ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 4/3/2021

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

2021 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ 4 ވަނަ ޖަލްސާ

١٥ مُحَرَّم ١٤٤٣

23 އޯގަސްޓު 2021

(ހޯމަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:05

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 13:17

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ)

2021 ވަނަ އަހަރުގެ ތިންވަނަ ދައުރުގެ ހަތަރުވަނަ ޖަލްސާ

23 އޮގަސްޓު 2021 (ހޯމަ ދުވަސް)

---

1. ޙަމްދު ޞަލަވާތް

ރިޔާސަތުން ވިދާޅުވުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލިސް ފެށުނީ.

2. ޖަލްސާގެ ހާޒިރީ އިއުލާން

ރިޔާސަތުން ވިދާޅުވުން:

މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 23 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަފަރުގައި ތިއްބެވީ 3 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ކޯރަންޓީނުގައި އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު. ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި އެއްވެސް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ނެތް. ބޭސްފަރުވާއަށް ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ވަޑައިގެން އެއް އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު.

3. ދުވަހުގެ އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން

ރިޔާސަތުން ވިދާޅުވުން:

އެޖެންޑާ ނަންބަރު އޖ/4/3/2021.

5. މަޖިލީހަށް ތަޢާރުފުކުރަންޖެހޭ ބިލު

ރިޔާސަތުން ވިދާޅުވުން:

މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް މި ފަށަނީ، އެޖެންޑާ ނަންބަރު 5- މަޝްވަރާއިން.

{5.1}- އެޖެންޑާ ނަންބަރު 5.1- ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 179 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން ޝިޔާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލަ. މި މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވާނީ ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވުމަށްފަހު އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ބަހައިގަންނާނީ، ތޫނޯ ނިންމާނީ. މައްސަލަ ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޝިޔާން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހހ. ފުރުޞަތަށް އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރުދަންނަވަން. ފުރުޞަތުގައި ރިސޯޓު ގިރުން ކޮންޓްރެކްޓަރުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދޫދޭ. ރަސްމީ މަޖިލީހު ސަރުކާރުތަކަށް ދިން ބޯފަޅުގެ ކަނޑުގެ ދިރުން ދިރިފަރާތީ އީ.ޕީ.އޭއިން 2018 ވަނަ އަހަރު ހިމާޔަތްކުރެވިފައިވާ ސަރަޙައްދެއްކަމުގައި. މި ސަރަޙައްދު ނޭޝަނަލްފަހަރާ ޕޯސްޓަރު ޕޯޓަލު ފަރިޝާގެ ހިމާޔަތްކުރުން ކުރީގައި ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން ޕޯޓަލްތަކާއި، މި މަޝްވަރާތަކުން ތަރައްޤީ ބޮޑުވެގެން ކޮމިޓީގެ ދަށުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 179 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ މަޝްވަރާ. ރަސްމީ މަޖިލީހު ސަރުކާރުތަކަށް ދިން ބޯފަޅުގެ ކަނޑުގެ ދިރުން ދިރިފަރާ އީ.ޕީ.އޭއިން 2018 ވަނަ އަހަރުން މަސައްކަތްކުރަން ފެށިގެން ފިނިފަރާ ސަރަޙައްދުކަމަށް. މިގޮތުން މި ސަރަޙައްދު ހިމާޔަތްކުރަން ގުޅޭ ޤަވާޢިދުތަކެއް ދަރުން މި ސަރަޙައްދު ބޮޑުކޮށްގެން ރަސްމީ ކައުންސިލާ ޤަވާޢިދުތަކަށް އީ.ޕީ.އޭއިން ވަނީ ނިންމާފައެވެ. ރަސްމީ ކައުންސިލަށް 2018 ވަނަ އަހަރު ވަނީ އެކަން އަންގާފައެވެ. ރަސްމީގެ މި ސަރަޙައްދުގެ ދިރި ރަށްރަށުގެ އާންމު ރައްޔިތުން ގެދޮރުއެޅުމާއި މިންގަނޑުތަކާ އެކަހެރި ބޭނުންތަކަށް ޖަހާނުއަސްކަރު މި ސަރަޙައްދުން ބޭރި ނަގަމުންދިޔައިރުވެސް މި ސަރަޙައްދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ސަބަބުން އީ.ޕީ.އޭއިން ވަނީ މަނާކޮށްފައެވެ. ހިމާޔަތްކުރެވިފައިވާ މި ސަރަޙައްދު ކައިރިން ފަސްމަގުގައި ބޭނުންކުރާ ނަމޫނާގައި ރަށެއް ހުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިން ކޮށްފައިނުވާ ފަރާތުން މިހާރު ވަނީ ފެށިފައެވެ. މި ރަށް ހިއްސާކުރާ ފަޅު ނަގަމުން ގެންދަނީ މިގޮތުގެ އީ.ޕީ.އޭގެ ފަރާތުން އާންމު ރައްޔިތުންނަށް ހިމާޔަތްކުރެވިފައިވާ، ފެންނަގެން މަނާކުރެވިފައިވާ ސަރަޙައްދުތަކުން. މިކަން ކުރިއަށް ގެންދާތީ އަދިވެސް ކައުންސިލާއި އަށް ސަރަޙައްދުގެ އެއްވެސް ރަހަރަށް މަޝްވަރާ އެއްވެސް ވަރަކަށް ކުރުވިފައިނުވާގޮތުގެ އިތުރުން، މިކަމަކީ އީ.ޕީ.އޭއިން ހުއްދަ ދިނުމުގެ ކުރީ ކަރުދާހެއް ވެސް އަދި ކައުންސިލާއި ސަރަޙައްދުގެ އެއްވެސް ރަހަރަށް ސާފުކޮށް ނުދެވޭ. މިގޮތުން އީ.ޕީ.އޭ، ކޮންސަލްޓަންޓް ތަޢާރަފުކޮށްދީ، އީ.ޕީ.އޭގައި ހިމަނަންޖެހޭ ތިމާވެށިބަލާ އަސަރުކުރާނެ ގޮތަށް ކަށަވަރު ކަމެއް ނުހިމަނާ ވާހަކަ އީ.ޕީ.އޭ ތަރުޖަމާ ފޯމުތަކަށް ކުރެވިގެންދިއުމެވެ. ޤާނޫނީގޮތުން ބޭނުން ގަވާއިދުން އެކަމަށް

އޮންނަ ގޮތުން ޓޫރިސްޓު ރިސޯޓުގެ ޑިވެލޮޕްމަންޓް ކުރިއަށް ގެސްޓްހައުސް ރަށުގެ ހޮޓަލުން ފުރިގެން 500 މީޓަރު އެތެރޭގައެވެ. ނަމަވެސް، ވިލިމާލޭގެ ނަމުގައި ވިލިގިލީ ރިސޯޓުން ބޭރުކުރަމުންދާ ފަސްގަނޑު މިހާރު ތަރައްޤީކުރަމުންދަނީ އެ ބޭރުގެ ބައެއްސެރީގެ ބަނދަރު ކަމަށް ގާއިޑްލައިން ގަބޫލުކުރެއެވެ. އަދި އެކަމުގެ ޝަކުވާ އަންނަނީ ކައިރީގައި ދިޔުމުންނެވެ. ވިލިނގިލީގެ ބަދަލުކުރުމަށް ވިލިނގިލިން އަދި ހަޔާ ބޮޑު ކައިރިއިރާކުރެ ވަގުތި ވިލިނގިލިއާ ސަލާމަތް ބަލައިދޭ، ސަރުކާރުގެ ރިސޯޓެއް އެބަ ހުއްޓެވެ. ސިޓީ ކައުންސިލުން ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދިރުމަން އަސަރުކޮށްފައިވާ ބައެއް ގޮތްތަކެއް ފެންނަނީ. އަދި އެ ސަރަހައްދު ކައިރިބި ޝިފާ ޖަޒީރާގެ ރަމްޒީ ޕާރކަށް ނުފެންނާނީ ފަސްގަނޑު ނުލިބޭތީ. ވަރަށް ބޮޑު ޝަކުވާ ވިލިނގިލީގެ ރިސޯޓުގެ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ސަރަހައްދުގެ ތެރެއިން ވަކި ކޮށްފައިވާ ސަރަހައްދުގައި ސަރަހައްދުން ރިސޯޓު ގެންދިއުމަށް ބަލަން ހުރި ބިމެއް ނެތި ބާކީ ސަރަހައްދުގެ ވަނަ ގޮތް. އޭ.ޕީ.އޯއިން ހިންގާފައިވާ ސަރަހައްދަކާ ކައިރިން މިފަދަ ގޮތަކަށް ތިލަފުށީ ނަރުދަމާ، ގައުމީ ގޮތުން އަމިއްލަކުރިއާ މި ކަމަކީ ދެކެ ސަރަހައްދުގެ އިމާރާތްތަކުގެ ބާވަތް ގައުމީ ރަމްޒީ ކަމެއް ކަނޑައަޅާފައިވާ ހިސާބަކުން ގެއްލޭ ބިމާއި ހިއްސާކުރުމެއް ނެތި ގޮތުގައި ސަރަހައްދު ބަދަލުގެ ކަމުގެ ބަލައިގަތުމާއި، ތަކަކޮޅުން ބެލޭނެ ރިސޯޓުގެ މަސައްކަތް ބޭއްވުމާއި ގޮތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ކަމެއް ހާސިލްކުރުމަށް ބަހައްޓަން ބޭނުންވެ ސަރުކާރުގެ ގާނޫނުއަސާސީގެ ރިޢާޔަތަށް ތެދުވެ ރަށުގެ ކަމާ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ފަހަރުގައި ހުރިހާ ފިޔަވަޅުތަކެއް އަޅުއްވަން ގޮވާލަމުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 179 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން މި މައްސަލަ ހުށަހަޅަމެވެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި މައްސަލަ ބަލައިގަތުމާ ބެހޭ ގޮތުން ނިންމުމަށް ވޯޓަކަށް އަހުމަށް އިދާރީ މޭޒުން ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ކާޑު ޗެކުކުރައްވައި ދެއްވުން އެދެން. ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ގަވާއިދުގެ 179 ވަނަ މާއްދާގެ ދަށުން، ތޮއްޖެ ހާޒިރުގެ މެންބަރު ބަސަން ޝިޔާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭ، މަޖިލީހުގައި ބަހުސްކުރުމާ ގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ތޮއްޖެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޝިޔާން

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	33
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	31
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދީފައިވާ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	31
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	16
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 33. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 31. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 31. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 16. އެހެންކަމުން، ފާސްވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު، ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރަށް.

ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި މައްސަލަ މިއަދު މަޖިލީހުގެ ތަޅުމުގައި ބަހުސްކުރުމަށް ޖާގައި މި މައްސަލައާ ގުޅިގެން ވޯޓުދެއްވި އެންމެހައި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު އަމިއްލަ ނަމުގާއި އަދި ދާއިރާގެ 3 ރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި ޝުކުރު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި މައްސަލައަކީ މިއަދު އެކަނި ދިމާވެގެން އުޅޭ މައްސަލައެއް ނޫން. ވެރިގަނު ރިސޯޓް ތަރައްޤީކުރުމަށް މި ހިނގާ މަސައްކަތަކީ، މީގެ 7 އަހަރު ކުރިން ފެށިގެން އެ ބޭފުޅުން ކުރަމުން އަންނަ މަސައްކަތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އެކި ފަރާތު މަތިން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން މިކަމާ ދެކޮޅުގަން އަޑުއުފުލައި އެ ކުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ސަރަހައްދުން މިއަދާ ހަމައަށް މި ކަންކަން މި އޮތީ މަޑުޖެހިފަ. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، 2013 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ޔާމީނުގެ ވެރިކަމުގައި މި ފަދަ ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަލައި އޭރުގައި އެ ބޭފުޅުން ދީފައިވާ ހައްދަވައިގެން ގެންގުޅުން. އެ ކަމަށް ބަލައި އެދުވަސްވަރު އީ.އައި.އޭ ހެދި، އޭގެ މަސައްކަތްތަކަށް ކުރިއަށް ގެންދެވުނު. އެހެންނަމަވެސް، އަދިވެސް ވަރަކާ، މިދިޔައިރު ގޮތަން ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް

އަދި.ޕީ.ސިންގާޕޫރާއި މަސައްކަތްތަކާއި ކުރުވުމުންނާއިވެސް އެ ބޫޓުންނަން އެވަގުތު އެކަން ކުރަން އުނދަގޫވި. އާދޭގައި ޕްރޮޖެކްޓް ޑްރައިވަރު އޮތީ، މަޖިލިހުން ފުރިހަމަ ފުދިގޮތުގައި ދޫކޮށްލާ ދެން ދުވަހު އެހެރަކީ؛ ދެން ކުރު އެހެރަކީ އެ ބޫޓުން ތަރައްޤީކުރާ ގޮތަށް. މިއީ އާބާ ފިސާ އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުން، ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުން ވަރަށް ބޮޑަށް ކޮންޓްރެކްޓު، ސަރުކާރާ އުފުލި ކަމެއް. ސަރުކާރު އުފުލަންޖެހުނު ސަރަޙައްދު އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، 2008 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު ސަރުކާރުން، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު ހިސާބު ކުންނަވައިގެން ކުރުއްވި ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް އެއީ، ރައްޔިތުގެ ރަނގަޅުރަލް ގެސްޓްހައުސްގެ ވިއްޔާރި ފުރާނަގުޅުގެ މަސައްކަތް. އޭގެތެރެއިން އަޅުގަނޑުގެ ދައުލަތް ވޯޓު މިހާރު ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ގިނަ އަދަދަކަށް ގެސްޓް އުނދު ހުރި ރަނގަޅު ހިތްހަމަ ދައުލަތް. އެކަން ކާމިޔާބުވެގެން މި ދަނީ ރައްޔިތުންގެ މުދަލުގައި އެކީ އުކުޅަމުހާހުރި، އެއްބަރުވާންތަކާރުހި، މި ކަންކަމުގެ ސަބަބުން. މިހާރުގައި މި މަސްވެރިޔާގައި އަލުގެދަށުން ކޮންބޮޑު ހަމައެކަނި ކަންތައްތައް ކޮށްދޭ ދެއްވި. 3 ރަށުގެ ދައުލަތުގެ

އަދުވާލު ކުރުމާއި، ސްޓެމްޕް ގޮތެއްގައި ބޮއްޓާ، ރަށުގެ، އުކުޅަމު، މި ސަރުކާރުގެ ވަރަށް އެކަށީގެން އެންމެ ސަރުކާރުތަކެއް. ވަކި އަޅުގަނޑުމެން ގޮތަށް ޗާޓަރު ގޮތުން އުފެދިގެން ސަރުކާރުތަކެއް. ސްޓާ ގޮތުގައި ރަސްމީ އަޅުގަނޑު، މިދިޔަ ގޮތަށް ވެއްސަ އެންމެ ބޮޑު ކަމެއް. މި 3 ރަށުގެ ރައްޔިތުން އަދި ފުރުޞަތުން ވެސް ދިރުން އެތެރޭގައި ހާލަތު ސްޓެޕް ބޮޑުކަން އޮތީ ހަމައެކަނި މިދިޔަ ފެށުމުގައި އެންމެ މަސައްކަތް ފެނުނެވެ. މި ޕްރޮޖެކްޓް ހިންގުމުގެ ސަރަޙައްދު އެ ފެނުނު ނެތިފައިވާ ގޮތްތަކެއް، އެކަމުގެ ކޮންޓްރެކްޓުން ދައުލަތުގެ ރައްޔިތުން، ސްޓާ ގޮތުގައި ފުރުޞަތު ދިނުމުގެ ސިޔާސަތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ފުރުޞަތެއް އެޅި ފުރިހަމަ ކުރެވޭ. މިކަން ހުންނަވާފައި، ޕާކް ބޮޑުކަން ފުރުޞަތުތަކުން ބޮޑުވީ މި ކުރިން މަސައްކަތުގައި މި ސަރުކާރުން ފެށުނު އަދި ދިން އެންމެ ސަރުކާރުގެ ދަށުން ފެށު ކުރުން ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންގޮސް ފުރުޞަތު ބޮޑުވެ. ހަމަ އެއީއެކުގައި 2018 ވަނަ އަހަރު އެންމެ ރައްކާތެރި ޕްރޮޖެކްޓް ސަރަޙައްދުގެ ފުރުޞަތު ހިމާޔަތްކުރުމާ ސަރުކާރުތަކަށް ކައިރި މިފަދަ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށް އެ ހިމާޔަތްކުރުމާ ސަރުކާރުން އޭގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް ދިމާ، އެ ތަން ނިމިފައިވާ ކަމަށް ކަނޑައެޅި އެކަމަށް ބޮޑުވީ. އެ ސަރުކާރުގެ ދިރިއުޅުމުގެ ހަމަހަމަ ފުރުޞަތު ދެވޭ ގޮތަށް ބޮޑު ފެނުނު ވެސް ވ. ފުރުޞަތުތަކެއް، ސްޓާ ގޮތުގައި މިދިޔަ ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް އެންމެ ފުރުޞަތު ވެސް ބިނާކޮށް ފުރުޞަތު ދެއްވާ މިދިޔަ ކުރިން ހުރިހާ ބޭނުން ބޮޑުކަމެއް. ބޭނުން ދެކޭ ދައުލަތަށް ބިނާކޮށް ފުރުޞަތު ކުރިއަށް އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، އެ ނަޝީދުގެ ސަރުކާރު ދެކޭ. އޭގެ ފަހުން ރައީސް ބޮޑެތި ކަންތައް.

އެނގިގެންދާނެ، މި ފުރުޞަތު ނިންމުމުގެ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްވެސް ފުރުޞަތު ވެސް، މިކަމާ އެކުވެސް ފުރުޞަތު ވެސް ބޭނުންވާނެ ކަމެއް ދޭން. ފުރުޞަތުތަކެއް ދައުލަތުގެ ބޭނުމާ އެކުވެރި އެ ދައުލަތާ ގެނެސް ފުރުސަތު އެއީ މިހާރު ކަމެއް އެ ބޫޓުން ވެސް ދިމާވި. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވެސް ގެއްލުމާ ގުޅިގެން ދިމާވި ކަމެއް.

ފާހަގަވަނީ، އެ ސަރަހައްދު ކައިރީގައި އެ ވާ ޗާޓަރ ޓާމިނަލް. ކަރަންޓު ބޮޑުވަން ޖަހާއި އެއީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކޮންމެ ވަގުތަކު ދިޔަސް ގިނަ އަދަދަކަށް ކަރަންޓު ވަންނަމުންދާ ސަރަހައްދެއް. އަދި އެ ސަރަހައްދުގެ މުޅި ހަރަކާތްތަކާއި މި ތަންތަނުގެ ދިރުމަށް ފަތުރުވެރިން އަޅާބެލުމަށްވެސް ފަދަ ތަނަވަސްކަމެއް ލިބިފައިވާ ސަރަހައްދެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ. އެކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެ ސަރަހައްދަށް ގެއްލިނަސް ދޭ ފަހިކޮށްދިނުމާއި އަދި ސްކޫލްބިނާއަށް ދާ ފަހިކޮށްދޭނެ ރިވެތިކޮށްލުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފާހަގަކުރަމުން: ބޭނުންވާ 3 ވަނަ ކަމަކީ، މި ސަރަހައްދަކީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުން، ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ތިބޭ، ރަސްތޫ، އުޅަނދުގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުމަށް ޖަހާއި ޖަޒީރާ ބޭނުންތެރިކަން ފެނާއި ބޮކިގެ، ކަންކަން ކުރިއަށްދާނެ. ކުރިއަށް ދަނީކަން އެކަންކަން ހުއްޓުވާލެވިދާނެ، މިދިޔަ ގޮތަކީ އީ.ޕީ.އޭގެ ފާހަގަކޮށް މި ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރަނީ ގުޅިގެން އެ ސަރަހައްދަށް ގެއްލުމެއް ލިބިދާނެތީ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުންސިލުގެ 3 ވަނަ ކަމަކަށް މި އޭރު، މި ޕްރޮޖެކްޓް ހިންގުމުގައި، ފެނިފައިވާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ބޭނުމި ފަރި ސިފަކުރު ހުއްދަ ދިނުމަށް މި ވަނީ އޮތް ގޮތު ރައްޔިތުންނަށް މާސްޓަރޕްލޭނުގައިވާ ސަރަހައްދަށް. މިއީ ފަސް ވަރަށް ބޮޑު ކަމަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް. 4 ވަނަ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި ފާހަގަކުރަން މި ދައުރު، އީ.އައި.އޭ ރިޕޯޓް ތައްޔާރުކުރާއިރުގައި؛ އަޅުގަނޑުމެން އުންމީދުކުރަން ސާފުވާން، އީ.އައި.އޭ ރިޕޯޓުގެ ހަމަ މި އަންނަނީ ފެށިގަނޑުކަމުން އެކަމަށް ބަރުވާ ހުރިހާ ދިރި، ފެށިގަނޑުކަމުން؛ އެކަމާ ގުޅުންހުރި ފާހަގަކުރަމުން، އެއީ ހެރިޓޭޖް މިނިސްޓްރީ ކަމުގައި ވިޔަސް، ޕްރޮޓެކްޝަން މިނިސްޓްރީ ކަމުގައި ވިޔަސް، މިތަންތަނުގެ ހުރިހާ ލިބިގެން އޭގެ ފާހަގަކުރެވޭ އަސަރު އީ.ޕީ.އޭގެ ހުއްދަ ކަމާބެހޭ މަސައްކަތްތަކަށް. މި ގައުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ތިމާވެށްޓަށް ބަދަލުތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރިޕޯޓުތަކާއި ބެހޭ، ހިމާޔަތްކޮށްގެން ސަރަހައްދަށް ކައިރި ސަރަހައްދުތަކުން ހަމަ ސުލޫކާ އެނގޭ. ހެރިޓޭޖް މިނިސްޓްރީއަށް ސަރަހައްދަށް އެކިވަނަވާ އިސާލަކުން، ރަށްގަސް މަޑުވެރި ސަރަހައްދުތަކާއި މިހާރު ހިމާޔަތްކުރެވިފައިވާ ސަރަހައްދުތަކުން. އަދި އެ މިނިސްޓްރީގެ ތަރުތީބު އެކިއެކި ރަނގަޅުކަމާއި ހުއްދަ ސަރަހައްދުގައި ދިރިއުޅޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުން ފާހަގަކުރާ ބޮޑު ސަރުކާރުން. ރައީސް ބެލެހެއްޓުމުގައި ފެނިފައިވާ އަޅުގަނޑުމެން 8 ފަހަރެއްގެ ދަށުން ހުށަހަޅާ ޖަރީދާ މިނިސްޓްރީ އެދިގެން މިކަމުގެ މަސައްކަތްކުރަނީ. މިކަން ބަދަލުކުރުމުގެ ބާރެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވޭ ވާހަކަ، މިކަމުގެ ސާފުކަމާއި ބަދަލުވުމުގެ ގުޅުމުން ޙަވާލުކުރަނީ. ޙަރަކާތްތަކުގެ ސަރަހައްދުގައި މިފަދަ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތަކުގައި، އެކަމާ ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކުގެ ހުރިހާ ފަރާތްތައް. އެ ހިމާޔަތްކޮށްގެން ގޮތަށް ކަންކަން ކުރެވޭނެ ތަރައްޤީގެ ސަރަހައްދުގައި އެކުލެވޭ ސަރަހައްދު ތަރައްޤީކުރާ ފަރާތްތަކުން ހިމާޔަތްކުރުމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މި މަސައްކަތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރަހައްދުގެ ސަރުކާރުގެ މި ބާރުތައް، ފާހަގަކުރެވޭ ތަރައްޤީކުރަމުން މި ބާރު އެ ސަރަހައްދުގެ ބަހައްޓަމުން ބޭނުންވާނެ. މި ބަހައްޓާ ފާހަގަކުރަމުން އެބަ ޖެހޭ ސަރަހައްދު އެދިގެން. މިކަމަކީ ވަރަށް ގިނަ މުއްސަނދި

ރާއްޖޭގެ އެކި އަތޮޅުތަކުގައި ރިސޯޓުތައް ހިންގާ އެކިއެކި ރަށްރަށުގެ ކައިރި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުން އެބަ ޝަކުވާކުރޭ. އަޅުގަނޑު ދާއިރާތަކުގައި މިކަހަލަ ދާއިމީ ބައްޔެއް އަންނަނީޖެހޭ ކަމެއް. ދާއިމީ ބައްޔެއް އަންނަނީޖެހޭ ސަބަބަކީ، މިގެ ކުރިން، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރިން މި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އުޅޭނީ ރިސޯޓުތައް އެކަނި. ވަރަށް މަދުވެސް އޭރުގައި ގެސްޓްހައުސްގެ ކަންތައްތައް ކުރަމުންދާ ގޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ރިސޯޓުތަކާ އެއް ފެންވަރަކަށް ފަތުރުވެރިކަން ރާއްޖޭގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގެ ގެސްޓްހައުސްތަކުގައި ވެސް ހިނގަމުން އެބަދޭ. މި ފަރާތްތަކުގެ އަޅުގަނޑު ދާއިރާތަކުގައި ހަމަ ޝަކުވާއަކަށް ވާން ރިސޯޓުތަކުން [illegible] މިންވަރަކަށް މި ތަންތަން ބޭނުންކުރުމާ ކަމުގައި ވަނީ ނަމަ. އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ކުރުކޮށްލަމުން ދަންނަވާލަން އާދޭ، ރަސްދޫ އަތޮޅު ސަރަހައްދަކީ ޖިއޮގްރަފީ ގޮތުން އެކަހެރިކަން އޮންނަ ސަރަހައްދެކޭ. ތިމާވެށީގެ ގޮތުން ވަރަށް ބޮޑު ހާއްސަ ސަމާލުކަމެއް ދޭންޖެހޭ ސަރަހައްދެއް. މި ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމަށް [illegible] މި [illegible] ސަރުކާރުން އެބަ [illegible] [illegible] މި [illegible] ކަމުގައި ވިޔަސް، [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ މި [illegible]، މި ސަރަހައްދުގެ [illegible]؛ އެއީ މި ސަރަހައްދުގެ 3 ރަށުގެ ފަތުރުވެރިކަން ކުރިއެރުވުމަށް [illegible]. އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގައި މި ހިނގާ ފަތުރުވެރިކަން ރިސޯޓުތަކާ އެއްގޮތަށް ހިންގޭނެ މަގު ފަހިކޮށްދިނުން ބޭނުން. އަޅުގަނޑު އެދެން، މި މައްސަލައާ ގުޅޭ [illegible] މި [illegible] ދިރާސާކޮށްގެން މިކަމާ ގުޅުންހުރި ފަރާތްތަކާ ބައްދަލުކޮށް، މިކަމުގައި ހުރި މައްސަލަތައް ދެނެގަނެ، ވީ އެންމެ އަވަހަކަށް މިކަމުގެ މައްސަލައަށް ޙައްލެއް ލިބިގެންދިޔުން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މިހުޅުވާލަނީ ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުޞަތު. ބަހުސްކުރުމަށް އެދިވަޑައިގެންނެވި އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެން ދެއްވުން އެދެން. ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީމް.

ހެންވޭރު ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުގެ އަޚް ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ހަސަން ޝިހާން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ކުއްލި މައްސަލައަށް؛ އަޅުގަނޑު މި ކަންބޮޑުވެގެން ތާއީދުކުރަން. އަދި ރަސްދޫ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންގެ އެންމެހައި ކަންބޮޑުވުން ވެސް އެއީ ހަމަ އަޅުގަނޑު ކަންބޮޑުވުން ކަމުގައި އަޅުގަނޑު

ބަލައިގަންނަން. އެ ބޭފުޅުންނަށް އިޙްތިރާމާއި ޝުކުރު އަޅުގަނޑު ދެން. މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކަށް ދިމާވާން މި ހިނގާ ގޮތް މިއީ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ފާސްކުރައްވައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީޤުކުރައްވާފައިވާ ޤާނޫނުތަކަށް ދައުލަތުގެ އިދާރާތަކުން އަމަލުކުރެވިފައިވާ މިންވަރުގެ ކުޑަކަން ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަމު. މި ބާވަތުގެ ކަންކަން ދިމާވެގެން އަޅުގަނޑުމެން ޙަވާލުކުރައްވާފައިވާ އުސޫލު، މިއަދު މި ތަނުގައި މި ބަހުސްކުރެވޭ މިއީ އަޅުގަނޑުގެ އެކަވަން ބަލައި އުޅުނު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަކަށްވެސް ތަޙައްމަލުކުރެވޭ ކަމެއް ނޫން، ހިމާޔަތްކުރުމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުދަލަށް އަހަރު، ތަންތަނަށް އަހަރު، ފުރުޞަތުން އަހަރު ދުވަސްކުޑަކޮށް، ތަންތަނަށް ގެއްލުންދިނުން އަދި މުވައްޒަފުންނާ ބިރުދެއްކުން އެގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމަކީ. އަދި މި ބާވަތުގެ ކަމަކާ ގުޅިގެން ހިންގަމުންދާ ގުޅިގެން ރަސްމީކޮށްދިނުން އަހަރު، ރިސޯޓްތަކުގެ މުދަލާއި ހިމާޔަތްކުރާ ޢަމަލީގޮތުން، މި ބާވަތުގެ ކަންކަން ކުރިއަރަން ފުރުޞަތު މި އާދޭ މިކަން ބައެއްފަހަރަށް އެއްޗި ދަރި ދޭ. މިމަދު ރަސްމިއްޔާތުވެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެން ވިދާޅުވާ ގަވާއިދު ބަރަސްވާ ސިފައިން ސަލާމަތްކުރަން. އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިއްސާކޮށްލަން ބޭނުން ކުރެވޭ ހިސާބުތަކުގެ އެހެން ބެލިއިރު ވިސްނާލެވޭ ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ހަމަޖެހިގެންދާ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރުވަން ސަރުކާރުން ނުކުރެވޭ. މިކަމަށް ފާހަގަކޮށްލަން 2020 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓު 12ގައި އީ.ޕީ.އޭއިން ހުއްދަދީގެން ކުރިއަށް ގެންދާ މަޝްރޫޢު ތަރުތީބުން. އީ.ޕީ.އޭގެ ސިޓީ ނަންބަރު 203-ECA/PRIV/2021/308 ސިޓީން ހުއްދަދީގެން ކުރިއަށްގެންދާ މަޝްރޫޢެއް. މި މަޝްރޫޢު ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު މިގޮތަށް ތިމާވެށި މައްސަލަތައް ކުރިމަތިވާ އީ.ޕީ.އޭއިން ފާހަގަކޮށްފައިވާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރޭގައި ޝެޑިއުލް ޕްރޮސެސް ތަރުތީބުކޮށް، ކުއްލިގޮތުން ފާހަގަކުރުމުގެ ޝަރުތު އީ.ޕީ.އޭއިން ލިބިފައިވާ، މިހާރު ކުރިއަށްގެންދާ މަޝްރޫޢު ދެކޮޅު ލާ ޝެޑިއުލް މި ތަރުތީބުން ގެއްލުނު ކަންތައް ބޮޑުކަމުގެ ކަންތައްތަކާ، ދެކޮޅުގައި ކަންތައްތަކާ، ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ބަޔަކު ލިބިގެން ކުއްލިއަށް ގެންދިއުން، މިގޮތަށް ލިބިގެން އަހަރު ބޭނުން. އަދި މިކަމާ ގުޅިގެން އިތުރަށް ޚާއްޞަ ފަރާތްތަކަށް ބަދަލު ގެނެސްދިނުމަށް ފަރާތުން ކުރިމަތިލާ ވޯޓު އެބަ ހުރި، ފަރާތް އެކަށީގެން ތަފާތު ފަރާތްތަކުން މި މަސައްކަތް ނުކުރުވަން. ފަރާތް އެކަށީގެން ދިމާވާ އެއް ބާވަތް އެހެންނަމަވެސް ސިޓީގައި ލިޔެވިފައި އެބަ އޮތް، ހުއްދަދެވިފައިވާ ފަރާތް ކުރިމަތިލާ ގޮތަށް އެކަމަށް ފަރާތްތަކުގެ ދުވަސްވަރުގައި މި ބާވަތުގެ މަސައްކަތްތަކާ ނުކުރުވަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ސިޓީގައި ލިޔެފައި އެބަ އޮތް، ހުއްދަދެވިފައިވާ އެކަށީގެން ހުއްދަދޭން ބަދަލުކުރުމަށް ނިންމާފައިވާ އެކަން ސޮއިކޮށް. އެ ހެދުމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ބަޔަކު ކުރިއަށްގެންދާ ކަމަށް. މިއީ ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބޭނުން ފާހަގަކޮށް އަދި އެ ޖާގަޔާ ހިތާމަ ތަރުތީބުގެ ވިސްނުމަށް ކަމަށް ބަދަލުވެގެން ދާ ފަދަ ކަންތައްތަކަށް ބަލައިގެން ހުއްދަދެވުނު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަނީފް.

ތިނަދޫ ދެކުނު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ސަނީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ކުއްލި މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ހަސަން ޝިޔާން މި ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް އެ ސަރަހައްދުގައި ތިނަ އަދަދުގެ ރައްޔިތުން ތިބޭތީވެ، މިކަމުގައި ހިއްސާކުރަން ރަސްދޫގެ ޖޮބުފިނި ރައްޔިތުންގެ ކަންތައްތަކުން އިންސާފަށް އަޅުގަނޑު ހަމައެކަން ވެސް އަދި މައްސަލައަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ މިގޮތަށް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި މައްސަލައިގެ ފެށުން އޮތީ މިއަދު ހަމައެކަނި ނޫން. ވާ ކުރިއްސުރެ މިކަން ފެށިގެން މިކަން ކުރުވާން ގޮތް ނުވި؛ އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ރައްޔިތުން އެދޭ ކަމެއް ނޫން. ހާއްސަކޮށް، ރަސްދޫއާއި އެ ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުން އިންތިޒާރަށް ކަންބޮޑުވެ، އެ ބޭފުޅުން އިންތިޒާރަށް މިކަމާ ދެކުނު ތިނަދޫ މަސައްކަތްކުރުމަށް ކަމުގައި. 2009 ވަނަ އަހަރު ފެށިގެން ހިނގި؛ ރަސްމީ ކަމަކަށް ފެށިގެން ހިނގި. އަދި އެކުގަ ވޯޓުދީގައި ނޯޓު ދިނުމަށް. ފުރަތަމަ ހިނގި، އެ ފުރަތަމަ 2012 ވަނަ އަހަރުގައި އިދާރާ ބޮޑުކުރަމުން ފުރުސަތު ދިނީ، ކުރި ފަހު އެކަމުގައި ހިންގުން ފެހިކަމުގެ ތަރައްގީއާ އިދާރާ ތަރައްގީކުރަން މަސައްކަތްކުރި، އެކަން ވެސް ކުރިޔަ، މިއަދު އަނެއްކާ މި ފުރުސަތު އިދާރާ ބޮޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުވުމުންދާއިރުގައި ވާހަކަދަށް އެއް ކަމަކީ، މި ތަން ހިމާޔަތްކުރުމުގައި، ހާއްސަކޮށް ޖަރީމާ ފަދަ އެއް ހިމާޔަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމުގައި ތަރައްގީ ވާހަކަދެއްކޭ. އަދި ބިން ހިއްކުމުގައި ގިނަ ތަރައްގީން ކުއަޅާ އެއްކަން ފަހަރު ދިމާވެ ފަދަ މަސައްކަތްތައް ކުރަން ވާދޭ، މި ތަން ހިއްކުމުގައި ބޮޑުބޮޑު ކުރުމުން މި ތަނީ ހަދާކެއް ބޮޑުކުރާނެ ހަމަ ފަހި ބެލުން ނަގައިގެން އަޅުވުން ހަމަ ބޮޑުކުރުމުން މި ތަނީ. މިއީ އިންތިޒާރަށް ހިމާޔަތްކުރުމުގައި އެއް ތަނަކާ ކަނޑައެޅުމުގައި ކުރުމުން ކަމަކަށް ވީމާ މިއީ އިންތިޒާރަށް ރަސްދޫ ރައްޔިތުންނަށް ކަސްބޮޑުވެ ކުރިޔާ ކަހަލަ. ރަސްދޫ ރައްޔިތުން މިކަމުގެ ކަސްބޮޑުވެ އިންތިޒާރަށް ކުރީ، އެ ބޮޑުކުރުމުގެ ފުރުސަތު އަދިވެސް ދެއްކުވިއެވެ ފަދަ ފަދަ ތަޢުލީމާ ޖާގަޔާ ސިޔާސަތުން ދިފާއު އެއްސަދާ މިއަދު ދެއްކެވި ހަމަ. ކަމެއްގައި އެ އެކަމަށް ދިޔައިރު ފަރާތުން ދަނޑުވެރިކަން ދިރާސާކުރި ދެއްކި ހަމަ. އެ ބޮޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދިޔައިރު އެކަމަށް ފަހުން ކަސްބޮޑުވެ ކަމަކީ، މި ތަނުގެ ރައްޔިތުން އެ ބޮޑުކުރުމުން މިއަދު ގަސްބޮޑުކުރަން ހުރިހާ ތަނަކަށް. ހަމަ އެހެންމެ، މަޖިލީހަށް ފޮނުވި ތަރައްގީކުރުމުގެ ފުރުސަތު ތަނުގެ ފަރާތުން ކުރިޔަށް ވެސް އަޅުގަނޑު ވާހަކަދައްކަން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ހިތްހަމަޖެހޭ، ޚާއްސަކޮށްގެން މަޖިލީހުގައި ނުވި. މިގެ ކުރީގައި ބައްލަވާ ދިޔައީ އެކަން ކުރިމަތީ ފެނޭ، ޚާއްސަކޮށްގެން ވަކިން ވަކިން ގަސްބޮޑުކުރަން ދެކުނު ކުއްލިއަކަށް

މިކަމަށް ހައްލެއް ނުހޯދިގެން އުޅެނީ؟ އަޅުގަނޑު އެދެނީ، މިފަދަ އިހުތިޖާޖުކުރަމުން، މިއަދު ވެސް ރަސްދޫ ރައްޔިތުން ދަނީ މިކަމުގައި އިހުތިޖާޖުކުރަމުން. ނޫސްމަޖައްލާތަކާއި އަދި ސޯޝަލް މީޑިއާތަކުން ތިބޭފުޅުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާނެ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ، ރަސްދޫ ރައްޔިތުން އެދޭ ފަދަ ހައްލެއް ހޯދައިދިނުމަށް ޓަކައި ޓޫރިޒަމް މިނިސްޓްރީން މިކަމުގައި އަވަސް ފިޔަވަޅެއް އަޅުއްވައިދެއްވާނެ ކަމަށް. އެހެންވީމާ، ޚާއްޞަކޮށް މި ކުއްލި މައްސަލަ ހުށަހެޅުއްވީ އެ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު [illegible] ޝުކުރުދަންނަވަން. ހަމަ އެހެންމެ، ރަސްދޫ ރައްޔިތުންނަށް [illegible] އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ ތިބޭފުޅުންނާ އެކީގައި މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ފުރިހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ތާއީދު ރައްޔިތުންނަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވިލުފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން އަޒީޒު.

ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން އަޒީޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުސައިން ޝަހީމް ހުށަހެޅުއްވި މި މައްސަލަ؛ އއ. [illegible] [illegible] [illegible]، އއ. [illegible] [illegible] ރިސޯޓް [illegible] [illegible] މަޝްރޫޢު ގުޅޭ ގޮތުން އެ ސަރަހައްދުގައި ހިނގަމުން މި ދާ މަސައްކަތާ ގުޅޭ ގޮތުން އެ ސަރަހައްދުގެ [illegible] [illegible] ގެއްލުން [illegible] [illegible] މި މައްސަލަ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަޅުގަނޑުމެން އަބަދުވެސް ދައްކާ ވާހަކައެއް، އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީ ގެންނަންޖެހޭނީ ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީއެއް. އާދެ! ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީއަކީ އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] ތިމާވެށްޓަށް [illegible] ގެއްލުން ނުދޭ ގޮތަކަށް [illegible] ތަރައްޤީއަށް އަޅުގަނޑުމެން މި [illegible]، ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ [illegible]. އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ބޭނުންވާ ވާހަކައަކީ، އީ.ޕީ.އޭގެ [illegible] މިފަދަ މަޝްރޫޢުތަކުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހުރީ މި [illegible]؟ އާދެ! [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް ނޫން. އެ [illegible] އެ [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ބަލަންޖެހޭ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އާދެ! [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެބަ ދިމާ. މިފަދަ ސްޓޭޖުތަކެއް ނުހަދައި ހަމަ އާޓިސްޓުގެ ތިބެފައި އެކި ފަރާތްތަކަށް ހުއްދަދިނުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ ކަންތައްތައް މި ހުންނަނީ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ގިނަ ފަހަރު ސަރުކާރާއި ދަލުން މި ދަނީ، ހާއްސަކޮށް މިހެން ހުންނަ ފަޅުފަޅުގައި ހުންނަ ފިނޑުވެފައި، ކުދިކުދި ރަށްރަށް އެ ރަށްރަށުގައި މިފަދަ މަޝްހޫރުވެފައި ހިންގުމުގެ ސަބަބުން ނެތިގެންދިއުން. އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން ޓޫރިސްޓުންނަށް ފެސް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ފެސް ޕިކްނިކަށް މިހާރު ވަރަށް މަދު ތަނެއްގައި މި ރިސޯޓުތަކުގައި މި ހުންނަނީ ފިޔަވައި ފެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބެން. އެހެންވީމާ، މިއީ ފެސް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. ހަމައެކަނި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަރައްޤީގައި ޝަރީއަތާ އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު މި ހުންނަ އިމާރާތްތަކުގެ ހަމަޔަކު ފަރުގެ ތަނުގައި މިބައިގެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސީ ތަނަވަސްކަން މަސައްކަތްތައް ނުކުރެވުން. އެހެންވީމާ، އަރާމު ފެސް ކޮށްލަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން ހިތްހަމަޖެއްސޭގޮތުން ތަންތަނުން ދާން ފެސް އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މިފަދަ ތަންތަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކުލެވޭގޮތަކަށް ހުންނަ ގޮތަކަށް މިފަދަ ތަރައްޤީއެއް އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭނީ. އާދެ! ޖެހިލުން ދިއިރުން ހަރުކަށިވުމުން އެބަ ހުރި. ފިނޑިވެފައި ފެސް ދިރުމުން އެބަ ހުރި. މަސްވެރިކަމުން ބޭނުންވާ އަސްލުވެރިކަން ފެސް ރަގަޅުވުމުން އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، މިހިރީ ހައްޔަރާ މިފަދަ ތަރައްޤީގެ މަސްތުވާތަކެއް ފުރުޞަތު އަންނަ ބަދަލުތަކެއް. މި ތަރައްޤީ އަޅުގަނޑުމެން ގެންނަންޖެހޭނީ މިފަދަ ކަންތައްތަކަށް ވިސްނާފައި ކުޑަ ގެއްލުމެއް ލިބޭ ގޮތަކަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން މިފަދަ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތްތައް ހުއްޓުވުމުގައި އީ.ޕީ.އޭއިން މިއަދުވެސް ސްޓްރެޓަޖިކް ހަދާފައި، ފެހި ސަރަހައްދުގައި، އަދި ނަގަސްތު މިންވަރާއި، އަދި އެތާގައި އުފެދޭ ވިސްނާ ޖުނުން ދިރުމާދިޔަ ދިރުންތަކުގެ ބާރު އަވަށްޖެހޭ ފެހިވުމާއި، މި ހުރީ ކަމެއް ފުރަތަމަ ކުރަން އަ ކަންތައްތަކަށް ހުއްދަދިނުމުގެ، އަދި އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދަނީ ކަނޑިޔަތާތު. އެއީ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ދަނީ ފަސޭހަކަމާއި ނުތަވަ. ދޭތެ ޖެހޭ އެ ތަރައްޤީއަށް މަސައްކަތުގެ މުޅިން ބޭނުން ބޮޑަށް މަސައްކަތް ހިނގަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، މިއީ މުހިއްމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދިމާވެފައި އޮތް ގޮތުގެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް. އާދެ! އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، މިފަދަ މަސައްކަތްތަކަށް ކާމިޔާބު އިތުރުކަމާއި ރަނގަޅު ބަދަލެއް ގެނެސްދޭނެ ކަމަށް.

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

6. އިބްތިދާއީ ބަހުސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

އިތުރު މެންބަރަކު ފާހަގަކުރެއްވުމަށް އެދިވަޑައިނުގަންނަވާތީ، އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތު ހުޅުވާލަދީ ބަހުސްގެ މަސައްކަތް.

{6.1}- އެޖެންޑާ ނަންބަރު 6.1- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ބާރަށު ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށް ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލުގެ ފުރަތަމަ ކިޔުން އިއްވާފައިވަނީ 28 ޖޫން 2021ގައި ބޭއްވުނު، 62021 ވަނަ އަހަރުގެ ދެވަނަ ދައުރުގެ 16 ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވުމަށް، ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

ބާރަށު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢަބްދުﷲ ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށް ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު މި މަޖިލީހަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަނީ، ކުރިން ފަޅުރަށްރަށް ދިނުމާ ބެހޭ ގާނޫނު އޮތް ގޮތުން މިހާރު އަލަށް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނެސް، އެ ބަދަލު ގެންނަން ފުނުމާ ގުޅިގެން، ގެނައުމާ ގުޅިގެން ކުރިން އޮތް ގާނޫނުގައި ހުރި މާއްދާތަކެއް ފުށުއަރައި، އަދި މިހާރު ކަން ކުރަންވާ ގޮތާއި، އާދައި ބުނާ ގޮތާ ތަފާތު ކަމަށް ވާތީ، ދެ ގާނޫނު އެއްގޮތްކުރުމުގެ ގޮތުން ހުށަހަޅާ ބިލެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިދެންނެވި ބޭނުމުގައި ގާނޫނުގެ 13 ވަރަކަށް މާއްދާއަށް މި ބަދަލު ގެންނަންޖެހުނީ، އެއީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ 150 ވަނަ މާއްދާގެ އަދި 9ވަނަ އިސްލާހާ ގުޅިގެން މިދެންނެވި ގޮތަށް ކަންކަން ކުރުމުގެ ބާރު ކައުންސިލުގެ އިންތިޚާބު ހިނގުން ފަސްކޮށް ކުއްޔަށް ދިނުމާ ގުޅޭ ލަފާދުން ހިބަތައިވާފި. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ ބަދަލުގެ ތެރޭގައި ކައުންސިލުތަކުގެ އިންތިޚާބުތަކުގައި; ސިޓީ ކައުންސިލުތަކާއި އަތޮޅު ކައުންސިލުތަކުގެ އިންތިޚާބުތަކުގައި ހިމެނޭ އަތޮޅުތައް ކައުންސިލުތަކުގެ ވެރިޔާއަށް ދިނުމާއި، މިކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިންގާނެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިންގާ ކޮމިޓީ ފަދަ ކަންކަމާ ގުޅޭ އިންތިޚާބާއި ބާރު ވަކި ކައުންސިލުތަކަށް ކޯޓުތަކަށް. އަދި ހަމަހަމަކުރުމަށް ގެންގުޅުން ދަށުގައި މި އިސްލާހު ގެނައުމަށް ދެއް ފުޅާކުރުމަށް ކަނޑައަޅުއްވާ އުސޫލުތަކާއި، ހަމަތަކާއި، ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރެއިން މިދެންނެވި ބަދަލުތައް ކައުންސިލުތަކަށް ދިނުމާއި ހަވާލުކުރުމާ އެކަށީގެންވާ ޖާގަފުޅާކުރުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގާނޫނުގައި ވަކި އިސްލާހުތަކުގެ ތެރޭގައި ދަށުން ފުޅާކުރުން، އަދި އެކަންކަމާ ބެހޭ ކަންކަމުގައި ވެރިކަން ހިންގުމާއި، މި ކަންކަން ހިންގާ ބާރު ކަނޑައަޅައި ބޮޑު ދެމެހެއްޓުމާ ގުޅޭ މަސައްކަތާ ކުރުމަށް ފަރުވާތަކުގެ މި ބަދަލު އަރުވާލެވޭނެ

ވެގެންދާނީ ކައުންސިލުތަކުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ކައުންސިލުތަކުގެ އިޚްތިޔާރުގައި ހިމެނޭ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން ރަށެއް އިންޑަސްޓްރިއަލް ބޭނުމަށް ނަގަން، ނޫނީ އިންޑަސްޓްރިއަލް މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނުންކުރުމަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައަޅުއްވައިފި ނަމަ، އެ ރަށެއް މިދެންނެވި އިންޑަސްޓްރިއަލް މަސައްކަތް ކުރުމަށް ބަހައި އެ ރަށެއްގެ އިޚްތިޔާރު އޮންނަ ކައުންސިލުން ވަކިކުރާއިރު، އަދި އުސޫލުން ރަށްތަކަށް ކައުންސިލުގެ އިޚްތިޔާރު ހިމެނޭ ސަރަޙައްދުގައި ހުރި ރަށްތަކާއި މިދެންނެވި ގޮތަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ބާރާއި އިޚްތިޔާރު، އަދި ކުއްޔަށް ދިނުމާއި، ވަކިކުރުމާއި އަދި އެގްރީމެންޓުކުރުމާއި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ކައުންސިލުތަކަށް ލިބިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރުގާ ލިޔެގެން އުޅޭ ފަރާތްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ޖިނާއީތަކާއި، އަދި އެ ފަރާތުން އަދާކުރަންޖެހޭ ގާނޫނީ ޒިންމާތައް އަދާކުރާނެ ގޮތާއި، އަދި އެ ކަންކަމާ ގުޅިގެން ބަދަލުކުރާނެ އުސޫލުތަކާއި ހަމަތައް ހަދާ ގަވާއިދުގައި ބަޔާންކުރެވިގެން ދޫކުރުން. ކުއްޔަށް ހިފާ ފަރާތުން، މިދެންނެވި ޒިންމާތަކާއި ފަރާތްތަކަށް ނޫނީ އެހެން ފަރާތްތަކަށް ކުއްޔަށް ހިފާ ރަށް ދިނުމާއި، އަދި އެ ކައުންސިލާ ދެމެދު އަހަރުތަކަށް ދުވަސް ވެސް ދޭ އިސްތިސްނާތަކުގެ ބައިތަކުގައި ހިމެނިގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، ޖުމްލަކޮށް މި ދެންނެވި ކައުންސިލުތަކުގެ އިޚްތިޔާރުގައި ހިމެނޭ ރަށްތައް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމާއި އަދި ވަރުގާއަށް ލިޔުންދިނުމާ ގުޅޭ ގޮތުން ގެންނަންޖެހޭ ބަދަލުތައް މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި މި ބިލުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ، މި ބިލުގައި ހުރި އިސްލާހުތަކަށް ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި ގޮސް، އަދި އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަހާއި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތެއް އޮތް ނަމަ، އެ މަސައްކަތްތައް ވެސް ކުރިއަށްގެންދަވައިގެން މި ބިލު ފާސްކޮށް، މި ދެންނެވި ގޮތަށް [illegible] ގާނޫނުން ލިބިދޭ ބާރާއި އިޚްތިޔާރުގެ ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތަށް މި ބިލު ފާސްވެގެންދިޔުން. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް މިކަމާ ދޭތެރޭ ވިސްނާވަޑައިގެން އަދި މި ބިލު އިތުރަށް ފުރިހަމަކުރަންޖެހޭ ކަމުގައި ވާނަމަ، ބިލު ފުރިހަމަކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދަވައިގެން މި ބިލު ފާސްކޮށްދެއްވުމީ ބޭނުންތެރި ކަމުގައި ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މި ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންނެވުން އެދެން. ފޮދިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤް.

ފޮދިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޢަބްދުﷲ ޝަފީޤް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށް ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ މި ގަރާރާ ގުޅިގެން ބިލުގައި ހުރި މައިގަނޑު ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ބައެއް ކަންތައްތައް

ވަރަށް ބޮޑު؛ ބައެއް ކަންތައްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ބައެއް ކަންބޮޑުވުން ވެސް އެބަ ހުރި. ދެންމެ ހުށަހަޅުއްވަމުން ބާރަށު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު ފާހަގަކުރައްވައިފި، މި ގާނޫނަށް މި އިސްލާޙުގެނައުމަށް، މިހާރު ޢަމަލުކުރަމުންދާ ގާނޫނަކީ ވަރަށް ކުރީގައި އެކުލަވައިލެވިފައިވާ އޮތް ގާނޫނެއް. ހާއްސަ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރާ ގާނޫނުގެ ދަށުން ވަރަށް ބޮޑެތި ބަދަލުތަކާ އައިއްސަ ވާތީވެ، އެ ގާނޫނުގައި ހުރި ބަދަލުތައް މި ގާނޫނާ ގެނައުމަށް ޓަކައި، ނޫންނަމަ މި ގާނޫނުގައި ހިމެނުމަށް ބަލައި މައިގަނޑު ގޮތުގައި މިހާރު ހިނގާފައިވާ އިސްލާޙުތައް ހަރަކާތްތަކުގައިވެސް. އަދިވެސް ތަންތަނުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ތަރުތީބު ވަގުތު ކަނޑައަޅާ ކުރިން ގޮތުގައި، މި ކަންކަން ކުރެވޭނެ އުސޫލު. އަދި ކައުންސިލްގެ ވާހަކަ ފުރިހަމަކުރުމަށް މި ދާއިރާގެ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އެންމެ ބޮޑު ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަދި ކައުންސިލްގެ ވާހަކަދައްކަވައިފިން، 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގައި އެބަ އޮވޭ، އިދާރީ ދާއިރާތަކުގައި ހިމެނޭ ކައުންސިލްތަކުގެ ތެރެއިން ދަށުން ނުވަތަ ސިޓީ ކައުންސިލްތަކުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކައުންސިލް އިންތިޚާބުވާ ދަށުން ގޮތުގައި ބައިވެރިވެފައި ސަރުކާރުން ކައުންސިލްތަކުގެ ނަމަވެސް، ގާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނު)ގެ 56-1 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ)ގެ (1) ވަނަ ނަންބަރުގެ ދަށުން އެ ފަރާތް އެ ކައުންސިލްގެ އިންތިޚާބުން ވަކިކުރެވޭނެއެވެ. އަދިވެސް ދެކޮޅުގޮތުގައި މިގޮތަށް ކުރިއަށް ކުރިމަތިލާ އަދިވެސް މެންބަރުގެ ބަދަލުގައި ފާހަގަކުރަން ގާނޫނުން ކައުންސިލްގެ ތިމާވެށީގައި އޮތް ބާރު އެބަ ނުލިބިގެންވޭ.

އަދިވެސް ގޮތުގައި ބަލާލާއިރު ސަރުކާރުން ބައެއް އިދާރާގެ އިންގިލާބީ ސިޔާސަތު ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅާ ކައުންސިލްތައް. އެހެންނަމަވެސް، މިގޮތަށް އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ނުވަތަ ސިޓީ ކައުންސިލްގެ ހުރި، ނުނަސަ ބަރާބަރު އަންނަ ކުރިމަތިލުމުގެ ކަނޑައަޅާފައި. އެހެންނަމަވެ، އަދިވެސް ދެކޮޅުގޮތުގައި މާލޭގައި ގާނޫނުގެ ބައިވެރިވުން ނެތް. އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނިފައިވާ ކައުންސިލަރުގެ ބައިވެރިވާ ނެތް. އެކަން ވެގެން އެ ދެނީ ބޭއްވެ ކަމަކަށް. އެހެންވީމާ، ރަށެއްގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ރަށް ކައުންސިލްގެ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ނުނަސަ އެހެން ބައިވެރިކަމެއްގައި ސަރުކާރުން ބައިވެރިވާކަމަށް، އަދިވެސް ދެކޮޅުގޮތުގައި އެ ރަށެއްގެ ކައުންސިލްގެ ރައީސާ އޮތިގައި، ނުނަސަ އެ ރަށެއްގެ ރައްޔިތުންގެ ރައީސާ އޮތިގައި. އެނޫން ގޮތަކަށް އެކަން ކުރުމަކީ ކަނޑައެޅިފައިނުވާ. މިގޮތުގެ މަތިން ފާހަގަކުރަން ބޭނުން، މި އެންމެ ވަރުވާއެއް ރަށްތަކެއް ލިޔުންތަކުގެ ކަމަކަށް. ވަރުވާއެއް ރަށްތަކެއް ލިޔެކި ކަމަކާއި ރައީސް، އެބަ އޮވޭ ވަރުވާއެއް ލިޔުންތެރި ރަށްތަކެއް. ނުނަސަ، ދަށުވެރިކަމުގެ ބޭއްވިފައި، ނުނަސަ ރިޔާސަތު ހުރިހާކަން، އެހެން ވެސް އެއްވެސް ބޭއްވިފައި ކުރިމަތިން ސަރުކާރުގެ ރަސްމީ އިދާރާތަކުން ދުވަހުގެ ރަށްތަކެއް. ސިޓީ ކައުންސިލް، އަޅުގަ ކައުންސިލްގެ ބޭފުޅުން ދެމެހެއްޓުމަށް މިގޮތަށް އުޅޭ ރަށްރަށުގެ ހިމެނޭ. އަދިވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޢާއްމުކޮށްގެ ތާއީދުކުރަން އެބަ ޖެހޭ، އެ ފެނިފައިވާ އެކަމާ ގާތުގައި އެކަމަށް ދިނުމާ ރަށްރަށާ ކަނޑައެޅުމަށް ޢާއްމުކޮށްގެ ތާއީދުކުރަން އެ ރަށްތަކުގެ ބޭފުޅުންގެ ގޮތުގައި ހަމައެއްވެސް. އެހެންނަމަވެސް، މި ދިރާގު މަޢުލޫމާތަކީ އެ ރަށެއް އެބަ ރަށްތަކެއް ބަދަލުކުރުމަށް

އައިސް އަރަނީ. އަރާފައި އެ ރަށް ހަލާކުކޮށްލަނީ. ކުރުނބާ ބޯންޑާ ނޫނީ ކާށި އަވަށްޓާ ރުއް ކަނޑާލަނީ. ކަނިކޮޅުގަނޑެއް ގަހުން ކަނޑާލަންވީމަ ގަސް ބޮޑުން ކަނޑާލަނީ. މިއީ ދިމާވެފައި ހުރި ކަންކަން. އެހެންވީމާ، ފަޅުރަށްރަށަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ލިބެމުން އެބަ ދާ އެ ރަށްރަށަށް ބޭރުން އެއްވެސް އިންވެސްޓްމަންޓެއް، އެއްވެސް އުސޫލެއް ނެތީމަ. އޭގެއިތުރުން ފާހަގަކުރަން، ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކޮށްފައި ހުންނަ ރަށްތަކެއް؛ ދަނޑުވެރިކަމަށް ކޮންމެވެސް ބަޔަކު ކޮންމެވެސް އުސޫލެއްގެ ދަށުން ސަރުކާރުގެ އިދާރާތަކުން މި ނަގަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ތަނުގައި ކުރަނީ ދަނޑުވެރިކަމެއް ނޫން. ދަނޑުވެރިކަން ކުރާތީ، ނޫންނަމަ ދަނޑުވެރިކަމާ ގުޅުންހުރި މަސައްކަތްކުރުމަށް ނަގާފައި އޮތް ރަށުގައި ކުރަނީ ކޮންކަމެއް ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް އިދާރާއަކުން ބަލައެއްނުލާ. ނުބެލުމުން އެ ބަހަނާ ބޭނުން ގޮތަކަށް އެ ރަށުގެ ބޭނުންކުރަމުންދަނީ. އެ ސަރަހައްދުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ފައިދާއެއް، ސަރުކާރަށް ލިބޭ މާ ބޮޑު މަންފާއެއް ނެތް. އަދި ހަމައެހެން ދޫކުރުމުގައި އެއަށްވުރެ ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކަކުން މި ކަންކަން ބެލުން އެބަ ޖެހޭ. ދަނޑުވެރިކަމަށް ނަގާ ރަށުގައި ދަނޑުވެރިކަން ނޫން ކަމެއް އެ ރަށުގައި؛ ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެބަ ހުރި ރިސޯޓުތަކެއް އަށައިގެން ގެސްޓްހައުސް އެބަ ހެދޭ. މިއީ ސިއްރިއްޔާތުގައި ހިންގާ ކަމެއް. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑު އަމިއްލަ ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެކަން ހިނގާފައި އެބަ ހުރި. އެ ކަންކަން މިނިސްޓްރީގެ ސަމާލުކަމަށް ވެސް ގެނެއްސަ ވާނެ. އެހެނަސް ޒިންމާދާރު އެ ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުސަތު ރަނގަޅުކުރަން އެބަ ޖެހޭ މި ގާނޫނު އިސްލާހުކުރައްވަން. ހަރުދަނާ ގޮތެއްގައި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރާ ރަށުގައި ދަނޑުވެރިކަން ކުރެވޭތޯ މޮނިޓަރކުރެވޭނެ ގޮތެއް އެބަ ޖެހޭ ބަލަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިހާރު ގާނޫނު ހަދައިގެން އިސްލާހުތަކާއި ގެނައުމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މިއިން މާ ބޮޑު ނަތީޖާއެއް ނުލިބޭނެ. އަޅުގަނޑު އެއްބާރުލާނަން، މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ އިސްލާހުތަކުގައި ޚާއްޞަކޮށް ދަނޑުވެރިކަމާއި ޖަނަވާރު ދަނޑުވެރިކަމާ ގުޅޭ މި ގާނޫނަށް ގެނެވޭ މައިގަނޑު އިސްލާހަކީ، މި ގާނޫނުގައި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރާ ރަށްރަށުގައި ރިސޯޓު ފަދަ ކަންކަން ހިންގުމުގެ ވެސް ދިޔައި ހިމަނައިގެން މި އިސްލާހުގައި ގެނައުން. އަދި ދިޔައި ވަރަށް ބޮޑު މި ގާނޫނުން ހަމަޖެހިފައި މި އޮންނަނީ، ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަން. 6 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެ ގަވާއިދުތައް ހަދާ ވާހަކަ އެބަ އޮތް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ އެ ގަވާއިދުތަކުން ވެސް ހުރިގެންދާއިރު ދަނޑުވެރިކަމުގެ ކާރިސާތަކުގެ ބަޔާން މިގޮތަށް ހިމަނައި، ކައުންސިލްތަކުން ދެކޭ ގޮތް މި ގަވާއިދުތަކުގައި ވެސް ހިމެނޭނެހެން. ތިޔަ ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހުރަވީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް.

ހޯރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ސަލީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްތަކާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު (ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98) ގާނޫނަށް އިސްލާހުތަކެއް ގެނައުމުގެ ގޮތުން މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ކަމަށް ޓަކައި ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު މި ބިލަށް ތާއީދުކުރަން. އަދި ބިލުގެ ރޫހު ވަރަށް ރަނގަޅުކަމުގައި ދަންނަވަންޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ބިލު ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވަމުން ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން، ބިލުގެ މަޤްޞަދަކީ، ސަރުކާރުގެ މައިގަނޑު އެއް ސިޔާސަތު ކަމުގައިވާ، ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ހަރުދަނާކޮށް، ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުތައް ދޫކުރުމުގެ ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ [illegible]

[illegible]

[illegible] 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ [illegible]

[illegible] 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ރ) [illegible]

ހަރަކީ ކޮބައިކަން ގާނޫނުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް ސާފުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި އޮންނަންޖެހޭނެ. އެހެންނޫނީ މި ގާނޫނު ތަންފީޛުކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވެދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފެލިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެ ވިދާޅުވި ފަދައިން، އިންޓަރނޭޝަނަލް [illegible] ގޮތުގައި ސަރުކާރުން ރަށްރަށުގެ އިންތިޚާބުގައި ހިމެނޭ [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް ކަށަވަރުކުރާ ގޮތުގައި އެ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުގައި ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހު. އަދި [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible]. އެގޮތަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި [illegible] [illegible] [illegible]، އެ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކަށް އެކަށީގެންވާ [illegible] [illegible] [illegible] ވެސް ދިނުމަށްޓަކައި. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން މި ހާސިލުކުރަން ބޭނުންވާ ނަތީޖާއާ އެއްގޮތަށް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި އިންސާފުވެރި ގޮތެއް ވެސް ނޫން، އަދި ރަނގަޅު ގޮތެއް ވެސް ނޫން. ބިލުގެ 13 ވަނަ މާއްދާގައި ފުލުހުންނަށް [illegible] [illegible] ގޮތުގައި ހިރާސަތުގައިވަނީ، މީގެ 23 އަހަރުކުރިން ފުރަތަމަ މި ގާނޫނު ވުޖޫދަށް އައިއިރު ވެސް އޮތީ މުއްދަތުތަކާއި އަދި އިންވެސްޓިގޭޝަންތަކުގެ އަދަދުތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް. މިހާރުގެ ހާލަތު ވަރަށް ތަފާތު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] ގޮތުގައި [illegible] މި [illegible] [illegible] ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ގާނޫނުގެ 16 ވަނަ މާއްދާގައިވާ ގޮތުން ރަށްރަށުގައި [illegible] އިންވެސްޓިގޭޝަނެއް އެހެން ފަރާތަކަށް [illegible] ކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީއަކަށް ގަވާއިދުތަކާ ފެންވަރަށް މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްފަހު ކަމަށް [illegible]، [illegible] [illegible] ފެންވަރަށް ކޮބައިކަން މިހާރު [illegible] [illegible] ސަބަބު ނޫން. އެއީ ކޮންމެވެސް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ވަނީ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން ދެކޭ ގޮތުގައި އެއީ އެންމެ ރަނގަޅު ގޮތެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މި މާއްދާއަކީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އިތުރަށް ވިސްނަން އެބަޖެހޭ. ގާނޫނު [illegible] ކުރިން ވެސް ދަންނަވައި ގޮތަށް، ބައެއް ކަންކަން [illegible] ނަމަ، މި ބިލަކީ ވަރަށް [illegible] [illegible] [illegible] ފެނިގެން. މިގޮތުން އަޅުގަނޑު ވެސް ހުރަހަކަށް، ކައުންސިލުގެ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ އެހެނިހެން ދަންނަވައި؛ [illegible] އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ވެސް މިކަން ފާހަގަކުރައްވައިފި. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެއްވެސް ބައެއްގެ ބިލުތަކުގެ ދަށުގައިވެސް ނޫން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ނުހަނު ކަންބޮޑުވާ، އަދި މި ކަމަށް [illegible] ވަރަށް އަވަހަށް [illegible] މައްސަލައެއް. އަޅުގަނޑު ވެސް [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ހަރަކާތްތެރި [illegible] ކައުންސިލުން [illegible] [illegible] [illegible]. އެހެންނަމަވެސް، [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަން ހ ކަންކަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، ކަމާ ބެހޭ [illegible] ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާއިން [illegible] [illegible] [illegible]

އެންމެ ގާތުގައި މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށަކުން އެ ރަށް ބަލަހައްޓާ ގޮތަކަށް މި ގޮތުން އިންތިޚާބުކުރެވިގެންދާއިރުގައި ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ރަނގަޅު ކަމެއް. ފަހު ނުކުތާއަކަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވޭ، ގާނޫނުގެ ދަށުން ގަވާއިދުތަކެއް ހެދުމަށް ދީފައި މީގައި އެބައޮތް 6 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތެއް. އަދި މި ބިލު ބަލައިލުމުން އަޅުގަނޑަށް ސާފުވޭ، ގަވާއިދުތަކެއް ހެދިގެން ނޫނިއްޔާ މާ ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ކުރެވޭނެ މަގެއް ވެސް ނެތްކަން. އަދި މި ބިލުގެ މާއްދާތަކަށް ބަލާއިރުގައި އެބަ އެނގޭ، ކަމާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކެއް ހަދަނީ އެއް ވުޒާރާއިން ނޫންކަން ވެސް. އެކިއެކި ވުޒާރާތަކުން މަސައްކަތްތަކެއް ހަވާލުކޮށްފައި ހުރި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި 6 މަސްދުވަހުގެ މުއްދަތު އަދި ކުރުކުރެވިދާނެ. މި ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން 3 މަސްދުވަހަށް ކުރުކުރުމަށް. އެއީ އެއް މިނިސްޓްރީއަކުން ނޫން ހުރިހާ ގަވާއިދުތައް ހަދަމުން [illegible]. އެހެންކަމުން ގަވާއިދު ހެދުން 3 މަސް ދުވަހަށް ކުރުކޮށް، އަވަހަށް މި ބަދަލުތަކަށް [illegible] މަގެއް [illegible] ގޮސްގެން ނޫނީ، ކައުންސިލުތަކަށް މި [illegible] [illegible] އަވަހަށް [illegible] މަގެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެންނާތީ، އެ ކަން ވެސް އިސްލާހުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމުން އަޅުގަނޑުގެ [illegible] ނިންމާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. [illegible] ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު [illegible].

[illegible] ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު [illegible] ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! [illegible] މި ބިލަށް އަޅުގަނޑު ވެސް [illegible] ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] މި ގޮތަށް، [illegible] [illegible] މި ގޮތަށް [illegible] [illegible] ވަރަށް [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] ދިވެހިރާއްޖޭގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، [illegible] އެ [illegible] ގޮތަކަށް މި ގޮތުން [illegible] ކަމެއް. [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] މި ބިލު [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ވެސް [illegible] މި ބިލު [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ވެސް [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެއް ކަމެއް. ރަށެއްގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، ރަށެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އިންޑަސްޓްރިއަލް ރަށަކަށް ބަދަލުވީމާ، އެ ރަށެއް އިންތިޚާބުން ވަކިކުރުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އޮތަން އެ ކަން ނުވީމާ، ސަރުކާރަށް، ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދިނުމުގައި ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކެއް ކުރިމަތިވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު މި އުޅޭ ސަރަހައްދުގައި އިރުމަތީ ސަރަހައްދުގައި އެއަރޕޯޓް އެދި؛ އެހެންނަމަވެސް، އެއަރޕޯޓުގައި އަތޮޅުގެ އަހަން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާނެ ގޮތަށް ފުރިހަމަ މަސައްކަތް މި އުޅެނީ އެއަރޕޯޓް ހިސާބުތަކާ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްގެ ސަރަހައްދުން ކުރިއަރަން ނުދެވެނީ. މިގޮތަށް މި ކަންކަން ކުރީގާ، ހދ. އަތޮޅުގައި ދޫނި މިހާ ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ އަހުލުވެރިން ތަރައްޤީކޮށްދީފައިވާ ޤާނޫނު ހިންގުމަކާއި، އުފެދިފައިވާ ބޮޑު، ފުރުޞަތު ހޯދިދިނުމުގައި ސަރުކާރު މި އޮންނަނީ ނުކުރެވިފަ. ވަކި ރަށްރަށުގެ ދަރިވަރު، ސަރުކާރު ނުކުރެވުނު ހިސާބަށް، ކުރެވޭކަށް ހިސާބަށް ކަންކަން ދިމާވެގެން އަދިވެސް ހިސާބުތަކުގައި ވަކި ފަރާތަކަށް ވިޔަސް، ވަކި ރަށަކަށް ވިޔަސް، އަދި ސިފައިންނަށް ވިޔަސް ބޭނުމަށް ދިރިއުޅެން ފަސޭހަކަމަކަށް އަދިވެސް ގަބޫލުކުރާ ނުކުރަން. އެއްބަސްވުންތަކަށް، ދައުލަތް ހިސްސާކުރުމަށް، ސަރުކާރު ހިމަނައިގެން ބޮޑު ގަސްދުކުރަނީ ކުރިމަތިވާން ކުރިއަށް އޮތް ތަރުތީބުގައި ވާނެ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަން ވާންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި މިހާރު ވެސް ފާހަގަ ކުރަން ބޭނުންވޭ. އަދި ކަމަކަށް ވާނީ ކުރިން އެ ކުރެވޭ ސަރަހައްދުގައި ކަމެއް. އަދި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތްތައް ހޯދުމަށް ސަރުކާރުން ކުރާ މަސައްކަތްތައް ވަކި ރަށްރަށަށް ނޫން ކަމަށް ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަށްރަށުގެ އިންތިޚާބުތަކުގެ ޤާނޫނީ ހިމެނުމަށް ރަށްތަކަކުން އެ ރަށްރަށް މަރުކަޒު ބޮޑެތި ޖަމާޢަތްތަކުގެ ތަރައްޤީއަށް އެޅޭ ފިޔަވަޅުތައް އަދި ކުރިއަށް ވަކިކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު އެ ކަން ޤަބޫލުކުރަން ޢިނާޔަތްތެރި ކަމުން ބޮޑު ރަށްރަށް އޭގެ އެއްވެސް ސަރަހައްދަކަށް ކަމަކަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔައިރު ޤާނޫނީ ތަރުތީބުން ގަވާއިދާ ސަރަހައްދުގެ ބޭނުންތަކަށް ޖާގަ ނުދިނުމަކީ ރަނގަޅު ކަމެއް ނޫން. ރަށްރަށުގެ އިންތިޚާބުތަކުގެ ތެރޭގައި އެއްވެސް އިދާރީ ރަށެއް ނޫނީ ކުރިން އޮތް ރަށްތައް ބާއްވާފައި ކަމަށް ވާނަމަ، ރަށުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ދާން ޖެހޭ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްތަކުން ނިންމާ. އެއްބަސްވުމަށް، ދިޔައިރު ބަޔަކު ރަށްރަށް އިދާރީ ގޮތުން ބަލަހައްޓަނީ ކޮން ގޮތަކަށް، ވަކި ސަރަހައްދުތަކަށް އޮތް ދިރިއުޅުމުގެ ހައްޤުތަކެއް ކުރެވޭ. އިންތިޚާބު ޤަރާރު އިދާރީ އިންތިޚާބުތަކުގެ ތެރޭގައި ދިރިއުޅޭ، އަދި ކުރިއަށް އޮތް ގެއްލުމެއް ކުރިމަތިވާ ރަށްރަށް ކުރިން ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތް ހަމަ ކުރިއަށް ގެންދަން ޖެހޭ ރަށްރަށުގެ ބޭނުންތައް ގެނައުމަށް ކުރެވޭ. ގަވާއިދުން އަދި ރަށްރަށުގެ ތެރޭގައި ރަށްރަށުގެ ބަދަލުތައް ގެނެސް ހިންގަން ނުޖެހޭ. ކަމެވެ. ރަށްރަށުގެ އިންތިޚާބު ޤާނޫނީ ގޮތުން ޢިނާޔަތްތެރިވެފައިވާ ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭ ރަށް ނޫނީ ކަމެއް ހަމަ ކަމެއް ދެން އިދާރީ

ތަންތަން އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހު ގެނެސްގެން ނިޒާމު ފައްކާކުރުމަށް މި ދަނީ. ފައްކާކުރުމުންދާއިރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ނިޒާމު ފުރިހަމައަށް ފައްކާވެގެންދާނީ މިހިރަ ތަންތަނަށް ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރެއްގެ ބަޖެޓެއް، ގޮތްތަކެއް ހޯދައިދިނުމުން. މިހާރު ހަމަ ބަޖެޓެއް ގޮތެއް ހޯދަން ބޭނުންވަނީ، ސަރުކާރުގެ ޖަވާބަކީ، އެ ކަމާ ބެހޭ އުސޫލެއް ނެތޭ، ގަވާއިދެއް ނެތޭ، ގާނޫނެއް ނެތޭ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އުސޫލާއި، ގަވާއިދާއި، ގާނޫނާ ގެނައުމަކީ އެއީ ސަރުކާރުން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މި ތަރުތީބުންގެ މަޖިލިސް ތެރޭން، ތަރުތީބުން މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅައިގެން ނަމަވެސް، ނޫނީ ގަވާއިދުތަކުގެ ތެރެއިން ނަމަވެސް އެ ކަންކަން ކުރޭ، އަވަސް ބަޖެޓެއް ހޯދަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްގީ؛ އަޅުގަނޑުމެން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރަން މި ކުރާ މަސައްކަތުގައި މިގޮތަށް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމަށް ފުރުޞަތު އެދެން ގާނޫނުތަކަށް އިސްލާހު ގެނައުމާއި އަދި ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް ގެނެވިފައި ހުރި އިސްލާހުތަކުގެ އަސަރު ފުރިހަމަ މަސްދަރު ކައުންސިލުތަކަށް ކޮންމެހެން ބަލަ މި ގޮތަށް ގާނޫނުތަކަށް މި ގެނެވުނު އިސްލާހުތަކަށް ހަމަ އަޅުގަނޑު މަރުހަބާކިޔަން. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރިހަމައަށް މި ނިޒާމު ފައްކާކޮށް، އިސްލާހު ގެންނަންޖެހޭ ހުރިހާ ގާނޫނުތަކަކަށް އިސްލާހުގެނެސްދިނުމުގައި ބަޖެޓުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ތަންތަން ތަރައްގީވެގެން، ހާއްސަކޮށް މާލީ ގޮތުން ފުރުޞަތުއެރުވުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު އިރިގޭޝަން ފުރުޞަތު ނަގަން. ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތެއް؛ ކާނާގެ އަތޮޅު ވެސް، ކޮންމެ ރަށަކީ ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތެއް، މިސާލަކަށް ކަރަށް، އަތޮޅުގެ، ނުވަތަ ސިޔާހަތުގެ ގޮތުގައި ވެގެންދާނެ ކަމެއް. އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، އަޅުގަނޑު އެދެނީ އަޅުގަނޑުމެން ގާނޫނުތަކަށް މި ގެނަސް އިސްލާހުތަކާއެކު ވިޔަސް އަވަހަކަށް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ފުރިހަމަ ކާމިޔާބު ހިމެނިގެންދިއުން. ދެރަވި ފުރުޞަތު ވަރަށް ބޮޑުކަން ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކެލާ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް.

ކެލާ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަޅުތަންތަނާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމަށް މިއީ ކޮންމެހެން ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި ފަހަކަށްއައިސް ވެފައިވޭ. ފަޅުތަންތަން ބެލެހެއްޓުމުގައި އެކި ކަންކަމުން، އެކި ގޮތްގޮތުން، ބޭނުންކުރެވިފައިވަނީ އެކި ބޭނުންތަކަށް. އެ ފަޅުތަކަކީ އެ ރަށްތަކުގައި އުޅޭ، އެކަމަކު ސަރުކާރުގެ ބޮޑު ބޭނުމާ ކަމުން ތަންތަނުގައި ކުރެވިގެންދަނީ. މި ގޮތަށް ކަންކަން ކުރެވިގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު ހިތަށްއަރާ މި ޤައުމުގައި ޕްރޮޖެކްޓް މިނިސްޓްރީއާ ހައި މިނިސްޓްރީއާ ހަވާލުކޮށް، އެ މިނިސްޓްރީގެ މަސައްކަތް ހިނގައިގެން މި ދަނީ؟ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން

ޖެހޭ އެބަ، ދުރު ރާސްތާ ތަސައްވުރެއް މި ޤައުމުގައި އޮންނަން. ކޮން ރަށެއްގައި ކޮންކަމެއްތޯ ކުރާނީ؟ ކޮން އިންޑަސްޓްރީއެއްތޯ ގާއިމުކުރާނީ؟ މި އޮންނަން އެބަޖެހޭ. މިއީ ޕްލޭނިން މިނިސްޓްރީގެ ދައުރު. މި ދައުރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުފެނޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ރަށްރަށް ސިޔާސީ ގޮތްގޮތުން، ސިޔާސީ ގޮތުން ތަރައްޤީކުރާ ނުވަތަ އެހެނިހެން ގޮތްގޮތުން ތަރައްޤީކުރަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ޗާއިކު އެބަ ބަލަން އެބަޖެހޭ މި ރަށްރަށް ބަލާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ ކުރެއް އިންތިހާބު ބާއްވާނީތޯ، ރިސޯޓެއް ހަދާނީތޯ، ނުވަތަ މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތަކަށް މި ތަން ދުރުކުރާނީތޯ؟ މި ކަހަލަ އެއްވެސް ކަމެއް، ނުވަތަ މިކަހަލަ އެއްވެސް ފިކުރެއް، އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ހަރުދަނާ ފިކުރެއް ފެނިގެންނެއް ނުދޭ. މިއީ ގާނޫނުގައި މި އަންނަ އިސްޓްރެޓީޖިކް ދަރުން ބަޔެއް އެ ސަރަހައްދުތަކާ މިސާލަކަށް ރިސޯޓު ހަދާ ސަރަހައްދުތައް ކަމަށް ވަންޏާ ހުރިހާ ސަރަހައްދުތައް ބެލެންޖެހޭ ހަމަ ރުކުން ރިސޯޓަށް. މިސާލަކަށް އެއްވެސް ތަސައްވުރެއް ނެތިމަ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މާލެ ކައުންސިލުގައި ހުރި ރަނގަޅަށް؛ މިގޭ ކުރީން މާލޭގެ ރައްޔިތުން ދަރުމަދުރުއިމަން ބޭނުންކުރި ރަށެއް ކުޑަބަނޑޭރިޔާ. އެޑިއުކޭޝަން މިނިސްޓްރީން ސްޓޫޑެންޓުންގެ ހޮސްޓަލް ދަރުން ބޭނުންކުރި ރަށެއް، މިތާ ދުން އޮންނަ ރަށެއް. އެކަމަކު މި ރަށްރަށް ވެސް މިހާރު ވަނީ ނިމި ރިސޯޓަކަށް ދެވިފަ. އެހެންވީމާ، އެއްވެސް ކަހަލަ ޕްލޭނެއް އެއްކޮށް ނެތި މިގޮތަށް ކަމަކު ވަނީ ރަށްރަށް ހުސްކޮށް ނުވަތަ އެއްވެސް؛ މި ބުނީ އަޅުގަނޑުމެންނަން މުސްތަޤްބަލުގައި ދުރި ރާއްޖެ ބޭނުންކުރާވީ ހާލަތްތަކާ ނުވަތަ އެހެނިހެން އިންޑަސްޓްރީތަކަށް ނުވަތަ އެހެނިހެން ބޭނުންތަކަށް އަންނައިރު އެ ރަށްރަށް ހުސްކުރާނީތޯ؟ ދުރު ބަޔަކު ބިނުގެން ސްކޫލްތަކުން ގާތް، ކަރު އެބަ ހުއްޓައި ނުނިކުމޭ ނުވަތަ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ވެސް ރަށްރަށް ނުނިކުމޭ؟ އެގޮތަށް ހުދުނުނުރުގެ އޮތްއެޖެ. ރަނގަޅު؛ ހަމަ ސްޓޭޝަންތަކެއް ވެސް ޖަހައްވައި ހިނގާފައި. ހަމައެކު، އެކަމަކު މިގޭ އަހާއިރު މި ކޮންޓްރެކްޓަކީ މި އަންނަ؛ ޕްލޭނިން އަންނަ ބަދަލުތަކާއި، މިހާރުން ކުރާ ނޫނެއް އަސަރުތަކެއް ވެސް ވަރަށް ބޮޑު ވިސްނަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންވީމާ، ތަފްސީލަން ގާއިމު ޕްލޭނިން މިނިސްޓްރީގެ ދައުރު އަޅުގަނޑުމެން ހިފަން ވަރަށް ދިރިހުރުން. އެއީ ބައެއް ރަށްރަށް ބަދަލުކުރަމުންދާތީ އެބަ އަޅުގަނޑުމެންގެ މުސްތަޤްބަލުގައި [illegible] ރަށްތަކެއް ރަށްރަށްގެ ގޮތުގައި. އަސްލު ބައި ރަނގަޅަށް ބަލަހައްޓަން އެއީ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދޫ ސްކޫލުތަކުގައި ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަނޑުމަތީ ވަރަށް ބޮޑެތި ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް މިއީ، ކާރި ކަހަލަ އެއްޗެހި. ކާރި، ކުރެވޭތާ މިއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދިރިއުޅުމުގައި ނުވަތަ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައުޅުގެ ތިރީގައި ބޭނުންކުރާ އެއްޗެއް. އެހެންނަމަވެސް، ދިނަ ފަރާތަށް ބައެއް ބަސްފަރު އެބަ ޖެހޭ ރަށްޖެހުން ބޮޑުން ފަސް ކާރި ގަނޑުކަނޑު؛ ކާރި އަދި ބޮޑެތިވެގެން. އެހެންނަމަވެސް، މި ގޮތަށް ޕްލޭން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން އެބަ ޖެހޭ، ބަދަލު ރަނގަޅަށް ގެނައުމަކީ އެބަ ޖެހޭ ޖެއްސުމަށްޓަކައި ކާރި ނުވަތަ ރަސްކަލާ ދޫކޮށް؛ ކާރި ހަމަޖެހިގެން ވެސް. މިހާރު ރަނގަޅު ގައުމިއްޔަތުގައި އަދި މިހެން އޮތް ރަނގަޅުގައި ވެސް ދިނަ ފަހަރަށް ދުރުއްމަ މި ވަނީ ދިރުމެއް، އެކަމާ އަޅުގަނޑުމެން ގޮސް އެކަށް އެއްވެސް ކަހަލަ މަޝްވަރާ އެއްޗެއް ނުކުމީ، ކާރި

އެއްޗެހި ނުލިބޭ. އެހެންވީމާ، ކާނި ހައްދަން ފެށޭ ބައެއް ރަށްރަށް އެބަ ރިޒަރވްކުރަންޖެހޭ. ލަކުޑި އިންދަން އަޅުގަނޑުމެން ރިޒަރވްކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކައިރި ރަށްރަށުގައި މުނިސިޕަލިޓީތަކުން ނުވަތަ ކައިރި ރަށަކުން ދާން ރަށްރަށް ކަނޑައަޅަން އެބަޖެހޭ. ޖިޔާރަތް އަމިއްލައަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަނޑައަޅަން އެބަ ޖެހޭ. ސްޓޮކްޕައިލް އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަނޑައަޅަން އެބަ ޖެހޭ. މި ކަންތައްތަކާ ޕްރޮސެސް މިނިސްޓްރީގެ ދައުރު އަސްލު ބަޖެޓުގައި ވަރަށް މުހިންމުކަން އެންމެނަކަށް ކަމެއް. މި ދައުރު ނޫނީ، ހަމަ އެކި ރިސޯސްތަކުގެ ކައުންސިލްތަކުން ނުވަތަ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީން ބޭނުންވާއިރަށް، އެގްރިކަލްޗަރުން ބޭނުންވާއިރު މި ރަށްރަށް ދެވި، ބޭނުން ގޮތަކަށް ދެންމެ މި މަޖިލީހުގައި ކުރިން ފެށޭ، ތަންކޮޅެއް ކުރިން ފެށޭ ބަހަރުސްކުރެވެމުންދިޔަ ބައެއް ރަށްރަށް، ބައެއް ސަރަހައްދުތަކުގައި އެ ސަރަހައްދުތަކުގެ އިގްތިޞާދީ ބޮޑުތަން ބޭނުންތަކާ ގޮތުން ނުވަތަ އެ ތަންތަނުގައި ވިޔަފާރިކާ ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް އެ ކަންތައް ބޭނުންކުރަމުންދަނީ. އެހެންވީމާ، ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ދައުރު އަދިވެސް އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން، ހަމަ ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް ރަށްރަށް، ރާއްޖޭގެ ގޮތުގައި ވަސީލަތްތަކާއި ޖެނެރޭޓްކުރުމުގައި، ދަނޑުވެރި ވަސީލަތްތަކާއި ކަންކަމުގައި ކަނޑައަޅުއްވާފައި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ދައުރު ވަރަށް ބޮޑު. ފިޝަރީޒްގެ މިނިސްޓްރީން ގޮތެއް ކަނޑައެޅުމަށްފަހު ތަނުގައި މި ރަށްރަށް ވެސް ގޮތަކަށް ދިނުން އަޅުގަނޑު އެދޭ ތަރުތީބުކޮށްދޭތޯ ވާހަކަ ދަންނަވަން އިންޝާﷲ. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަހްމަދު ޢަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށާ ބެހޭ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހު ހުށަހަޅުއްވުމުގެ ބިލު މިހާރު މި އޮތީ ގޮތަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. ވަރަށް ތާއީދުކުރަނީ ބިލެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. ސަބަބަކީ ދަންނަވާނަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލުގެ ސަބަބު ކަމަކީ މި އޮތީ، ސަރުކާރުން މި ބިލު ހުށަހަޅުއްވުމުގެ ބޭނުމަކީ، ތަރައްޤީކުރުމުން އަވަސްކުރުމަށް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިގްތިޞާދު ފަޅުރަށްތަކުން ޒިޔާދަކުރުމަށް އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ގާނޫނާއި އެ ގާނޫނުގެ މަދު ބަދަލުތަކާ ތަޢާރުޟުވާ ކަންކަން އިސްލާހުކުރުމަށް ބަލައި ބޭނުންވާ ގާނޫނަށް ގެނެސްދޭ އިސްލާހުތަކެއް ގެނައުން. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، މި ބިލު ހުށަހެޅުމަކީ ބޭނުންތެރި ހަރަކާތެއް މި އޮތީ، އަމާޒާއި ފަހަރު ދާ އުސޫލުން. އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި ގަވާޢިދު ގާނޫނުގެ 8 ވަނަ މާއްދާގެ (1)ގެ (ހ)

އަޅުގަނޑު ދަންނަވައިލާނަން ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަތޮޅު ކައުންސިލުގެ ބާރު ހިނގާ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފަޅުރަށްތަކާއި ފަޅުތައް؛ އާދެ (ހ)- މި ގާނޫނުގައި އެހެން ގޮތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައިނުވާ ހިނދަކު، އަތޮޅު ކައުންސިލު ނިސްބަތްވާ އިދާރީ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި ފަޅުރަށްތަކާއި ފަޅުތަކުގެ ތެރެއިން ރަށު ކައުންސިލާއި ސިޓީ ކައުންސިލުގެ އިޚްތިޔާރުގެ ތެރޭގައި ނުހިމެނޭ އެންމެހައި ފަޅުރަށްތަކާއި ފަޅުތަކުގެ މިލްކުވެރި ފަރާތަކީ ދައުލަތެވެ. (ށ)- އަތޮޅު ކައުންސިލު ނިސްބަތްވާ އިދާރީ ދާއިރާގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި ފަޅުރަށްތަކާއި ފަޅުތައް ސަރުކާރުގެ އެއްވެސް އިދާރާއަކުން ބޭނުންކުރަންވާނީ ނުވަތަ ތަރައްޤީކުރަންވާނީ ނުވަތަ އެހެން ފަރާތަކަށް ކުއްޔަށް ނުވަތަ ވަގުފާއަށް ދޫކުރަންވާނީ އަތޮޅު ކައުންސިލާ މަޝްވަރާކުރުމަށްފަހުގައެވެ. ދެން [illegible] އުސޫލުން [illegible] ކިޔާފައި ބިލުގައި [illegible] މި އޮތީ. އަތޮޅު ކައުންސިލުގެ ނަން ވެސް ނެތް. އެ ރިސޯޓުގައި އުޅޭ ބައެއްގެ ނަން ވެސް ނެތް. އަދި ނުހިފާކަން ރަށުގެ އިޚްތިޔާރު ކަނޑައަޅާފައި، އެ [illegible] ތެރޭގައި އަތޮޅު ފަޅުރަށް ވެސް ބޭނުންވެއްޖެ އިންޑަސްޓްރިއަލް ޒޯނެއް ގޮތުގައި އަތޮޅު ކައުންސިލަށް ދޫކުރެވޭނެ ގޮތް މި ބިލުގައި [illegible] މި އޮތީ. އެހެންވީމާ އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވާ، މި ބިލު މި އޮތް ގޮތަކަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދެއް ނުކުރަން. މިހާރުން އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އުސޫލުން އިންޑަސްޓްރިއަލް ކަނޑައަޅައިގެން ހުރި އެއްޗެހި [illegible] މިއީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން، މި ބިލު ދިރާސާކުރާއިރުގައި މި ހުރިހާ ކަމެއް ބަލައިލުމަށް. އަދި އެއާއިއެކު އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ރައްޔިތުންގެ ހުރިހާ ކައުންސިލްތަކަށް، ރައްޔިތުންނާ ގުޅޭ މިފަދަ މުހިންމު ބިލުތަކަށް [illegible] ތެރޭގައި [illegible] ހުރިހާ ކައުންސިލްތަކުން [illegible] ދިރާސާކޮށްދެއްވުމަށް، [illegible] ކައުންސިލް ފާހަގަކޮށްދެއްވުމަށް. އަދި [illegible] ވަޒީރުން [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ކަމަށް. އަޅުގަނޑު [illegible] ކައުންސިލްތަކުގައި އަދި މި ނިޒާމަށް [illegible] ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ދަންނަވަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] ސިޔާސަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible]؟ [illegible]

23

ނޫން ރަށްރަށް ހަވާލުކުރަނީ. އެ ތަންތަން ނަގައިގެން ތިބި ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކުން އެ ތަންތަން ހަވާލުކުރަނީ، ނުބަލަހައްޓާތީ. އޭގެ މިސާލެއް މިއަދު ހުސްދުން ދަންދަރީގައި ތޮއްޑޫ ދާއިރާގެ އިއްޔެޓޮޓަ ދުންބަދު ހުރަހެއްތަކު، އއ. ފެރިދޫގެ ވާހަކަ. އިއްޔެޓޮޓަ ރައީސް؛ ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރުމަށް ވަކި ކުރަހައިގެ ތިމާވެށްޓާ ރައްޓެހި ބަނދަރެއް އަޅައިގެން ވަކި ކުރަހައިގެ ލޮޖިސްޓިކް ޖަންކްޝަނެއް ވާ ކަމެއް ނޫން އެއީ. ޖަޒީރާވެރިކަމަށް، މިދަންނަވާ ވަކި ކުރަހައިގެ ބޮޑު އަޅައިގެން ކުރާތީ ކަމެއް ނޫން އެއީ. އަޅުގަނޑު ހިތާމައާ ކުރާގެ ސަރުކާރުތަކުން މިވަރަށް ކަމެއް ކުރި ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބާރުގެން އަރިވައިލާން ވަރު، އެ ކަންކަން ނުކުރާނެތީވެ. ވަރަށް ކުރުކޮށް ދަންނަވާނަމަ، ގުދުރަތީ އެއް ޕީއައިރުން ތަރުޖަމާކުރެވިފައިވާ އަދި ބައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. ދޮގުތަކީ ނުވި ވަކިވަކިތަކެއް، ގުދުރަތީ ސިނާ ހަމަނުކުރެވޭ ރާއްޖެއަށް ތަރައްޤީ؛ ޖަޒީރާ ތަރައްޤީއެއް ގެނަސް ވާހަކަ ދައްކަމުގެން އަދި ބައެއް އަޅުގަނޑުމެންނަށް. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ ކުރީގެ ސަރުކާރު ދުވަހުން، ދުރާލާ އަހަރުގެ ކުރިން ކުރަހާފައި ވަރަށް ސަރަހައްދުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސާފުވެގެންދިޔައީ. އަޅުގަނޑު ރަސްމީގެ އަދި އއ.ގެ ރަށްތަކުގެ ދަންނަވާލަން؛ މި ބަޖެޓުން މި ކުރައްވާ އިހުތިޔާޖުތަކާއި އަޅުގަނޑު ދިޔައީ މި ބަޖެޓުން ސަލާމަތީ. މި ބަޖެޓުން ހަމަ ބަޖެޓަކު ކުރިއަށް ގެންދަވާނެ. މި ބަޖެޓުގެ ކަނޑައެޅިފައިވާ ބޮޑުވަމުން އަޅުގަނޑުމެން ފެށީ މި ބަޖެޓުން ސަލާމަތީ އެ އަޅު އަމާޒުނުކުރަން. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، ބޮޑުވެގަތް ދަތިދަތި؛ މިސާލަކަށް، އަޅުގަނޑުމެން އަތޮޅުގައި އެބަ ހުރި، ރާއްޖޭގައި ބައިވަރު އެބަ ހުރި މިހާރު ޢުނޑިއަޅާ ތަރައްޤީ ފުރިހަމަ ހުރި ދަންދަން. ބަޔަކަށް، ދ ގަތުޅު. ދަސްވާދި؛ އެރިވާން ދޫކުރާ ވަސް ޢާދަ. ނޫން ދުވި ދަށް އެ ޢާދަ ފުރި ބޮޑުވެގެ އެ ޢާދަ. އެ މަރުން ޖަބަރުގެ ޖަޒީސާރުން، ޖަޒީރާތަކާ ގޮވައިގެން ހިމެޔާވާކުރާފަރަށް ދާން ޢާދަ ކަނޑައަޅައި ޢާދަ ކަށްކުރާފަސް ފުރިހަމަ. އެ ހުރިމަތިހެރެ މިއަޅާ ހުކުރުވިހި ހިރާކު. ދާން، އަހަރުއަކާ ޢާދަހާ ޢާދަ ދިއްޖާ ވައްކާއި ހުކުރުދަލުކުރާން ހި ގެންދަނި. ހިރާން އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ހުރިދަރަން އިއްޔެޓޮޓަ ބަނދަރު. އެހެންވީމާ، މިދަންނަވާ ދެރަކަމާ އެއްކަލާ ސަމުނު ހޯރަތަކުން ވަންނަގައިރަތަކުގައި ހުރިބާ ކައެނުޑިރަތަކުގައި ހިނދަ ގާއްޒާކަރީނަކާއިގެ ސިޓީމިޔަގަކުތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަސްމުތަސް އެބަ ޖެހޭ ބަދަލުކުރަން. އެއީ، ދިރިހަރުގެ އަސްލު ބޭނުން ހަވާލުދަރި. އެހެން އަޅުގަނޑުމެން ޕޮލިސިއަރަޗުގެ ޖަހާޖެހޭ ބާރުގެ ގެނޭނ ޖަދީހި އަ ބަރަސްތަކުންބާރަދުއްސާ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ، މި ދުރުން ކުރާ؛ ގައިދަ ގެނިއްގައި އަ ހިސާބެއްގައި ހިމެނޭ ރަށެއް؛ އަ ހިސާބެއްގައި ހިމެނޭ ރަށް ވެސް، ހަމަ ހިސާބެއްގައި ހިމެނޭ ގުދުރަތީ ވަސީލަތްތަކާއި ބަދަހި ވައި ސަރުކާރުން ހިފަހައްޓާ ހިސާބެއް. އަ ހިސާބެއްގެ ބަދަރުވެ ތަރައްޤީކުރަން މި ބަޖެޓުގެ ހިސާބުން ބޮޑު އެނގެނީ. އަ ނޫން ގުޅިގެން މި ކަން ކުރަމުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ތަރައްޤީކުރާ ދައުލަތުން، އަޅުގަނޑުމެން ވަސީލަތްތަކާއި ތަރައްޤީ ތަރައްޤީކުރަންވީ ކަށަވަރުކޮށް ދެއްވާ ބަޖެޓެއް. އެހެންވީމާ، މި ބިލު މިހާރު މި ކަން ގެނައުމަށް އެއްގަމުގެ ޕޮލިސީތަކެއް ކުރުމަށް، ޤާނޫނުތަކަށް ގެނެވޭ ބަދަލުތަކާއި ބަދަލުތައް ގެނަސް ގުޅޭ މި

ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް. އަދި ގެންނައިރުގައި އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކައުންސިލަރުންނަށް، މި ކަންކަން ރަނގަޅަށް ބައްލަވައި، މިއަދު ރަށްރަށުގައި މި ބޫޅުވުންގެ ކަންބޮޑުވުންތައް ހިއްސާ ކުރެއްވުމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ވައްސަލާމް ޢަލައިކުމް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޑުއްވަރި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު.

މަޑުއްވަރި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދިހަވަރަކަށް އަހަރު ފެށިގެން އައިސް 26 އަހަރު ދުވަހު ގޮތުން ބަރާބަރުވެއްޖެ މި ރިޕޯޓު ކުރި ޖަޒީރާ ރަސްމީކޮށް ތިމާވެށީގެ މަސައްކަތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭ ކުޑަ އެއްކޮށް ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ. އަޅުގަނޑުމެން ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިސްލާހު ބަދަލުތަކުގައި ގެނައުމުގެ އަސްލު ބޭނުމަކީ، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ ދަށުން އެ ދޭންޖެހޭ ބާރުތަކާއި އަދި އެ ގާނޫނަށް ގެނެސްދެނީ އިސްލާހުކޮށް ގެނައުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރާއްޖޭގައި 1192 ރަށް އެބަ އޮތް. 154 ރިސޯޓަށް ވުރެ ގިނަ ރިސޯޓު އެބަ އޮތް. މީހުން އުޅޭ ގޮތުގައި 200 ވަރަކަށް ރަށް އެބަ އުޅޭ. ބަދަލުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު އަޅުގަނޑު މި ހުރަހެއްގައިވާ ގާނޫނަށް އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލާ ބޭނުން ގޮތުން ފަދަ ބަދަލެއް، އަޅުގަނޑުގެ އަތޮޅު، ރ. އަތޮޅު، އެ އަތޮޅަކަށް ނިސްބަތްވާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ ފުރަތަމަ މަރުކަޒުގައި ރިސޯޓުތައް ފުރިގެން އައި އަތޮޅަކީ މިއަދު ދިމާވެފައިވާ ކުޑަ މައްސަލައަކާ ބޮޑު ގޮތުން އަޅުގަނޑު ބޭނުން އެއްޗެއް ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ލާމަރުކަޒީ ރިސޯޓު؛ މަޖިލިސްއާއި މަޖިލިސްއުޅުން؛ ކުޑަކުޑަ ނުރައް ކައުންސިލަކުން ޓެކްސް ހޯދުން މިއަދު އެ ފެންނަނީ ބޮޑުސިކުންތާ ރަހަރާކަން. ރިސޯޓުތަކުގެ ގާނޫނު ބޮޑު ގޮތުން ރިސޯޓުތަކުން ޓެކްސްގެ ބޮޑުބައެއް ދައްކާތީ ރިސޯޓުގެ ހާލަތުން ފުރިގެން 500 މިލިއަނުގެ ސަރަހައްދުގެ އާމްދަނީ މި ހުރިހާ އޮންނަނީ. އެހެންނަމަވެސް، މި މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނީ އެއަށްވުރެ މާ ދުރަށް. އެކަމުގެ ސަރަބަދުން އެ ހިސާބުގައި އެއް ޝަރުތު ޖޫރިމަތު ވެސް ގެކޮސެޖަކަށް އެއްކަން މިހާރު ގެއްލިއްޖެ. ކަރަންޓު ޖޫރިމަތު ވެސް މިހާރު ނުފެނޭ. މުޅި ފަލު ވަނީ އެއްކަން ގެންދެވުނު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް، އަތޮޅު، އ. އަތޮޅަކީ ފުރަތަމަ ރިސޯޓުތައް ފުރި އަތޮޅު ފަރާތުން، ގެސްޓްހައުސް ވެސް ހަދަ އެއްގެ އަތޮޅުގެ ފަރާތުން ފަރަހައްދުގެ އަތޮޅު. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ބޮޑު ޖަހާތަ. ކަންބޮންކުރުމަށް މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ކުރަމުން ދިޔަ، އެއަށްޓަކައި ކަރަމްގެ ވަރަށް ގިނަ ކަރަމްޓަކަ މިއަދު ކުރަމުންދާ މަސައްކަތްޓަކަ

މި ޤާނޫނުތަކުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް؛ ހާއްސަކޮށް ފުރިހަމަ ރިސާޗް ކައިރި، މަޖިލީހާ ކައިރި ތަރުތީބުތަކުގައި ގެސްޓްހައުސް ހިންގާ ފަރާތްތަކަށް އެބަ ވޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ މާ ގިނަ ފަތުރުވެރެއް ނެތް. މުޅި އަތޮޅު ދެ އޮތީ އެއްކޮޅަށް ރިސޯޓު. ރަށްތަކުގައި ފަޅެއް ވެސް ނެތް. ޖިއޮގްރަފިކަލް ގެސްޓްހައުސް ޓޫރިޒަމަށް އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަނބިދަރިން ޓޫރިޒަމްގައި ދާން ޖާގައެއް ވެސް ނެތް. ރީތި ފަޅުތަކެއް ވެސް އެބަ ހުރި ދަނޑު. ޓޫރިސްޓާ އޮތް ފަޅެއް އޮތީ ،ކަނޑުތަކުގެ ބަދަލަށް ދިރިހުރި ނުވަތަ ކަނޑުފަތުރު މަސްތަކުން ދިރުވާ. އެހެންވީމާ، މިދަނޑު ހާލަތުގައި އޮތީ އަތޮޅުގައި މިހެން ހުރި ހަމައެކަނި މަދު ނެޗުރަލް ރިސޯސަސްތަކެއް؛ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓޫރިޒަމް ޑިވެލޮޕް ކުރިއަށް ދާނަން ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރާގައި އެކަމަކު ގެއްލުންވާނެ ގޮތަށް މަދު ދެ ތިން ރަށެއް މި އޮތީ ޕިކްނިކު ދެވެން ވެސް. ހަމައެކަ ފަދަ މި އޮތީ. އެހެންވީމާ، އެ ފަދަތަކަށް އަސަރާ އަޅުގަނޑުމެން ތިމާވެށި ހިމާޔަތްކުރާ ވާހަކަދައްކަމުން ދާއިރާގައި އެ ފަދަތަކާއި ކަނޑު، އެ ފަދަތަކާއި ހަމަޖެހިފައި، ތިމާވެށި ގެއްލުންނުވާ ގޮތަށް މި ކަސްޓަމަރުތަކަށް މި ޤާނޫނުތަކުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ އިޤްތިޞާދީ ރަނގަޅު، ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، ރިސޯޓްތަކަށް ޖީއެސްޓީއާއި ޓީޖީއެސްޓީން، އަދި އެ ބޭފުޅުންނަށް މަސައްކަތްކޮށްދީގެން ވެސް ކުރެވުނުތާ. އެއީ މަސައްކަތަށް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ގާނޫނާއި އަދި ރާއްޖޭގެ ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ގެއްލުންނުވާނެ ގޮތުގެ މަތިން ބިނާކުރި ގަވާއިދާ އެއްގަމީ މަސައްކަތްކުރުމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގޮވާލަން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަސްޓަމަރުތަކަށް އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ބޭނުން މިއީ ކުރާކަށް ނޫނެއް ފުރުޞަތު ކަނޑައަޅައިގެން އެއްޗެއް ކުޑަ ފަސްކޮށްލެވިއްޖެ. އެކަށައެޅިފައި އޮތް ފަސްކޮށްލެވިއްޖެ. މިއަދު އެ ފަސްކޮށްލެވޭ ބަޖެޓުވުމުން، ބަޖެޓުވުމުންގެ އަންނަނީ އިތުރު ރައްކާ އެ ދުވަހުން. އަނބުރާ އެ ރަށް ހިންގުމަށް ފަދަ މި ނަގާ ސަރަހައްދަށް ފަރާތްތަކުން. މުޅި ފަދެ އެ ކަރުދާހީ އެކަނި ގެސްޓްހައުސް. ދެން ދިން ގޮތަށް ކައުންސިލް އެކަމާ؛ މަޖިލީހާ ބެހޭގޮތުން އެކަމަށް ފެށޭ އެ ދެނީ ދިރުމުން.

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެތް މި ގޮތަށް މި ޤާނޫނުތަކާ ހިއްސާކުރަނީ، މަޖިލީހާއި އަދި މަޖިލީހުގެ މެދު ތަން އަދި ދެން ހަމަ ގެސްޓްހައުސް ހިންގާ ފަރާތްތަކުން އަމިއްލަ ކުރަމުން ދާ ކަމަށް ނިމުނީ، ގަސްތުގެ މަޖިލީހުން ޕްރޮޕޯޒަލް ކުރަނީ އަމިއްލަ ހުށަހެޅިއްޖެ ނަމަ. އެއްބަސް. އަޅުގަނޑުމެން ގޮވާލަން ސަރުކާރުގެ އެންމެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ، މި މަސައްކަތާ ދިމާވާ ވަރަށް ފުރުޞަތު ވިސްނައި، ހޯއްދަވާނެ ޕްލާނެއް ބޮޑެތި މައްސަލަތަކަށް އަދި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، ކުރިއެރުމާއި ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، އުފެދޭ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމާއި، އަދިވެސް މ. އަތޮޅުގެ ހަމަ ކައިރީގައި ވިލާ އެމަށް ރައްޔިތުންނާއެކު ރައްޔިތުންގެ އާބާދީ. އަޅުގަނޑު ގަބޫލު ކުރަން، ނަމަ މާ ގިނަ ރައްޔިތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅުގެ ގެސްޓްހައުސް ޓޫރިޒަމް ގިނަކަމުން. އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ ފައިދާ އެ ދަރިން ގިނަވެ. ދަރިން މިހެން އާންމު ރައްޔިތުން ފުރުޞަތު ދޭންޖެހޭނެ ގޮތަށް އެ ތަނުގެ ފަތުރުވެރިކަން ފަހި ނަގައިގެން ރިސޯޓު ތަރައްޤީކުރުމާ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތްގޮތުގައި އެއީ އެންމެ ރައްޔިތުން ގޮތަށް ދުނިޔެ.

އަޅުގަނޑު ކުރިން ބުނިހެން، ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް ކުރިއަށް ގެންދެވޭ އެހެންނަމަވެސް، ތިމާވެށްޓަށް ގެއްލުންނުވާނެ ގޮތުގެ މަތިން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށްޓާ ބެހޭ ގާނޫނު ހުރިހާ ގާނޫނުތަކާއި އަދި ރެގިއުލޭޝަންތައް ޖެހިފައިވާ ބަލާ ހިނގާ ގާނޫނުތަކާ ޚިލާފުނުވާ ގޮތެއްގެ މަތިން ތިމާވެށްޓަށް އެންމެ ރައްކާތެރި ގޮތަކަށް މި ޕްރޮޖެކްޓް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ އެދެވިގެންވާ ގޮތް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ؛ ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަޅުގަނޑުމެންގެ އަތޮޅު؛ ރ. އަތޮޅަކީ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ގިނަ ރިސޯޓުތައް އޮތް އަތޮޅު. ބައިވަރު ފަޅުރަށްތައް އަޅުގަނޑުމެން ކުޑައިރު އޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ކާނި ހުވަން ދީން، ޖުނިފާރު ދީން އަދި އަޅުގަނޑުމެން އެހިސާބުން ބޭނުންކުރަން ވެސް އެ ރަށްތަކަށް ގޮސް އުޅުނީން. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑު ކުރިން ބުނިހެން، އާދޭ އެއްވެސް ރަށެއް ނެތް. އަޅުގަނޑުމެން އަބަދު ވަރަށް ބާރުގަދައިން އެބަ ދައްކަން ދިވެހިންނަށް ވަޒީފާ ދޭ ވާހަކަ. ދިވެހިންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކޮށްދިނުމުގެ ވާހަކަ. ހަމައެއާއެކު އެބަ ބުނަން، ދިވެހިން ވަޒީފާއަށް ނުދަނީއޭ. އެކަމަކު ފަޅުރަށްތައް ރިސޯޓަށް ބަދަލުކުރުމުން އެ މަސައްކަތްތަކުގެ ފުރުޞަތު ދިވެހިންނަށް ދޮރުހުޅުވިގެން ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުމެން ދައްކަން އެބަ. މިއީ ރިސޯޓުތަކުން ހިދުމަ ކާރިސާއެއް އައި ދުވަހު ދިވެހިން ވަޒީފާއިން ވަކިކުރޭ. މި ބަޖެޓުގެ އެއްޗެހި ގެންނަން. މި ބަޖެޓުގެންނަން ހުރިހާ ގޮތަކުން ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް އިސްރާފުކުރަނީ. މި ދަރަ ދައުލަތަށްގެން ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ރިސޯޓުތަކުން ހަމައެކަނި ރައްޔިތުންނަށް އެބަ ދައުލަތަށް، އެއީ ހުރިހާ ފިޔަވަޅުތަކުގައި ވެސް. ވަކި އެ ފިޔަވަޅެއް، މި ފިޔަވަޅެއް ކަމެއް ނޫނޭ. ހުރިހާ ފިޔަވަޅުތަކުގައި ވެސް މިކަން ކުރަނީ މި ގޮތަށް. އެހެންނަމަވެސް ބަޖެޓުގައި، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އެއް ހާސް ތަރައްޤީ ޓޫރިޒަމް ބަދަލުވެފައި ވަނީ ވަރަށް ނުބައި. އެހެންކަމުން ފަޅުރަށްތަކުން ރިސޯޓު ހަދައި ޓޫރިޒަމް އަޅުގަނޑުމެން ދަރަނިތައް ކުރިއަށްގެންދަނީ އެ ރިސޯޓުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެންގެ ލޯނުތައް ދޭތޯ ހަރުދަނާ ބައިވަރު ބާރުގަދަ އެކަމަށް ގެނެސް. ބޮޑު މީހުން ގެސްޓްހައުސްތަކުން، ގެސްޓްހައުސްގެން ވިޔަފާރިކުރާ ޑޮލަރު، ކާރިސާއެއްގައި ގެސްޓްހައުސްތަކުން ބޮޑު މީހުން ޗުއްޓީ މަސް ޖުމްލަކޮށް؛ މިސާލަކަށް، ކުރެޑިޓްކާޑު، ފުއްޓެއް އަޅާ، އެކިއެކި މިކަހަލަ ގިނަ ފަރާތްތަކުގައި ދޫކުރުން ވެސް ތިބި ބޮޑު މީހުން. ބޮޑެތި ރާސްތާ ދޭ، އަހަރެމެން ދިރާސާކުރި ކޯޑު ބޮޑު ޢާދާތައް ލާޒިމް އ ބޮޑުކަން. އެހެނީ، ދިވެހިސަރުކާރުން ފާއިތުވި އަހަރު އަދި ފަހަރު ދޭ ތަމްރީނު ދިނުމަށް ކަނޑައެޅުނު. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ދިވެހިން ވަޒީފާ ކުރިއެރުމަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްކޮށްދިނުމުގައި ދިވެހިން އެއްވެ ކާކު ވަޒީފާ؛ އަޅުގަނޑުމެން ގަވާއިދުތަކާއި ބަދަލުތަކުގައި، މިއަދު ވެސް ދިވެހިން ނުދޭން ފަތުރުވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ކުރާނެ ދަނޑިވަޅު. މިއީ ދިނުމުގައި ހަވާލުކުރަނީ ފާސް ގޮތުން ނޫން. ޖެހިގެން ހިނގާ ވިޔަފާރި ބިނާކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދޭނެ، ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ތަނަވަސްވާނެ، އެ ތަކެއްގައި ވަޒީފާގެ ޓޫރިސްޓުންނަށް ދިރާސާކުރެވޭނެ ހަމަ ދިރިއުޅެން ރަނގަޅު ވަޒީފާގެ ނަތީޖާ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ދުވަސްވީ ވަޒީފާގެ ގަރާރުތަކުން ނޫން. ވަޒީފާތަކުން ނަތީޖާގެއް ނޫން ދިވެހިން އުފެދޭ. ދިވެހިން

އުޅެނީ ރިސޯޓްތަކުގައި ތިބި، ކުންފުނިތަކުގައި ތިބި ޕަރޗޭސިން ޑިޕާޓްމަންޓް، ފްރޮންޓް އޮފީސް، އެކައުންޓްސް، އާދެ! މިކަހަލަ ބަނދަރު އާމްދަނީ ލިބޭ، އެ ދާއިރާއިން ކިހާވަރެއްގެ ހާސް ދިވެހިން ތިބިއިރު އެ ވަޒީފާތަކަށް ގާއިމުކުރުމުގައި މި އުޅެނީ. އެ ވަޒީފާތަކަށް ބޭރު މީހުން ގެނެސް ޒުވާނުންގެ ބަދަލުގައި މި ޒަމާނީ، ދިވެހިން ވަޒީފާއަށް ދާނެ ބޮޑުމަގު ހުޅުވޭ. ދިވެހިން ޖަމާކުރާ ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ފެށޭ އެބަ ޖެހޭ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުނަރުވެރި ގާބިލިއްޔަތު ކުރިއެރުވުމަށް ސެންޓަރުތަކެއް އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު މިންވަރަކަށް ގާއިމުކުރަމުންދާއިރުގައި ދިވެހިންނަށް އެ ވަޒީފާތައް ކުރިއަށް ދިޔުމަށް ޓްރޭނިންގ ޕްރޮގްރާމް ބޮޑު ވިސްނުމެއް ދިވެހިންނަށް ދެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ބަލައިގެން ސަރުކާރުން ގޮވާލަން. އިޙްތިރާމްބެހި ރައީސް، ޝުކުރިއްޔާ ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްބެހި މެންބަރު. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްބެހި މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު. އިޙްތިރާމްބެހި މެންބަރަށްފަހު ދެން އަޅުގަނޑު ބަހުސް ހުއްޓާލާނީ 11 ޖަހާއިރު. ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްބެހި މެންބަރު.

ވިލިމާލެ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން ޒަރީރު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްބެހި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު)ގައި އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު. މި ބިލު ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވުމުގެ މަޤްޞަދަކީ ކޮވިޑްގެ ސަބަބުން ވިޔަފާރިތަކަށް މި އޮތް، ފަތުރުވެރިކަމަށް ގާނޫނަށް ދެނެގަނެ އިސްތިސްނާ ދެވިދާނެ ޓެކްސްތަކެއް ޓެކްސްތަކަށް، އެ ޓެކްސްތަކުގެ ކުއްލިޔަތުގެ ދަރަޖަ އެ ޓެކްސްތަކުން ދަށްކުރުމާއި ޓެކްސްތަކަށް އަދާކުރަންޖެހޭ. އިޙްތިރާމްބެހި ރައީސް؛ ހަމަ ޓެކްސްތަކަށް ބޮޑުންގެ އެ ޓެކްސްތަކުގެ ކުއްލިޔަތު މި ދިނީ، ޕެންޝަނުގައި ކުރިން ޓެކްސްތަކުގެ ތެރެއިން ކުއްލިޔަތު ވާނެ އެހެން ބޮޑުވެގެން، އެ ބޮޑުވާގެ އިންސައްކާސްގައި ހިނގާ މީގަ ވަސީލަތްތަކަށް އެ ޓެކްސްޓަން އަހަރުގެ ފައިނޭންސް މޫސުމުގައި ބޮޑުވެގެން. ނަމަވެސް، މި ދެވަނަ ބާރުވެރިކަމުގެ ކުއްލިޔަތު މި އޮތް އިންސައްކާއަށް އަސްލަކަށް ފެއިލްވުމުގެ ޤާބިލުކަން ޚާއްޞަކޮށް ތިބި. އެހެން ދޫކުރަނީ ފައިދާތަކަށް ކުރިޔަށް އެ ކިހިނެއް ކުއްލިޔަތުކަމުގެ ތެރެއިން. ބޭރުން އައިސް ލާރި ދޫވުމުގެ ފައިދާތަކުގައި ގަނޑު، ކުންފުނިތަކުގެ އެގޮތުން ބޮޑު ސަބަބު. އާދެ! ބޮޑަށް: އެ ޓެކްސްތަކުގެ އިންޝުއަރެންސްގެ ރޭޓްތަކުގައި ޓެކްސްތަކުން، އެ ޓެކްސް ކުއްލިޔަތުގެ، އެ މިންވަރަށް ބޮޑުވެގެން ދެވަނަ ބާރުވެރިކަމުގެ ކުއްލިޔަތުގެ އިންސައްކާ އެ ކުއްލިޔަތުގެ ބިލުން އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލާއިރު ވާހަކަދަކީ. ނަމަވެސް، މި ބިލު މިހާރު ހަމަ އެހެން ވަޒީފާ ގެންދެވޭ ރޭޓްތައް ކުއްލިޔަތުގެ ކޮންމެ ޝަރުއީ ޓެކްސްތަކުގައި އެއް ބޭނުމަކީ. ބަދަލުގެ ކުއްލިޔަތު ބޮޑުވާ އެ އެއްޗަށް ހިނގާ ދެތަނެއް ތިބި ކިހިނެއް ބޭނުން. މިހާރު އެއްވެސް

ވެސް ބުނާ ވާހަކައަކީ، ޓޫރިޒަމްގެ މަސައްކަތް ކުރުމާ އެންމެ ފައިދާ ހުރި ގޮތަކީ. އާދެ! ޓޫރިޒަމްގެ ފައިދާ ހުރި މަސައްކަތަކީ އެންމެ ފައިދާ ހުރި މަސައްކަތް ކަމަށް ވާނަމަ ނުވަތަ އެ ކައުންސިލްތަކަށް ގަބޫލުކުރާ ކަމަށް ވާނަމަ، އެ ތަރައްޤީކުރުމުގައި އެ މަސައްކަތަކީ ކުރިއަށް ގެންދިއުމުގެ އިޚްތިޔާރު އެ ކައުންސިލްތަކަށް އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޓޫރިޒަމް ގާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން ހޮޓަލުތަކުގެ ހުއްދަތަކާއި އެ ކައުންސިލްތަކުން ކުރިއަށް ގެންދިއުން އަދި އެއީ އެހެން މަސައްކަތެއް. ނަމަވެސް، ކައުންސިލަށް މި ބާރު ދިނުމާ، އުސޫލުތަކާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަޙީދު ފާހަގަކުރެއްވިހެން، ދުރާލާ އެޖެ ދިލީ ގަތަރު މި އާދޭ ފުރުޞަތުތަކުގެ އިސްތިބާލު ދިދީ. އެގްރިމަންޓް ނުން އަޅުގަނޑުމެން މި ކައުންސިލްތަކުން ހުށަހެޅުއްވިއްޖެ. އާދެ! ރަށްރަށުގެ އިސްތިބާލުގެ ތޮއްޓަކަރި ހިމެނޭ ފަތުރުވެރިން އިންޓަރނޭޝަނަލް ބޭނުންވާ ގޮތުގެ ސަރުކާރުން ނަގާފައި، ސަރުކާރުން ބޭނުންވާ ފަރާތަކަށް އެބަ ދެވޭ. އަދި އިސްތިބާލުގެ ތޮއްޓަކަރި އޮންނަ ބަރު، ރަށުގެ ކައުންސިލުން ބޭނުންވާގޮތެއް މި އުޅެނީ އަޅުގަނޑު ކުރިން ދަންނަވާލަން އެ ބަރުގައި އެކުލެވޭ ވަރަށް ކުޑަ މަސައްކަތްތަކެއް ނުނިމިއްޔާ އެ ބަރުން އެކުލެވޭ ބޮޑެތި ބަރުގެ ބަރުއަތުފުރަނަރު ނުނި ކައުންސިލްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް އެ ބަރު ބޮޑުވެފައިވާ ގޮތަށް ގެނބުނު. އާދަކޮށް؛ އެކުގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް ބަނދަރެއް؟ އިންޓަރނޭޝަނަލް ކަނޑައެޅި؟ އެކަމަކު ކުރާ އިންޓަރނޭޝަނަލް މަސައްކަތަކީ ކަނޑައެޅި ވެސް ގާނޫނުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ނެތް. ޓޫރިޒަމަކީ ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް. މަސްވެރިކަމަކީ ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް. އަދި އެހެން މަސައްކަތްތަކަކީ ވެސް އެއީ އިންޓަރނޭޝަނަލް. ފެރީގެ ޚިދުމަތަކީ ވެސް އިންޓަރނޭޝަނަލް. އެހެންވީމާ، މި ކައުންސިލްތަކަށް ވެސް އެބަ ޖެހޭ ވަރަށް ތަރައްޤީކުރަން ބަޔާންކުރެވިފައި ނެތްކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ފުރުޞަތު، ކާކު ދަރައިކަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ޝަރީފް ފާހަގަކުރެއްވި، މިފަދަ ކައުންސިލްތަކަށް ކުރަމުން ދާއިރާގައި ޒުވާނުން މިނިސްޓްރީގެ ބަޔާން އިންޓަރނޭޝަނަލް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގެ އެންމެ ބޮޑު ބަރުސާފަދަކަން މި އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރާއްޖޭގައި މި އެއީ ރަށްރަށަށް، ފަތުރުވެރިކަން. އެހެންވީމާ، އެ ބަނދުންކުރާވޭން ގޮތަކާއި އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ ބަލާލަން. ތިޔަފުޅުގޮތް! އަޅުގަނޑުމެން މި މާލޭގެ ރައްޔިތުން ހަމަ ބަނދަރުގައި އަރާމުކުރަނިވިން، މަޖުބޫރުކުރަން ދަށުން އެއީ ރިސޯޓްތަކަށް ވެފަ. ރައީސް، މައުމޫން އެ ބަރު އެގްޒެކް ބޭރުގެ މި ހިސާބުގައި މާރާގެ ބަރެއްދުރަރުނަން އެކަން ދިމާވާކަން ދުވަސް ނުލިބިގެން، އެކަލަ ބަރުދު، ފަތުރުވެރިއަކު އެއްބާރުލުން ނިމިގެން. ނަމަވެސް، 7 ފެބުރުއަރީގެ ބަޣާވާތުން ފަހު ދިން އަދި ސަރުކާރުގެ ނަރުދާ ރައީސް އެއީ އެ ބަރު ދަރުމަވަންތަ. މިއީ މި ކައުންސިލަށް ވާ ގޮތެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރިހާ ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުން އެއް ވިސްނުމަކަށް އައިސްގެން. އެއީ ސަރުކާރުތަކުން ކޮށްފައި ހުރަސް މިފަދަ ބަދަލު ކައުންސިލްތަކަށް ދޫކުރެއްވުމަށް ގޮތެއްގައި އަސާސީ ސަރުކާރުތަކުން ވެސް ހުރަސްއަޅަންވެގެން؛ މިއީ އަޅުގަނޑުމެން

ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ އުސޫލެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން އެންމެން އެބަ ޖެހޭ އެއްބަސްވާން. އެހެންނޫނީ، އަޅުގަނޑުމެން ދުރު ރާސްތާއަކަށް ދާނީ މިފަދަ ޕްރޮޕޯސަލްތައް ނޫނިއްޔާ ކަނޑައަޅާ ކަންތައްތައް ދެމިގެނެއް ނުދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ދެން ސްކޫލު ކުދިންނަށް ޚާއްސަކޮށްފައި އޮތް ރަށް މިހާރު އެ އޮޑީ އަސްއެކާވެސް ފުރިހަމަކަން ގެސްޓު. ރަނގަޅު! ފުރިހަމަވީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެކިއެކި ފައިދާތަކެއް، އެންމެ ބޮޑު މަންފާއެއް ލިބޭ ކަން ކަމަށް ވިޔަސް، ހަމައެކަނި ފުރިހަމަކުރެއް ނޫން ދެއްކޭ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭގައި އޮންނަންޖެހޭނީ. އަޅުގަނޑުމެން މި ދައްކަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ޖެހިލުމަށްޓަކައި ވާހަކަ. ސަރަޙައްދުވެސް، އޭގެ ބަދަލުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ދަރީ ހަމަ އެންމެ އިންސާނިއްޔަތާ ދިމާއަށް. އެހީ ނޫން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންވީ ކަމަކީ. އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލު މަސައްކަތްތަކެއް ކުރަން އެބަ ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެންގެ ސިޔާސީލީޑަރުންނަށް ވެސް މި ތަނުން އެކިއެކި ބޭނުމަކަށް ދެވޭނެ ތަނެއް އެންމެންނަށް ޖެހޭ. މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މާލޭގެ ރައްޔިތުން ހަމަޖެހޭ ބަނދަރުގައި މި ދެންޖެހޭ އަވަހަށް ފުރިހަމަކަން ކުޑަކުރިން ގެއްލިގެން. ގެސް އާދަމަކީ ކޮށް ދެކުނުގައި ފިއްސަތުން މި ތިޔަތަނުގައި. ދެކަލުން ދެކޮށް އެ ދާދި ދޮށުގައި ރިސޯޓު ހަދާ ދީ. ދެން ކުރިމަގުގައި އެއް ދުރު ވެސް އެ ދާދި ދޮށުގައި ރިސޯޓު ހަދަން ދީދީ. ދެން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަ އެބަ އަހަން، މި ސަރުކާރުން ރަށް މިފަދަ ކަންކަމަށް؛ އާދެ! މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދަށުރު ދިޔުމަށް އެބަ ހައްދަވާ ކަމަށް، ވިސްނުމަށް ހިއްސާކުރި އެ ރަށުގައި ގާލި ރާއްޖޭ އިންތިޒާމު، ހަމަ ފުރުސަތުގެ ގޮތުގައި ބައެއް ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދާ ވާހަކަ. އާދެ! އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން މި ޖެހޭ ވާހަކައަކީ، އެ ރަށް މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ހަދާފައި ދޫކޮށްލާއިރު ދެން އަނެއް ބަޔަކު އަޅުގަނޑުމެން ދެ ރަށް ރިސޯޓަކަށް ނޫނީ އެހެން ކަމަކަށް ދިނީމާ އަޅުގަނޑުމެން ރައްޔިތުން މި ބޭނުން ގޮތަށް ދެން އެކަނި ފުޅާކަން އަޅުގަނޑުމެން ގެއްލިގެން އެ ދެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން، ސިޔާސީ މަސައްކަތްތަކާ ހުރިހާ ފުރުސަތުތަކެއް ވެސް އެބަ ވިސްނަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމު ކުރިއަށް ގެންދިޔުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ހިސާބުކުރުމަށް ޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮޕޯސަލް އެންމެންނަށް ޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ، އެއް ސަރުކާރުން މި ދާނީ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދެއްކުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަރުދަނުގަނޑާ ކަނޑަ ކަންތައްތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕްރޮޕޯސަލްގައި އެންމެން. މިއީ ޤައުމީ ޕްރޮޕޯޒަލް އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ވަރަށް ފުރިހަމަ މަސައްކަތެއް ކުރުމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އާދެ! އަޅުގަނޑުމެން މި ގާނޫނަށް ބަދަލުގެނައުމުގެ އެންމެ ފުރިހަމަ މަސައްކަތުގެ ގޮތުގައި މި ޕޮލިސީ ޤަވާއިދުތަކާއި؛ ބަޔާނުގައި އެ މަޝްވަރާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރިހަމައަށް ނުވާނެ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ. އާދެ! އެ މަސައްކަތް؛ ސަރަޙައްދުގެ ގޮތުގައި ވިލާރޭގައި މި އެންމެނަށް، ތަފާތު ކަމެއް ގާނޫނާ އާއި ބަދަލުގެ ސަރަޙައްދު ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްގެ އިދާރާތަކުގެ ބަޔަކު ހިފާނެ ފުރުސަތު އެ ރަށަށް ދިނުމާ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ދިނުމަކީ ފުރުސަތު އެ ކައުންސިލްގެ ބަޔަކު ވެސް ނެތި، ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމަކު ވެސް ނެތި، ސަރުކާރުން އެހެން މަސައްކަތަކަށް އެ

ހަން އެބަ ދޫކޮށްލެވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ރަޢިއްޔަތުގެ އެ ޙައްޤުގެ ޙައްދުމުންނަން، އެ ކައުންސިލަކަށް ދެވޭ ހަމައެކަނި ނޫން ރަޢިއްޔަތުގައި ބެހޭ ކަމަށް ވަނީ. އަދި އެ މުހިންމަން އެ ރަށް ދިރުމަކަށް، އެ މުހިންމު ބޭނުންވާ ގޮތަކަށް ދުން މަސައްކަތްކުރާނީ، ނޫނީ ހުރަސްއެޅޭ ހުއްދަކަމާއެކު ކުރެވޭ މަސައްކަތަށް އަޅުގަނޑުދެކެން އެ މިހެން؛ އެ ކައުންސިލުގެ އިރުޝާދުގެ ތެރޭގައި އެ ރަށް އޮންނަން ގޮތަކަށް، އެ މުހިންމުގެ ބާވަތްތަކުގެ ދަށުގައި އެ ރަށް އޮންނަން ގޮތަކާ އެ ކަންތައްތަކާއި އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، މި ބިލުގެ މަސައްކަތްކޮށް ކޮމިޓީގައި ދިރާސާކުރާއިރު މިޔަން ހުރި ހުރިހާ ކަންކަމަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވިސްނައި އަދި އެކަމަކު މި ބިލަށް ގެންނަންޖެހޭ ބޮޑެތި ބަދަލުތަކެއް އެބަ ހުރި. އެހެންވީމާ، އެ ހުރިހާ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް މި ބިލު އިސްލާހުވެގެންދާން ކަމަށް. ޝުކުރިއްޔާ ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން ބައިގަޑިއިރަށް މެދުކަނޑާލައިފައި ފަށާނީ 11 ޖަހާއިރު.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:29 އިން 11:19 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންފަޅީގެ މަސައްކަތް މި ފަށަނީ، ހެނދުނު ދަންފަޅީގައި ކުރިއަށްގެންދިޔަ ބަހުސް. ދިއްގަރު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު އިލްޔާސް ބަސަވުން.

ދިއްގަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިލްޔާސް ބަސަވުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އާދެ! ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށާ ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައި މި އޮތް ހުށަހެޅުމަށް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ފުލް މިކަން ތާއީދުކުރަން. މި އިސްލާހު މި ގާނޫނަށް ފަރުމާކުރުމާ ގޮތުން އެކި ރަށްރަށާއި އަތޮޅުތަކަށް ބަދަލުތަކެއް ދޫކުރުމަށް މި ކޮށްފައިވާ މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން. މި ގޮތުގެ އިސްލާހުގައި ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑު ފުލް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ ބައެއް ކަންބޮޑުވުންތައް ވެސް އެބަ ހުރި. އެއް ކަމަކީ ގޮތުގައި "އިންވެސްޓްމަންޓް ބޭނުމަށް" އެބަ އޮތް މިގޮތަށް ޖަހާފަ. އިންވެސްޓްމަންޓް ބޭނުން އެބަ ޖަހާ ތަންތަނުގައި ސާފުވާން ތަފުސީލުވެގެން އަންނަން

އެބަ ޖެހޭ، ކޯބައިކަން އިންޑަސްޓްރިއަލް ބޭނުމަކީ. އިންޑަސްޓްރިއަލް ބޭނުމާ ދޭތެރޭގައި ވިސްނައިލާއިރުގައި އެއީ ޓޫރިޒަމް ދިރުވައި ތަރައްޤީކުރުމޯ ނުވަތަ ދަނޑުވެރިކަމޯ ނުވަތަ އެތަނުގައި ވަޒީފާތަކެއް އުފައްދައި އިންޑަސްޓްރިއަލް ފެކްޓްރީތަކެއްގެ މަސައްކަތްތަކޯ، މި ސާފުވާކަން ނެތް އަދި. އަޅުގަނޑު ބަލައިލައިފިން މީގެ ބިލުގެ އަސްލަން ވެސް، 20/98 އަށް. އޭގައި ވެސް ނެތް އެކަން ފާހަގަކޮށް ބަޔާންކޮށްފަ. އެ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެބަ ޖެހޭ ސާފުވެގެން އަންނަން. ދެން އަނެއް ކަމުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، ތަރައްޤީގެ އިކޮނޮމިކް ޒޯންގައި މި ވާ ޒަކުރަން ކަރަޔާ ބަޔާންކޮށްފައި، އެ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ ކައްދިވުން ދުއްސަވަރުކަން ބޭނުންކުރާ އެސްޓީ ދުވަހުގެ ވަސީލަތް. އެ ރަށްރަށުގެ ބިމާއި، އަދި އެ އިޖުތިމާޢީގައި ވާ ފުރުޞަތުތަކުގެ ވާހަކަ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ދައްކަނީ. އެ ފުރުޞަތުތަކާ ހަމައެކަނި ވަޒީފާއެއް ދިނުމަށް، ވަރުގަދަކަމުން ދުސްތޫރުގެމަތިން އެކަނި ބޮޑު މި ދެވެނީ. މިޒަމާނުގެ ދުވަސްވަރުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ރަށްރަށުގައި އެ ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ހޯދައިދިނުން، ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަށް މަގުފަހިކޮށްދިނުން، މި ކަންކަމާ އެކުގައި ބޭރުގެ ކަނޑަބޭނުމުން، ހަމަގައިމު ވެސް އެ ކަމުގެ ކުރިމަގު އަދި އެ އަމާޒުގެ ކުރިއެރުވުން. އިހުސާސްވާ، އަމިއްލަ ކުރިއެރުވުމަކީ ރަށް ކުރިއެރުވުމަކީ މި ދުވަހު ބޭނުންވާ ވަސީލަތް އާދޭ އެއްގޮތް ރަނގަޅު ކަމުގައި ބޭނުންކުރަމުން ކަމަށް ހަމަޖެހިލުމާ އަންނަންޖެހޭ ކަމަކީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެ ރަށުގެ އިޤްތިޞާދީއާ ފުރުޞަތުތައް ދުނިޔޭ ޚާއްޞަ ބޭނުންވެރިކަމުގެ ނުވަތަ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ކުރިއަށް ގެންދިޔުން، އޭގެ ރަނގަޅު ދަރަނިތަކުގެ ހުރަހަކާ ތަޢާރުފުކުރަން ނުވަތަ އެ ތަރުތީބުގައި މުސްތަޤްބަލުގެ ބާރުކަން ތަޢާރުފުކުރާ އެ ރަށުގެ އިޤްތިބާސްކުރަން އޭގެ ހުރި އަސާސީތަކާއި ޤާނޫނީ ގަވާއިދުތަކުގެ ބާރު އެ ރަނގަޅަށް ބަދަލުކުރުމާ ދިރުމަށް ރާވައި. އަޅުގަނޑު މިހާރު ދަންނަވައިލާއިރުގައި ހަމަ ސަރުކާރުގެ ބަހުން، ސުންގަޑި ދަރަނިވެރިކަމުން ފަސް ބަޔާންކޮށްފައި މި ރަށްރަށަށް ދޭ އިރުޝާދުތަކުން، އެއީ މާލީ އިރުޝާދުތަކުން ވެސް މި ދަނީ، ހަމަ މި ދުވަހުވެސް ރަށްރަށުން ލިބޭ އާމްދަނީގެ ވެސް ބޮޑުބައެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ. މިހާ، މިހާރު އަދުލުވެރި ތަރުތީބުގައި، އެ ރަށްރަށް އަދި އެ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުން، އިޤްތިޞާދީއާ ރަށް ކައުންސިލުތަކަށް ތަރުތީބުކުރި ވިއަސް ވެސް އާދަޔާ ޚިލާފަށް ސުންގަޑިއާ ގަވާއިދުތަކުން ތިބޭނީ ގޮތަކަށް، މިހާރުވެސް އެހީ ގޮތަކަށް ބެލެވޭ ފަރާތްތަކަށް އިތުރު ހިސާބަކުން ސުންގަޑިތަކާ ދަރަނިވެރިކަން ބޭނުމާ ކަރުދާސް ބެހޭ ވަކި ދަރަނިވެރިކަމުގެ ތެރޭގައި ބޭނުންކުރުމަށް ވަޢުދު، އެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ދަރަނިވެރިކަން، ބަޔާންކުރާ ހިސާބަށް ޢިމާރާތް ހުއްޓިގެން ނުވަތަ ވިޔަސް ދަރަނި. އެ [illegible]

އަޅުގަޑުގެ ރައްޔިތުންނަށް ތިޔަވަސީލަތް ހޯދައިދިނުން. ހޯދައިދެވޭނީ ވަޒީފާތައް އުފެއްދުމަށް. އެ ބައިވަރުން ބޭނުންވާ ސްޕީޑުގައި އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތް ހަދައިދީގެން. އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަކީ، އެ ބާރު އެ ފަރާތްތަކަށް ދޫކޮށްލުން ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި ހަމަ މިއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ގަވާއިދުތައް ހަރުދަނާކޮށް ހެދިފައި ހުންނަންޖެހޭނެ. އެ ގަވާއިދުތަކަކީ އެކަމާ ގުޅޭ ވުޒާރާއަކުން ނުވަތަ އެކަމާ ގުޅޭ އިދާރާއަކުން، ސަރުކާރުގެ އިދާރާއަކުން ހަދަންޖެހޭނެ އެއްކޮށް. ހަރުދަނާ ގަވާއިދުތަކެއް ހުރި، އެ ގަވާއިދުތަކުގެ ދަށުން އެ ރަށްތަކަށް ދޫކޮށްލެވިގެން ކަމަށް. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ހަމަ ބާރުތަކާއި ވިޔަވަސް ބަޖެޓް ރަށްރަށަށް އަޅުގަނޑުމެން ދޫކޮށްލެވިގެންދިއުމަކީ މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ދ. އަތޮޅަށް ބަލައިލި ކަމަށް ވާނަމަ، ދ. އަތޮޅުގައި އަޅުގަނޑުގެ ގޯސްކަމަކަށް ނުވާ ނަމަ، 25 ރަށްރަށުގެ ގިނަ ރަށް އެބަ އޮތް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު މި ވަނީ ހަމަ އެންމެ ދެ ރަށް. ތިންވަނަ ރަށް މި އަންނަނީ [illegible]، މި ވަގުތު ޓެންޑަރކޮށްގެން މި ދަނީ. ނަމަވެސް، މިއަދާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ވެސް ދެ ރިސޯޓު މި ވަނީ. މީހުން އުޅޭ އޮތީ 8 ރަށް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބާރުތަކަށް މިއަށްވުރެ [illegible] އަތޮޅުން [illegible] [illegible] [illegible] ހުށަހަޅަން. އަދި އުފެދިގެން އައި ވަޒީފާތަކުގައި ވެސް ހަމަ އަޅުގަނޑުގެ ރައްޔިތުން [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] ކުރާ ކަމެއް ނޫން. އެހެންވީމާ، މި [illegible] ގޮތަށް [illegible] [illegible] ވާހަކަ އެބަ އޮތް. އަދި 6 މަސްދުވަހުގެ [illegible] ގަވާއިދު [illegible]. [illegible] 3 މަސްދުވަހަށް ކުޑަކުރުން. [illegible] 3 މަސްދުވަހުގެ [illegible] [illegible] ކަމެއް. [illegible] ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުސަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު [illegible].

ހޮޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު [illegible] ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 20/2009، ސޮރީ! 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނަށް) މި ގެނެވޭ އިސްލާހަށް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ބިލުގައި އެބަ ހިމެނޭ ކަންބޮޑުވާ ބައެއް ކަންކަމެއް. އަދި މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ބަދަލުވެގެން އަންނައިރު ބަދަލުވާނެ ކަމަށް

އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ބައެއް ކަންތައްތައް ވެސް އެބަ ހުރި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ރަށްރަށުގެ އިޤްތިޞާދުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ރަށްރަށް ސަރުކާރު ބޭނުންތަކަށް ނަގާނަމަ، އެ ރަށެއްގެ ކައުންސިލުގެ ޚިޔާލު އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަދި މީގެއިތުރުން އެހެނިހެން ބޭނުންތަކަށް، ދަނޑުވެރިކަމާއި އިންޑަސްޓްރިއަލް ބޭނުމަށް، ސިނާއީ މަސައްކަތާއި ރިސޯޓް ހެދުމަށް ޖާގައި އެކި ކަހަލަ މަސައްކަތްތަކަށް ދޫކުރުމުގައި ހުރި ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށް، އެއްވެސް ކަހަލަ ނުކުތާ ހުންނަ ބައިވަރު ރަށްތައް އެބަ ހުރި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މިކަމާ ގުޅިގެން ހުރި ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން ގަވާއިދު ހެދުމުންދާއިރު، ރިސޯޓްތައް ތަރައްޤީކުރަން ދޫކުރާ ރަށް ވެސް ނަގަނީ މުއްދަތެއް އަދި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޭ ރަށެއްގައި ދަނޑުވެރިކަން ނުކުރާ، ވަޒީފާތައް މުއްދަތެއް ވެސް އަދި ސިނާއީ މަސައްކަތްތައް ކުރަން ދޫކުރެވޭއިރު ރަށް ސަރުކާރަށް، އެ ރަށެއްގައި ފަރާތްތަކުން ހުށަހަޅާ ބިލާ އެއްގޮތަށް އެ މަސައްކަތަކަށް ނުކުތުމަށް ފަސޭހަކުރުމަށް ނަމަ، އެ ރަށްރަށް ސަރުކާރަށް ނަގާއިރު ކައުންސިލުގެ ޚިޔާލު ހޯދުން މުހިންމު ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު މިހެން މި ދެންނެވީ، މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު ހިތްހަމަޖެހޭ ނޫން. އަނެއްކާ ވަރަށް ގިނަ ފަޅުރަށްރަށް އެބަހުރި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކޮށްފައި. އެހެންނަމަވެސް، މި ރަށްރަށަކީ އެއްވެސް މަސައްކަތެއް ނުކުރޭ އެހެން ހުންނަ ރަށްރަށް. އެކަމުގެ ސަބަބުން އެހެން މަސައްކަތް ނުކުރުމުގެ ސަބަބުން ސަރުކާރަށާއި، އަތޮޅުތަކާއި، އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ގެއްލުން ނުހަނު ބޮޑު. އަދި 2008 އިން ފެށިގެން ވެސް އެބަ ހުރި ނ. އަތޮޅުގެ ބައެއް ރަށްރަށް ދޫކޮށްފައި ރިސޯޓުގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީކުރަން. މިއަދާ ހަމައަށް ވެސް އެ ރަށްރަށް ތަރައްޤީނުކޮށް ހުސްކޮށް އޮތުމަކީ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުސަތު ގެއްލޭ، ސަރުކާރަށް އާމްދަނީ ގެއްލޭ، ވަރަށް ބައިވަރު ކަންތައްތަކެއް ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންވާ ކަންތައްތައް. ފަޅުރަށްރަށް ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރުމުގައި، މާލޭގެ ނުވަތަ ކޮންމެވެސް ދުރު ހިސާބެއްގެ މީހަކަށް ނަގާފައި މި ހުންނަނީ. އެ ރަށް އަތޮޅުވާ ސަބަބުން، އެ ރަށަށް، އެ އަތޮޅަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ލިބިދެނީ. އެ ރަށްރަށުގައި ހުންނަ ރައްޔިތުންނަށް ގެއްލުންތަކެއް ލިބޭ. އެ ރަށްރަށް ބަލަހައްޓާނެ ފަރާތެއް ނެތި އިންސާނުން ވާލާ، ހިތަށްއެރި ކަހަލަ ކަންތައްތައް ކުރާތަން، ކުނިކުނޑި އަޅާތަން، ވަގަށް ބޭނުންކުރާތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން އެބަދޭ. އަދި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކޮށްފައި އޮންނަ ރަށްރަށް އެއްވެސް ބޭނުމަކަށް ބޭނުންކުރަމުންދާ ތަން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނުފެނޭ. ރިސޯޓުތައް ހުޅުވުމަށް ޖާގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ދީފައި އެއާ ދިނަ ދުވަސްވެގެން ހުންނަ ރަށްރަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހުރި ގަވާއިދު ތެރެއިން ވިޔަސް އަދި ޓޫރިޒަމް ގާނޫނަށް އިސްލާހު ގެނެސްގެން ނަމަވެސް، މި ރަށްރަށް ވަކިކޮށް، އެހެން ފަތުރުވެރިކަމުގެ އެ ރަށްރަށް ތަރައްޤީކުރަން ބިޑުން ފުރުސަތު އޮންނަނަމަ ކަމަށް؛ އެ މީހާއަށް ތާ އުމުރު އެ މީހާއަށް ތިއްބަވައި އޮންނަ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި އޮޅުވާލައިގެން. ރިސޯޓެއް ހަދަން ދީފައި 15، 12، 20 އަހަރު ވެގެންދާއިރު އެ ރަށްރަށް ތަރައްޤީނުކުރެވިފާ ލިބޭ ގެއްލުން އެ މީހާ އަޅުން ވެސް ހުރަސްޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، އަދި

މީގެއިތުރުން ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކޮށްފައި ހުންނަ ރަށްރަށުގައި ދަނޑުވެރިކަންކުރުމުން ލިބޭ ގެއްލުން ވެސް އެ މީހާގެ އަތުން ހޯދަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންވީމާ، ގެންނަ ގޮވިގެން ހޭދަ ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން މި ގަވާއިދުގައި މި އިސްލާހުގެނައުމަށް ގެނުވި، ގަވާއިދުގެ ތެރެއިން މި ރަށްރަށް ވަކިކުރެވޭނެ އުސޫލެއް ކަނޑައެޅިގެން ދޭންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ވަރަށް ގިނަ ފުރުޞަތުތައް އެބަ ހުރި އަތޮޅުތަކުގައި ރަށްރަށާ ވަރަށް ކައިރިގައި. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ އެ ރަށްރަށް ބަލަހައްޓަން ވެސް އެ ރަށަކާ އެންމެ ގާތުގައިވާ ރަށަކާ ހަވާލުކުރެވިގެން އެ ރަށްރަށް ބެލެހެއްޓުން، އެ ރަށެއްގެ ކައުންސިލާ ހަވާލުކުރެވިގެން ބެލެހެއްޓުން. އެއީ އެންމެ އިންސާފުވެރި އަދި އެ ރަށަކަށް ވެސް އޭގެ ފައިދާއާއި މަންފާ އެންމެ ބޮޑުވާނެ ގޮތް ކަމުގައި. އެހެންވީމާ، މި ގާނޫނުގެ ދަށުން ހެދޭ ގަވާއިދުތަކުން ވެސް މި ކަންކަން ގައި، މި ބިލު ގާނޫނަކަށްވެގެންދާއިރު މިއަދުވެސް އަނގަބަހުން މިކަން ހުށަހާން ނިޔާގައި އަންނަންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މީގައި ސިނާއީ މަސައްކަތްތަކަން އެހުރި ރަށްތަކެއް ހުއްޓާލެވިފި. އެއީ ކޮންކަހަލަ ކުރަން، ކޮންކަހަލަ މަސައްކަތެއް ކުރަން ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ މި ގާނޫނުން ވެގެންދާއިރު، މި ބިލު ބަދަލުވެގެންދާއިރު އެ ކަންކަން ވަރަށް ތަފްސީލުކޮށް މި ބިލުގައި، މި ގާނޫނުގައި ފިޔަވައި އެންމެ ނަގަންޖެހުން ކަމަށް. އަހަރުކަން ރިސޯޓު ނުވަތަ ދަނޑުވެރިކަމަށް އުކަންޖެހުން ނޫނީ ކަމަށް، އެއީ ކަންތު ގަލަ ސިނާއީ މަސައްކަތެއް ކުރިޔަސް އެ މަސައްކަތެއް ފެށުމަކުންގައި އަންނަންޖެހުން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނ. އަތޮޅުގައި އެބަ ހުރި ފަޅުރަށްރަށް އިނގޭތޯ. ނ. އަތޮޅުގައި އެބަ ހުރި ވަރަށް ގިނަ ފަޅުރަށްރަށް ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރެވުނު. އެހެންނަމަވެސް ވަރަށް މަދު ރަށެއްގައި މަސައްކަތްކުރަމުންދަނީ. ބައެއް ރަށްރަށަކީ އެ ރަށްރަށުގެ ބޭނުންވެގެން ގަސް އެ ރަށްރަށުގެ ޖާގަ ހުރުން ރަށްރަށް ގެނެސް، ހުރުން ރަށްރަށުގެ ބޭނުމަކީ އެ ރަށްރަށުގެ ބޭނުން، ފަޅުރަށްރަށުގެ ބޭނުންކުރާ ރަށްރަށް. އެއީ ދަނޑުވެރިކަން ނޫން ޖެހެންޖެހޭން އެ ކަންކަން ފުރިހަމަ ނުވާ މަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އުފާވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ނ. އަތޮޅުގައި އެމް ދުރެމެޖެހެއި އެމް އުސްދޫ ރިމި އަޅަ ފުޅުރަން ރަށެއްޓު ވަރަން ފުންނަދުއަޅު ދާހުދާހު ހަވާލުކުރެވިގެން މަހުއުތޯން ދުރުވާލައް އެމް ރިސޯޓެ މަސައްކަތަށް ކުރުމުކަން ބަލި. ގެތެގަނޑަކަން ދިރަފަހަރަކަން އަހަރު ދިޔައިރު ކިރި ރިސޯޓަށް ވެންނާކަން ނުމެ. އެ ރަށް ފުއްދުމެ ހަވެލެންގެން ވަރިކުރިވާ އެ މެނަން ހަކާފިވ އުނދިނި، އެ ބޭފުޅާ އެ މެންމެގައި ކުރި ރިސަރުކެއް ނުންނަން. އެ ބޭފުޅާ ފެވިކުލެނި އެ ބޭފުޅާ އެ މެނަން ގެނޑުން ގަންނަގެން ރިނޑަ ގުމަގައި އެ މެން ބޭފުޅުންފާންކަންދުގައި ކުރިކަން. އަން ވަރަން ފުންފަވު ރަނަރަޅު ދުޅުމެކަށް އަޅައިގެން ނަލުކާރަން ގެފަނ ނުރައްކަ، އެ މަސައްކަތަށް ކަންފައި ކުރި ކަޅަން ފަދުފުލުކަފައް. އަމާފައި ކުރި ދުޅުމެކައި އެމް ކެންފައި ކުރި މަސައްކަތަމަން ރިރި އެމަކު ނުފުން އުއްފުނު ކަހަފަ ދަރުދެވެރިކަދުގެ ރިނަރަޅުހަ ފެނު ކުރިވިފައި ކުރި މަންމު. އަދި އެ ރިނަރަޅުހަ ނަރުކާރަކަން މިބިފަހު ފެނު ނުމު. އެހެންވީމާ، މިޅުމަން އެ ރަށްރަށް ދުކުރުމުންދާއިރު މިހަންފުރ

ރަނގަޅަށް މޮނިޓަރކޮށް ބެލެހެއްޓުން ނިޒާމެއް ގާއިމުވެގެންދާންޖެހޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، މި ބިލު ގާނޫނަކަށް ވެގެންދާއިރު އަދި މިކަމާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކެއް ހެދިގެންދާއިރު، އަޅުގަނޑު މި ދެންނެވި ކަންތައްތަކަށް ކޮންމެހެން ވަރަކަށް ރިޢާޔަތްކޮށްގެން މި ކަންކަން ކުރިޔަށްގެންދާން ކަމަށް. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޢަބްދުއްޣަނީ ޢަބްދުއްރަޙީމް.

ކުރެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޢަބްދުއްޣަނީ ޢަބްދުއްރަޙީމް ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅު ރަށްތަކާ ބެހޭ ގާނޫނު) އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު؛ މި ބިލުގައި ހިމެނޭ ގިނަ ކަންކަމަށް އަޅުގަނޑު ފުލް ތާއީދުކުރަން. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ ރަށްތަކުގެ ތެރެއިން، [illegible] ކުރެންދޫއަކީ އެކަހެރިކޮށް އޮންނަ ރަށެއް. މި ރަށުގެ ކައިރީގައި ފަޅުރަށެއް ވެސް ހުސްކޮށް ނެތް. އަދި ޅ. އަތޮޅުގެ ރަށްރަށް ވަނީ ހުސްވެފަ. އެހެން އިޤްތިޞާދީ ބޭނުންތަކަށް ރަށްތައް ދޫކުރަމުން، މިހާރު މަދު ރަށްތަކެއް އަތޮޅުގައި އޮތީ. [illegible] ފަޅު ރަށް ޅ. އަތޮޅުގައި ނެތް. [illegible]

މިކަމުގައި މިއަދުވެސް ފުރާނަން މަޝްވަރާކުރެވި، ކައުންސިލްތަކާއި އެލް.ޖީ.އޭގެ ބަސް ވެސް މިއަދު ލިބި، މި ގާނޫނު އިތުރަށް އިސްލާހުވާއިރު ފުރިހަމަވެގެންދިއުމަކީ އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދު. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ.

ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޢީސާ ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އަތޮޅުތަކުގައި ހުރި ފަޅުރަށްތައް؛ މި ވަގުތު އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތައް ނުކޮށް އަތޮޅުތެރޭގައި ހުރި ފަޅުރަށްތައް ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓުން ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމަށް އަޅުގަނޑުގެ، އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، ތާއީދުކުރަން. އެހެންވީމާ، އުސޫލުތަކުގެ ގޮތުން މި އިސްލާހު ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ނުދެކެމެން. ދުވަސް އެހެންނަމަވެސް، މި އިސްލާހުގައި އެކަން ބައިތުލްމާލުން ހުރަސްއަޅާކަމަށް އޮތް ގޮތް އެއީ އަޅުގަނޑު އެހާ އަޅުގަނޑުމެން އެހާ ބަލައިގަންނަވާން ގޮތެއް ނޫން އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު އެހެން މިދަންނަވާ ސަބަބަކީ، މި އިސްލާހުގައި މި އޮންނަނީ، އެހެން ހުރި ފަޅުރަށްތައް ވަރުވާ އުސޫލުން ދޫކުރުމަށް ނުވަތަ ބެލެހެއްޓުމަށް އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކާ ހަވާލުކުރާ ވާހަކަ ބުނެފައި މި އޮންނަނީ. ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ މަބްދައާ ވެސް، ޚިލާފަށް މިހާ ވިޔަފާރި ކުއްލިން ހަރުދަނާ މިނިވަން ބިރުވެރި ގޮތަކަށް، ފަޅުރަށްތައް ކައުންސިލްތަކަށް ދޫކުރާ ގޮތަށް ދޫކޮށްފައި ހުރިއިރު، ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނުގެ މަބްދައުގައި ވެސް ޢާންމު ދައުލަތުގެ މިލްކިއްޔާތު ކައުންސިލްތަކާ ހަވާލުކުރުމުގައި ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް އެބައޮތް. އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރި ގާނޫނުގައި ވާ ގޮތުން ފުރިހަމައަށް ފުއްދަވާ އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކުގެ އަޅުގަނޑުމެން ބޮޑު މައިގަނޑު ޒިންމާއެއް އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް، ހަރަދަކުރުމުގެ ހަދާ ކައުންސިލްތަކުގެ ހިސާބުން ގާނޫނު އެކުލަވާލާ ބަޖެޓް ކައުންސިލްތަކުން ހިންގުމަށް ތަފާތު އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކާ ބެލެހެއްޓުން. ވީމާ، ޤާނޫނުއަސާސީގެ ދަށުން ބައްދަލުކުރަން އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކަށް މިހާރު ވެސް ކައުންސިލްތަކުގެ މަސައްކަތް ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ ދަށަށް އޮތް ހިސާބުން ގޮސް ޤާނޫނުގެ ބާރުތަކާ އެކު ރަށު ކައުންސިލްތަކަށް ހުރި ފުރުޞަތު ބެލެހެއްޓުމުގެ ބާރު. ދެން އަދި އެތަކެއް ކަމެއް ރަށު ކައުންސިލްތަކުން ކޮށް، އަންނަ އަހަރުގެ ރަށު ކައުންސިލް ބޭނުންކުރުމުގެ ރަނގަޅު ކަމަކަށް ވާނެ. ބޮޑުކޮށްލެވޭނެ އުސޫލުން ދެންނެވީމާ؛ ހަމަހަމަކަމާ އެކު އެ ރަށު ކައުންސިލްތަކުގެ ދަށުގައި ކައުންސިލް ދެކޮޅުވެރިކަން ނެތިވިދާނެ. ނަމަވެސް އަދި ހަމަ އެ ރަށުގެ ރަށު ކައުންސިލްތަކާ އެ ރަށުރަށް ވަޒަން

އާންމުކޮށް އިޖުތިމާޢީކޮށްގެން ދޫކުރުން ފަދަ އުސޫލަކަށް ވެސް ގޮވާލަން. މަސްވެރިޔާ، ހަރަކާތްތެރިކަން މިހާރު ފިޔަވަޅުނާ ގެއްލުންތައް؛ އާންމު ބައެއް ރައްޔިތުންގެ ހައްޤުތަކުގެ ފަރާތުން ފުރުޞަތު ދީފައިވާ ބޮޑު ގެއްލުންތައް ހުއްޓުވައި، އަންނަން އޮތް ޖީލުތަކަށް އަދި ގެންދެވޭނެ ދަރިންނާ ހިސާބަށް އެ ރަށްރަށް، އެ ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި ފުރުޞަތުދިނުމަށް އެ ރަށްރަށް ބެލެހެއްޓުން ނިޒާމެއް ކަމަށް ގަބޫލުކުރުން ކަނޑައެޅުން ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑަށް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެންމެ ރަނގަޅަށް ބެލެހެއްޓޭނީ އެންމެ ކައިރީގައި ހުންނަ މީހާއަށް. އެ ރަށާ މާ ދުރުގައި ތިބި ބަޔަކަށް އެ ރަށް ބެލެހެއްޓުން ފަސޭހަ ކަމަކަށް ނުވާނެ. އެކަން ދަނެގަތުމަށް ކަމަކަށް ވެގެން މާލޭގައި ހުރި ފަޔާޒާއަށް އަތުމަތީން އަޅުގަނޑުމެންގެ އެ ބަރުލަމާނަކަށް ނުކުރެވި، އަމިއްލައަށް ހަވާލުވެކަށް ވެގެން މި އެޅޭނީ. ހަވާލުވެވޭނީ ފުރުޞަތު ގާނޫނުގެ މަޤްޞަދު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެންމެ ކައިރީގައި ހުރި މީހާއަށް ދަރުމަވަންތަ މުޅި ބަލަހައްޓަން ހަވާލުކުރުން. ރައްޔިތުންގެ މުދަލުގެ މައްސަލަ އާނަ ހިމާޔަތްކުރުން. އެ ސަބަބުން ބޭރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި އިސްލާހު ބަލައިގަނެވޭނެ، ކޮންމެ ކައުންސިލަކަށް އެ ބާރު ހަވާލުކުރެވޭ ހަވާލުކުރެވޭ ގޮތަށް ކައުންސިލްތަކަށް އެ ރަށްރަށުގެ ބެލެހެއްޓުމަށް ހަވާލުކުރަން ކަނޑައެޅުމަށް ހިފެހެއްޓޭނެ ގޮތް ރާވައިދީ، އެ ރަށްރަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ދޫކުރާ ރަށްރަށް ގޮތަށް ނުވަތަ ގެންދިއުމަށް ކައުންސިލްތަކަށް ބާރު ލިބިގެން ހަވާލުކުރެވޭ ހަވާލުކުރެވޭ ގޮތަށް މިނިސްޓްރީން ކަނޑައަޅާ އުސޫލުތަކުގެ މަތިން ދޫކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކަމަށްވާތީ، އަދި އެ ރަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ކައުންސިލުތަކަށް އެކަށީގެންވާ ބާރު ލިބިދޭން ހުށަހެޅި، ކައުންސިލްތަކަށް ހަވާލުކުރެވޭ ރަށްރަށް ގަދަ ހަމަ ތިޔަބޭފުޅުން ކައުންސިލް އޮތް ރަށްރަށް ހަމަ ކައުންސިލް ހަވާލުކުރެވޭތީ ރަށްތަކުން ކައުންސިލްތަކަށް ފުރުޞަތު ދީގެން ކައުންސިލް ބެލެހެއްޓޭތޯ ހިމާޔަތްތެރިކަމާ ބެހޭ، އެ ރަށް ބެލެހެއްޓުމަށް ކައުންސިލްތަކަށް ހަވާލުކުރެވޭނެ ގޮތް ބޮޑެތި ކުރުމަށް ހުއްދަ ދޭ ކުރިމަތިލާ ވިސްނުމަކަށް އެދި ހުށަހަޅަން. ބައެއް ރަށްރަށުގައި ބައެއް ރަށް ބޭނުންކުރުމުގެ ފުރުޞަތު، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ހިތަދަނޑުގައި ބޭނުންކުރުމަށް ހުރި ރަށްރަށް ނުހަމަ ގޮތުގައި ގެންދަނީ. އެއީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ބިމަކީ ހަމަ ކުޑަ ވަސީލަތެއް. އެގޮތުން ރަށްރަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމާ، ރިސޯޓު ތަރައްޤީކުރުމަށް ދޫކުރެވޭ ބަޔަކަށް ހުއްދަ ދިނުމުގެ ނިޒާމަކީ ހަމަ ކުޑަ ތަރައްޤީއެއް ނޫން. ކައުންސިލްތަކަށް ހަވާލުކުރުމުން އެ ރަށް ބޭނުންކުރާ ބޭފުޅުން މިނިސްޓްރީން ލިބޭ ފައިދާއަށް ވުރެ ބޮޑު ފައިދާއެއް ކައުންސިލްތަކަށް ލިބޭނެ. ބައެއް ރަށްރަށް ކައުންސިލްތަކަށް ދޫކުރިޔަސް ރަށްރަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމަށް ވަކި ޤަވާޢިދެއް ދެމި، ވަރަށް ކުޑަ ކުއްޔަކަށް ދޫކުރާ ނިޒާމެއް ހަމަ ރަނގަޅަށް ގެންދިޔުން ނޭޅޭނެ، ކުއްޔަކަށް ކަމަކަށް ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ފައިސާ ލިބޭ އަދި ރަށްރަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރެވޭ ހަމަ ބަޔަކު މިނިސްޓްރީ ދައުލަތަށް ބޭނުންނުވާ ރަށެއް ހަވާލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ކައުންސިލްތަކަށް ދޭން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤާނޫނު ވެސް މި ދައުލަތުގެ ވަޒީފާއެއް ނުވަތަ ފައިދާ ހުރި ރަށްރަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރާއިރު ހަމަ ފުރުޞަތުތައް ކައުންސިލްތަކަށް ދޭ ގޮތަށް

ގޮސް އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކުގެ ފޯކަސް ގެއްލި، އެ ބޭފުޅުންގެ ގާތުން ވާޖިބު ހަނދާންނެތި، ކުރަންވީ ކަން ނުކޮށް ދޫކޮށްލައި، ކުރަންވީ ކަން ނުކުރަން އުޅެ، ރައްޔިތުންގެ މުދަލާއި ފައިސާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު ވެސް ބޭކާރުވަމުން. ބަލައި އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކުގެ ވިސްނުން މިހާރު ވެސް އެބަ އޮތް. ރިޕޯޓު ނިޒާމެއް މި ޤައުމުގައި އޮތް ހިނދު ބަދަލުވާނީ ނިޒާމަކަށް ބަދަލުވުމުގެ ކުރިއަށް [illegible] ދައުލަތުގެ [illegible] އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކަށް، ވަކިވަކި ކުދިކުދި ސަރުކާރުތަކުގެ ގޮތުގައި [illegible] މަސައްކަތްކުރާ އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކުގެ މިހާރު ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ، ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ، އަދި އިތުރަށް މިކަހަލަ ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެން [illegible] [illegible] އެ ބޭފުޅުންގެ ފޯކަސް [illegible] އިތުރަށް ގެއްލި، އެ ބޭފުޅުންނަށް ގާނޫނުން ހަވާލުކުރި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރަން [illegible]، މި [illegible] [illegible] ގާނޫނުން؛ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުގެނައި [illegible] ގެއްލި، ރައްޔިތުންނާ ހިސާބަށް ބާރުތައް [illegible] [illegible] ގެއްލި ހިނގައިދާން ކަމަށް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް [illegible] މިހާރު ފެންނަން ފަށައިފި. އަދި ހަމަ އަޅުގަނޑު ކައުންސިލާ ހަވާލުކުރިމާ ރައްޔިތުންގެ [illegible] މިހާރު [illegible] ވެސް ސ. [illegible] ފެންނަން [illegible]. ސ. [illegible] [illegible] [illegible] ބަދަލު ބަރާބަރު [illegible] [illegible] [illegible] އޮތް ރަށްރަށް، އެ ރަށްރަށުގައި ހުރި މުދަލާއި އިމާރާތްތަކާ އެއްކޮށް މިނިސްޓްރީން ސ. އަތޮޅު، އަޅުގަނޑު ކައުންސިލާ [illegible] [illegible] އެ ތަނަށް [illegible] ނުވަތަ [illegible] [illegible] [illegible] ގޮތަތަކާ [illegible]، އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް އެއްވެސް [illegible] [illegible] އެ ތަނަށް ބަޔަކު [illegible] [illegible]. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސ. [illegible] [illegible] [illegible] ބޭނުންކުރާ [illegible] [illegible] ކައުންސިލްގެ މެންބަރު ހުންނަވައިގެން އެ [illegible] އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްގެ ޓާސްކްފޯސްގައި ބާލައިގެން [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] އެބަ ހުރި. [illegible] ގުޅުންހުރި އިދާރާތަކަށް [illegible] އެ [illegible] [illegible]. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަން [illegible] ވާހަކައަކީ، ސ. [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ކައުންސިލާ [illegible] ކޮން [illegible] ކަމެއް، [illegible] އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކުން ނުކުރޭ ކޮން [illegible] ކަމެއް، [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު ކައުންސިލްތަކުން ނުކުރޭ ކޮންކަމެއް؛ [illegible] ނުކުރޭ، ކޮންމެހެން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑު [illegible]. [illegible]، [illegible]

މި ދަންނަވަނީ، ރައްޔިތު މީހާ ވީހާވެސް ކައިރިން، ރައްޔިތު މީހާއަށް ވީހާވެސް ބޭނުން އެ [illegible] [illegible] އޮތް ދައުލަތުގެ މުދަލުއްކަން ކަށަވަރުވާ ގޮތަށް ޤާނޫނުން އަޅުގަނޑުމެން އެ މުދާ ބަލަހައްޓަން ހަވާލުކުރަންވީ ކައިރީގައި ހުރި މީހާ. [illegible] އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ މުދަލަށް [illegible] އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible]، ރައްޔިތުންނަށް އެނގޭނީ. މި [illegible] [illegible] ބަލައި [illegible] [illegible]، އަޅުގަނޑު އެނގޭ ކައިރީގައި [illegible] ރަށުގެ ރަށު ކައުންސިލަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އުސޫލުތަކުގެ މަތިން ބެލެހެއްޓުން، [illegible] ބެލެހެއްޓުން ހަވާލުކުރުން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުލްމުހްސިން ހަމީދު.

ނިލަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުލްމުހްސިން ހަމީދު ފާހަގަކޮށްލެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށާ ބެހޭ ޤާނޫނު)އަށް ބާރަށު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހުށަހަޅުއްވައި އޮތް އިސްލާހަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ޤާނޫނު ނަންބަރު 7/2010 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނު)ގެ 150 ވަނަ މާއްދާގައި އެ ޤާނޫނާއި އެ ޤާނޫނުގެ މަޤްޞަދާ ތަޢާރުޒުވާ ޤާނޫނުތަކުގެ [illegible]، އެ ޤާނޫނަށް 9 ވަނަ އިސްލާހުގެނައުމުގެ ޤާނޫނަށް އަމަލުކުރަން ފެށި ތާރީޚުން ހަ މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި އެފަދަ ޤާނޫނުތައް އިސްލާހުކުރުމަށް ބަލައި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅަންވާނެކަން ބަޔާންކޮށްފައިވާތީ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަޅުރަށްރަށާ ބެހޭ ޤާނޫނު)ގައި އުނދަގޫ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިދާރީ ދާއިރާތައް ލާމަރުކަޒީ އުސޫލުން ހިންގުމުގެ ޤާނޫނާއި އެ ޤާނޫނާ ތަޢާރުޒުވާ ކަންކަން އިސްލާހުކުރުމަށް ބަލައި [illegible] ޤާނޫނު ހުރިހާ ކަންކަން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު [illegible] [illegible] ގަބޫލުކޮށްފައިވާތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ [illegible] [illegible] އަޅުގަނޑުމެން [illegible] އުސޫލު ހަރުދަނާކުރުމަށް ބަލައި [illegible] ވެސް [illegible] [illegible]. އެހެންވީމާ، ލާމަރުކަޒީ ޤާނޫނު ހަރުދަނާކުރުމުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްލާހު [illegible] [illegible] މި ދަންނަވަނީ. އަޅުގަނޑު [illegible] އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިސާލަކަށް [illegible]. ވ. އަތޮޅުގައި [illegible] ރަށެއް، އަތޮޅު ކައުންސިލުން [illegible] ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީގެ ބެލުމުގެ [illegible] އޮތް ރަށެއް، ވިޔަފާރިއަށް ދޫކޮށްފައި އޮތް ރަށެއް؛ މި ރަށް [illegible] [illegible] ގޮތުގައި [illegible] ބަލައި އެ [illegible] [illegible] [illegible]، ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއަށް [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

އެހެންނަމަވެސް، އަދި އަދަށް ދާންދެން ވެސް މި ސިޓީގެ ޖަވާބު ނުލިބިގެން އެ ބޭފުޅުންނަށް އެކަން ނުވެގެން އެ ދަނީ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އަދިވެސް ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނު އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަށް އިސްލާހުކުރެވިގެންދާއިރު މިކަންކަން މި އޮންނަނީ ބޮޑަށް މަރުކަޒުކުރެވިފަ. މާލޭގައި ހުންނަ ތަނަކުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހުއްދަނުލިބިގެން މި ކަންކަން ނުވެގެންދާ ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަނީ ބަޖެޓުތެރޭގައި. ތ. އަތޮޅު ތަރައްގީގެ ގޮތުގައި ރިސޯޓެއް ހަދަން ތަރައްގީކުރުމަށް މި އޮންނަނީ ހަމައެކަނި ހަމަ އެންމެ ރަށެއް. މިއީ ރަށެއްގެ ގޮތުގައި، ތަނަވަސް ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި ބަޔާންކޮށްފައި މި އޮތީ ތ. އަތޮޅުގައި ހުރިހާ ވަނީ އެންމެ ފުރަތަމަ ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރުން އެންމެ ފުރަތަމަ އެ ރަށް ރިސޯޓެއް ހަދަން ތަރައްގީކުރަން، ރިސޯޓެއް ތަރައްގީކުރަން ބަޔަކާ ހަވާލުކުރި. އޭގެފަހުން ރައީސް ވަހީދުގެ ސަރުކާރުގައި ރިސޯޓެއް ހެދުމަށް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރި. އޭގެފަހުން ރައީސް ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގައި ވެސް ރިސޯޓެއް ހެދުމަށް ބަޔަކާ ހަވާލުކުރި. މި ރަށުގެ މައްސަލަ މިހާރު ކޯޓުގަ އޮންނަތާ އެތައް ދުވަސް ވެއްޖެ. ތ. އަތޮޅުގައި ރަށްރަށުގެ ލިސްޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ރިސޯޓެއް ހެދުމަށް ބަޔަކާ، ރިސޯޓެއް ތަރައްގީކުރުމުގެ ކަންކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަށް މި އޮތީ ހަމަ އެންމެ ރަށެއް ބަޔާންކޮށްފައި. އެއީ ހުރިހާ ރަށްރަށުގެ މަސައްކަތް ނިމިގެން އޮންނަތާ ވެސް އެތައް ދުވަސް ވެއްޖެ. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ބިލުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްގެންދާއިރު އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން، މި ރަށުގެ ކަންކަން ކުރިއަށް ބައްލަވައިދެއްވުމަށް. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު އެދެން، ހަމަ މި އިސްލާހުގައިވާ ގޮތަށް އަތޮޅުތަކުގައި ހުރި ރަށްތައް އެ ކައުންސިލްތަކާ ހަވާލުކުރެވިގެންދިޔުން. އެއީ ފުޅާދާއިރާއަކުން. ދެން އެ ބޭފުޅުން ބޭނުންވާ؛ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަރުގަދައަށް ދުކުރި ކަމުގައި ވިޔަސް، އަތޮޅުގެ ބޭފުޅުންގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނާ ކައިރިން ހިދުމަތް ދިނުމުގެ ބާރު މި ރަށްރަށް އަތޮޅު ކައުންސިލްތަކާ ހަވާލުކުރެވިއްޖެނަމަ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެވޭ، މި އިސްލާހަށް ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ހުސައިން.

ވިލިނގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު މި ގޮތް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު މި ގޮތަށް އިސްލާހު [illegible] ގޮތް އަޅުގަނޑު ވެސް ހަމަ [illegible] ވަކި ގާނޫނެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ވެސް ދެކެން. ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ [illegible]

ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑު ވެސް މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވާ މުހިންމު ކަންތައްތަކެއް އެބަ ހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޒަމާންތަކެއް ފާއިތުވެމުންދިޔައިރު ވެސް ހަމަ އެއް ސިޔާސަތެއްގެ ދަށުން އިދާރީ ހިންގުމުގެ އޮނިގަނޑު އަންނަ ބަދަލުތަކުގެ ގޮތުގައި މުޅި އެއްވެސް ކަމެއް ފާހަގަކުރެވިފައެއް ނެތް. ހަމަ އިޖުމާޢީއުސޫލު ކަންކަން ހުށަހެޅޭ އުސޫލުން، ރަސްމީކަމުގެ ޒަމާނުގައި ވެސް ރަސްމީކުރުމުގައި ހުންނަ ބާރުވެރި، އެ ބާރުވެރި ހިމަނައިދީ ހިމާޔަތްކުރުމަށް އުސޫލުތަކުން އަމަލުކުރާގޮތުގައި، ރަސްމީގޮތުގައި ހުރިހާ ރަސްމިއްޔާތާއި، ފަރާތްތަކާއި، މި ހުރިހާ އެއްބަޔަކު މަޖިލިހަށް ސަރުކާރުތަކުގެ ޤާނޫނުގެ ބަދަލުގައި ވެސް ރައްޔިތުން. މިހާރު ހަމަ ސަރުކާރުން. ތަރައްޤީއަށް ވާހަކަ ދައްކާތީ އެކަމަށް އަހަރެމެން، އާ ފެށުނުއިރުން އުސޫލުވެގެން ރައްޔިތުންނަށް ބާރުވެރިކަން ނޫ ވަރަކަ ވަރަށް އަދުރުހުކާތީ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދައްކަން. މި ވަރަކަ ދައްކާއިރު، ހަމަ އަހަރަކު އެކުލަވާލެއް ދިމާއި، އޭގެ ތެރެއިން ތިން ބައިކޮޅު ދެވޭ ބަދަލުކަމަށް ވަކިވުމާއި ގާ ތަނަކަށް މި ފެންނަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ގޮތުން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރާ ވަގުތު، ފުލުހުންގެ ބާރުވެރި ވަކަ ތަކުލަބެއް ރައީސް ކޮނުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭ ހިމެނޭ ފަރުދަކަށް ކުރިމަތިވާ ބަލައި ވެސް މި ދުވަސް، އިންތިޚާބުކުރައްވާ ބޭނުން ނޫން ގޮތަކަށް އެ ކަމުގެ ކާމިޔާބުކަން ހަމަ ދެވިދިޔަ. ދެން އިންތިޚާބުކުރައްވާ ބޭނުމަކީ ނޫނީ ކޮންކަމެއްތޯ ފަރުދަކަށްތޯ ދުރުވެސް؟ ޖަމާޢަތް ހައިތިޚާބުކުރެވޭތަށް ނޫނީ ދޮރުތިޔާރަށް ކުރުމަށްތޯ؟ ދަނޑުފިލާކަމާ ވެސް އިންތިޚާބުކުރައްވާ ކަމެއް. ވަކިވެރިކަމާ ވެސް އިންތިޚާބުކުރައްވާ ކަމެއް. ފަރުދުވެރިކަން ތަރައްޤީކުރުމަށްޓަކާ ވެސް އިންތިޚާބުކުރައްވާ ކަމެއް. ދެން އިންތިޚާބުކުރައްވާ ނޫން ކާކު ކަމަށްތޯ ކައުންސިލަރުން ހަމަ ކައުންސިލުގެ އިންތިޚާބުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ފަރުދުންގެ ބޭނުންތަކާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، ދެން އިންތިޚާބުކުރައްވާ ބޭނުމަކީ އެ ކަން ދުރުކުރުމާއި ހަމަޖެހިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީއަކުން އެކަން ދެކެނީ. މިއީ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތް ނޫން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވީ، އެ އަމިއްލަ ސަރަޙައްދުގައި ހުންނަ ހުރިހާ ފަރުދުންނަށް އެ ސަރަހައްދުގެ ކައުންސިލަރުން ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް، ރައްޔިތުންގެ ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް، ރައްޔިތުންގެ މުދަލައި އެކަށީގެން އިންތިޒާމުތަކެއް ގެނެސްދިނުން. ރައްޔިތުންގެ ބަދަލުގައި ވޯޓުދިނުމުގެ ބާރު ހަވާލުކޮށްދިނުން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއާއި 11 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ)ގެ 2 ވަނަ ނަންބަރުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ، ޑިސެންޓްރަލައިޒް ހިންގަވައިގެން ރަށްތައް އިންތިޚާބުގެ ބާރުދަރު ސަރުކާރު އެކަށީގެން ބާރުވެރިކަމާ ނަގިދާނެ ކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއީ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި މާއްދާއެއް. އިލެކްޝަންތަކެއް ނުކޭ؛ ދީ ހަމަހަމަކަން ނުހުރި ކަމެއް ހަމަ މި ވާކަ ދެއްތޯ. ހޯދާ ހޯދަހަ، އިލެކްޝަންތަކެއް ޑިސެންޓްރަލައިޒް ހުއަހައިގެން. އަނެއް ހޯދަހަ، މަސައްކަތްކުރީ ކުރަން ބޭނުންވާ މިހާ ޑިސެންޓްރަލައިޒް ހިފައިގަނޑަސް ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީއަކުން ހުއަހަހިމާ އެ ރަށް އެ މިނިސްޓަރ ނިޔަދޭނަށް އުސޫލު. މިއީ ކަރަޑިޝަނަލް މަދުރަސާ ދަރަޖައިގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހަރަކާތް

މި ގޮތަށް އޮވެގެންވާނެ. އެއްވެސް ރާއްޖޭގެ އެއްވެސް ރަށެއް، ފަޅެއް، ގިރިއެއް އިޖާރާއަށްދިނުމުގެ ނުތި، އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ދޫކުރުން އުސޫލެއް އޮތުމަކީ އެއީ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރާ އުސޫލެއް ނޫން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވަނީ ކައުންސިލުތަކަށް، މިގައި އަތޮޅުތަކުގެ ހުރި ފަޅުރަށްތަކުގެ މަސްވެރި ތަރައްޤީގެ އިހުސާސްތައް ވެރި ބޭޒަން ޤާނޫނުން ގޮތަށް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ ކުޑަ ވަގުތުކޮޅެއް ނިންމާލުމުގެ ކުރިން ބޭނުންވޭ. ހަމަ އެއާއެކުގައި މި ފުރުސަތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، އަތޮޅުތަކުގައި ހުރި ފަޅުރަށްތަކަކުންވެސް ބޭނުން މިހާރު ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށް ފަޅުފަރާތަކުގެ ބިރު މާ ބޮޑު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެ ފަސް އަހަރަކުން މާލެ ސަރަހައްދަށް ދިޔަ ބިލިއަނުން، ވިހި ބިލިއަނުން އިންވެސްޓްކޮށްފައި ބޮޑި މަސްވެރިކަމަށް ހިންގާފައި، އަޅުގަނޑުމެން ފަޅުވަރުން މި ދަނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންވީމާ، މިއީ ވެސް މި ވަގުތު ވިސްނާލަން ވަރަށް މުހިންމު ކަމެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ ހުރި ރަށްރަށްތައް ވުޖޫދު މީހުން ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބިޑު ކުރިއަށް އޮތް ޖާގައި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ވަރަށް ބޮޑަށް އިހްސާސްކުރެވޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، އެކަން ފާހަގަކޮށްލަމުން. ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މުޅި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމު.

މުޅި ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ނަސީމު ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގާނޫނު ނަންބަރު 20/98 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމާ ބެހޭ ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އިސްލާހުތަކަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. ނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މީގެ ކުރިން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފަތުރުވެރިކަމަށް ދޫކުރެވިފައިވާ ގޮތް ބާރު ގޮތުން އަޅުގަނޑު ކުޑަކަން މަޝްވަރާކޮށްގެން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަށްރަށުގެ އޮފީސްތަކަށް؛ އެ ޖަމާޢަތުގައި އޮފީސްތަކާއި އަތޮޅު އޮފީސްތަކަށް އެއްވެސް އެންމެހާ ނުޖާ އެ ރަށެއްގެ އިޤްތިސާދީ ތަރައްޤީ ހިމަން ފަތުރުވެރިކަމާ އަދި ހުރިހާ އޮންނަ ބޮޑެތިކަން ދަންނަން ކޮންމެވެސް ބަޔަކު އަދިވެސް، ކޮންމެވެސް ދަންނަން ހިފައިގެން އަރައިސް އެ ގޮތަކަށް ވެރިޔަކަށް ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަމުން މި ދަނީ. ނަމަވެސް، ފަތުރުވެރިކަމާ ހިންގަން ސަރުކާރުން ވިސްނި ހިނދު، ޤަވާޢިދާ ގާނޫނަށް ގެނެސް ގޮތަކީ އިސްލާހުތަކަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ވަރަށް މުހިންމު އިސްލާހުތަކެއް. ފަތުރުވެރިކަން ހަރަދު ނުވަތަ އަޅުގަނޑު ހިންގުމަށް އެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ހިންގަން އޮންނަ ތަނަވަސްކަން އެ އަތޮޅުގެ ރަށު ކައުންސިލްގެ ބެލުމުގެ ދަށުން ނޫނީ އަތޮޅު ކައުންސިލް ދިރިއުޅޭ ގޮތަކަށް

އޮންނަންޖެހޭނެ ކަމެއް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑު ކުރިން ވެސް ދަންނަވިހެން، މިކަން ކުރުމުގައި، މިދަންނަވީ މި ރަށްރަށް ދިރުވުމުގައި މިޖެހިގެން ކޮންމެވެސް ބަޔަކު ރަށަށް އަރައިދިޔާ ބޭނާ އަދި ރަށު ކައުންސިލަރުން އެނގޭނީ ނުވަތަ ރަށު އޮފީހަށް އެނގޭނީ. އެއްވެސް ވިޔަފާރިތަކުން އެކަން އެނގޭކަށް ނުވޭ. ރިޕޯޓްކުރާ ވަރަކަށް އެ ރަށްރަށް އޮންނަނީ ކުއްޔަށް ދިޔައްޔާ. މާލޭގެ ކޮންމެވެސް އިދާރާއަކުން ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ކަމާ ބެހޭ ކޮންމެވެސް އިދާރާއަކުން ދޭ ލިޔުމެއް ކަމެއް ދިމާވެގެންދާއިރުގައި މި ބޮޑުވުން މި ދައުލަތަކީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ އަތޮޅެއްގައި ހިމެނޭ ރަށަކަށް ނުވަތަ އަތޮޅުގެ ކައުންސިލަކަށް ކުރެވޭނެ މާކަ ބޮޑު ބޭނުމެއް ނުވޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފުރުސަތުތަކަށް ދޫކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުން ގަބޫލުކުރަނީ، އަދި އިސްލާހުތައް، މި އިސްލާހުގެ ތެރެއިން އަންނަން އެބަ ޖެހޭ. މިއަދު އިސްލާހުކުރުމުގެ އެބަ އަންނަންޖެހޭ. އެ ރަށްރަށުގެ ބަޔެއް ނޫނީ، ކައުންސިލްތަކުގެ ބަޔެއް ނޫނީ، ފުރުސަތުތަކެއް ވިޔަސް، ފުރުސަތެއް ވިޔަސް އަދި ޚިދުމަތެއް ވިޔަސް، ދޫކުރެވެންވާނީ. ތިރީސްއަހަރުވެސް އެކަން ބަލާކަށް އެ ކައުންސިލުތަކަށް ހިއްސާކުރެވި، ކައުންސިލުތަކުގެ މަޝްވަރާއާ އެއްކޮށް ކަން ކުރެވެންޖެހޭނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަތޮޅު ކައުންސިލު އެކުލެވިގެންވާ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކުގެ ރައީސާ ވެސް އެއްކޮށް. އެ ރަށެއްގައި ހިނގާ، އެއްޗެ ކައުންސިލަށް އެނގިގެންނުވާ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލުތަކުގެ ރައީސާ ފިޔަވައި، އަތޮޅުގައި ހިމެނޭ ވަރަށް ދަތިކަމެއް އެ އަތޮޅު ކައުންސިލުގެ މެންބަރުންނާ މަޝްވަރާކުރުމުން، އަތޮޅު ކައުންސިލުގެ އެދުމަށް. މި އިސްލާހުކަމަކީ ބަލައިލާއިރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިގޮތުން ކައުންސިލުތަކަށް ބަޔާނެއް އެބަ ބޭނުން، 35 އަހަރަށް އެންމެ ދިގު މުއްދަތެއްގައި ދެވިދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އިންތިޚާބުކުރާ ފަރާތަކަށް ނުވަތަ ދަނޑުވެރިކަމަށް ފުރުސަތެއް ދޫކުރާއިރު ނަމަވެސް، 35 އަހަރަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެކަށީގެންވާ އަދަދެއް. 35 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެތަނުން ވާނީ އިންވެސްޓްމަންޓް ހަމަ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ރިސޯޓް ނަމަ، ސަރުކާރުތަކުންވެސް، އިންވެސްޓްމަންޓް ދޫކުރިގެން. ހަމައެއާއެކު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިފަދަ ރަށްރަށް؛ ޒިރާޢީ ދަނޑުވެރިކަމަށް ދޫކުރެވޭ ރަށްރަށް ވަކިން ރަށްރަށް، މި އިސްލާހުގެ ދަށުން އިސްތިސްނާކޮށްފައި ގޮތެއްގައި ނުވަތަ ދެވިގެންދާ ފަދަ ގޮތަކަށް އެ ރަށްރަށުގައި ވިޔަފާރި ހިންގާނެ ގޮތަކަށް ގާނޫނަށް އިސްތިރާތީޖީ ގޮތުން. މިހެން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، ބައެއް ފަރާތްތަކަށް ފުރުސަތު ކުރިން ދެވިގެން އެ ރަށްރަށުގައި ރަށްދަނޑުތަކާ ބައެއް ކޮމްޕެނީތަކުން ތަރައްގީކޮށް، ބޭނުމެއް އެ ރަށްރަށުގައި ހުރިހާ އޮފީސްތަކެއްގައި، އެ ކޮމްޕެނީތަކުން ބޮޑެތި އިންވެސްޓްމަންޓްތަކެއް ނުވަތަ ޓޫރިޒަމް އެ ރަށްތަކުގެ ބައެއް ރަށްރަށުގެ ހިންގާ ފަރާތްތައް ނުވަތަ ރަށް ޖެހިގެން ތަރައްގީކުރާއިރު، އެ ރަށުގެ ބައެއް ހިނގާ ބޮޑު އިސްތިރާތީޖީ ނަމަ، ވަޒީފާގެ ފުރުސަތުތަކާއި އެ ރަށްރަށަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުވެގެން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. ޝުކުރިއްޔާ

ގޮތުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި އިސްލާޙުތަކަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން، އަދި އެކަމަށް ތާއީދު ވެސް ކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދު.

އިނގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙަސަން އަޙްމަދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ޤަވާޢިދަށް ބޭނުން އިސްލާޙަށް އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން؛ ޚާއްޞަ ބިލުތަކާ މިއަދުގެ ޢާލަމުގައި ގާނޫނަށް ފުރުޞަތުތައް ގޮތުގެ މަތިކަން ބިލުތައް ފަރުމާކުރެވި ޚާއްޞަކޮށް އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހެން މިދަންނަވަނީ، ހަމަ ކުރީ ޖަލްސާގައި ހަމަ އަޅުގަނޑުމެންގައި މިބިލު ރައްޔިތުންނަށްކަން އެ ފަރުވާ ދުވާލު ކަރަންޓު ކަމެއް ވެސް ނުނިމޭ. އެ އަޅުގަނޑަށް ކުރި ދިޔަ ކަމެއް ވެސް ނުނިމޭ. އެ ރަނގަޅު ކުރިއަށް ބަހައްޓާ ވެސް ނުނިމޭ. މިގޮ ޝަކުވާ މިއަދު ވެސް ދުވަސްކޮޅެއް ހުށަހަ ރަނގަޅުކުރެވުން އަޅުގަނޑުމެންގައި ޝަކުވާ ކުރަމުން އެބަ ދޭ. މިގޮތް ރަނގަޅުކުރެވޭ ބަދަލުކަން ދުވާލައިރުގައި މިއަދުގެ ޕާލަމެންޓަށް ގެއްލުން އެންމެ ކުޑަމިނުން އެ ކަރަންޓުސަޕްލައިކަން އެނގޭން ވެސް އެއީ އޮންނަންޖެހޭ ކަރަންޓުގެ ގޮތުގައި އެބަ ބަދަލުކުރޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ރަށްރަށް ދުވާލައިރު އެ އަތޮޅުގެ ރަށްތައް ދުވާލުވެސް ކޮން ފަރާތަކަށްކުރާއިރު، ކޮން ކުއްލިކަން ކަމާއި، ކޮން މުއްދަތަކަށް ކަމާއި، ހަރު ކަރަންޓުސަޕްލައިކަން ވެސް، އަތޮޅު ކަރަންޓުސަޕްލައިކަން ވެސް ޚަރަދުކުރެވޭނެކަން ކަމަކަށް އެބަ ބަލަންޖެހޭ. މިހެން ނުވާ ކަމަކަށް ވަންޏާ، އެ ގޮތުން ފުރި ވެސް އެބަ އަޅާ. އަދި އެ މަސައްކަތް ބަޔަކު ވެސް ކުރެވިގެންނެ ނުދޭ. ރަށުގެ ދުވާލައިރުގައި ހުސްއެކަނި ދަނޑުވެރިކަމަށް ދުވާލު ހަރުގެ ވެސް ނުހިން، ޚާއްޞަކޮށް ދުވާލު ހަރުގެ ވެސް ހަމަ މި ގޮތުގެ މަތިން އެކި އަތޮޅުތަކުގައި މިއަދު ވެސް އެބަހުރި، 10 އަހަރު ވެފައި، 12 އަހަރު ވެފައި، 20 އަހަރު ވެފައި، 25 އަހަރު ވެފައި، ނުހުރި. އެ ހަރުގެތައް އެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވަޒީފާ ލިބޭ ދެއްކުމަށް ފައިސާ ލިބޭނެ ގޮތެއް ނެތް މިނިވަން ސަލާމަތް އަހަރު ހޯދުމަށް އެއީ ބަޔަކާ ކަމެއް ނެތް. ދިރިއުޅޭ އިޖްތިމާޢީ ހިނގަމުންދާ އެއްޗެއް ކާވެނި ދަރިވަރުންގައި 20 އަހަރު ވެފައި އޮންނަ ރަށް ވެސް އެބަ ހުރި އިޖްތިމާޢީ ހިސާބުން ޙާލަތުގައި އެ އަހަރުގެ އިޖްތިމާޢީގައި ހިސާބު ގޮތަށް. އެކަމަކު އެއިން އެކަން އަޅުގަނޑުގެ ދެކޭގޮތުގައި ވެރިންނާ ވާހަކަ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑުގެ ރ. އަތޮޅު އާބާދީ ސަރުކާރު އާބާދީގެ އަތޮޅުގެ. އެ ފުލުހުންގެ ޖަމާޢަތްތަކުން ވެސް، ފަސޭހަކަމާއި ވެސް، ފުރިހަމަ ވެސް ނެތޭ. ހުސްއެކަނި އެ ރަށްރަށުގައި އެ އަޅުގަނޑުމެން ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ހުސްއެކަނި ޕޮލިސްތަކުން ދިރިއުޅެމުން ފުލުހު

އެ ރަށްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް އަރާމުކަންތަކާއި، އަނބިދަރިން ގޮވައިގެން ބިލާނިލާ ޖައްސާލާފައިން ރަނގަޅު ވެސް އޮންނަން އެބަ ޖެހޭ. އަބަދާއި އަބަދު އެ ރަށްތަކުގައި މިބާކަން ނޫން ރައްޔިތުން ބޭނުންވަނީ. ހަމަޖެހިލައިގެން ދިރިއުޅުމަށް، މަޖާކޮށްލެވިފައި ދަރިން ގޮވައިގެން އެ ރަށްރަށަށް ޖައްސާލާފައި މުދަލަށް އެރިޔާން ވަސީލަތެއް ވެސް އޮންނަން އެބަ ޖެހޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު އަޅުގަނޑުގެ އަތޮޅުގައި އެނގޭ ރަށެއްވެސް ނެތް. މިއީ މިއަދު ވެސް އޮތީ ގޮތް. އެހެންވީމާ، ހާމަކުރަނީ އުސޫލުން؛ ދެން އަޅުގަނޑު އުފާވާ ރަށްރަށުގައި އެއް ފުރުޞަތުގައި އޮންނަ ރަށެއް އެއީ އެއްކިބައިން. ވެސް 2008 ވަނަ އަހަރު ޤާނޫނުއަސާސީ ދޫކޮށްގެން މިއަދާ ހަމައަށް އެ ރައްޔިތުންނަކަށް އެއިން ވީ ވަސީލަތް ނެތް. ދައުލަތަކުން ވި ވަސީލަތްތަކެއް ނެތް. އެއިންނަކަށް ވި ގޮތެއް ވެސް އެނގެނީ ފިޔަވައި އޮތީ ނޫން. އެއީ ފުރުޞަތުތަކުގައި އޮތީ. ރިސޯޓެއް ވެސް ހުސްދިރިއުޅުމެއް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، ކަންކަން ކުރާއިރުގައި، ނިންމާލާއިރުގައި އެ ކަންކަން އެއީ އެންމެ ފައިދާކުރާނެ ގޮތަކީ ރައްޔިތުންނަށް އަދި ދައުލަތަށް އެންމެ ފައިދާކުރާ ގޮތަކީ އޮތީ ބަލާފައި ނޫނީ ނިންމާލަން ދިޔަ ފަސް އެބަ ހުރި. މިއަދު އަދިވެސް ރައްޔިތުން އޭގެ އިޖްތިމާއީކޮށް ވަރަށް އުފާވެގެން މިބާ. އެއީ ކަހިރުގައި ވަރައިގެން ހުޅުހަކަށް އޮންނަ ހަރަކާތް ނޫން އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، އެ ރައްޔިތުންނަށް ޤާނޫނުތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިއްސާ ހުރިހާ ރައްޔިތުން ޚިދުމަތްތައް. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ވެސް އެއްބޮޑުއަކަށް ވެފައި އެކޮޅު ގޮތަށް ސަރުކާރުން ގޮތަށް ނޫން. މި ގޮތަށް ވެސް ނުނެރޭ. އަދި ހުރިހާރަށަކުން ދޫކޮށްލައި ހުސްހުރިގޮތަށް ދުވާ މިހާ އަދި އުނދަގޫ ހަރުގެ މިހާރަކަށް އަދި ކޮންމެވެސް އެއްކޮޅު ހަރަކާތް ދިރިން ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި އެނގޭ ނޫނޭ. ޖިނާ ފުރަތަ އެ ރަށް ނުގޮތަކަށްގެން ދާއިރު ވެސް ނުނެތޭ. ހުއްޓަން ކަނޑައެޅުންގާއިރު ވެސް ނުނެތޭ. ކާރި އަޅައިގެން ދާއިރު ވެސް ނުނެތޭ. އެހެންނަމަވެސް، މި ދަރަނިވަނީ، އަދާލު ކަމެއްސަރަށް ގެދަރިއާކޮށް ހަމައަށް ގެދުވިބެހިކަމަށް، މިހާރުރު، އެ ހަރަކާތްތަކުގައި ހުރި ހުއްޓެނީ ވެސް ޤާނޫނަކުރިއާ، ހަރު ހަމަޖެހިލާއިރު ހަރުގެ އިން ފުޑް ޖީއާތަ ވެސް އެއްގަހަން ހުއްޓުން އެއީ މިއަދު ކަރުނަތަކީ ކަމެއް. އިސްކަމަކީ ހަރީސް؛ އަޅުގަނޑު މިހާރު މިދަނޑުވަރު، މިއަދު ފާހަގަކުރަން ގޮނޑި އިސްލާމީ ދަރަޖަލެއް ހުރިހާ ދަރަނި ވިސްނާ ހުއްޓަވަރަށް ފާ ދަރުމަވަންތަ އެބަ ހުރި. އެ ގޮތުން ފާސްކުރުމަށް އަދި އެ ރަށްރަށުގައި ހުރިހާ ވެސް އެބަ ޖެހޭ ހެޔޮއި ހަދަން. އެ ނުދެކެއި ހުރިހާ އިންސާނީ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ހުރި. ހަމަ ފުރުޞަތުތަކާއި ވެސް ހުރިހާ އެ ރަށްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ދެވެން ހުރި. ދިރިއުޅުން ރަނގަޅުކުރުމަށް ހުރިހާ ދަތުރުފަތުރުގެ ދުވަހު. އެހެންވީމާ، ވިސްނާލަދީގެން، ހުރިހާ ކަމަކީ މިއާ ރައީސް، އެ ރަށްތަކުގައި ހުރި ބަނދަރުތަކާއި، ސަރަހައްދުގެ ހިމާޔަތް ހަމަ ވެސް ސަރަހައްދީ ކޮށްދިނުން، ސަރުކާރުން ފުރުޞަތު ހިލޭ ދޭން ހުރި ކަންތައްތައް ހަމަޖެހުމަށް. އަޅުގަނޑު ހަމަ ވެސް އެ ޚިދުމަތް ރަނގަޅުކޮށް ބޭނުންތެރިކަން، ހަމައެކަނި ކާރީގެ ކަންކަމުގައި އެ ރަށް ފުރުޞަތު ހަމަ ވެސް ހަމަޖެހިގެން ދިއުމަކީ އަޅުގަނޑު އެދޭ ކަމެއް ވެސް މިއަދު ކަމެއް. އެހެންވީމާ، ހުރިހާ ކަމެއް

ކަންކަން ނިންމާއިރުގައި އެ އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ފާއިދާއާއި މަންފާ ހުރި ގޮތަށް އެ ތަންތަން ދޫކުރުން އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމުގައި ދެކެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ވަރަށް ގިނަ މައްސަލަ މިއަދު ވެސް ދަނޑުވެރިކަން ކޮށްފައި ހުންނަ ރަށްރަށުގައި އިންވެސްޓްކޮށްފައި ތިބި ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބަ މައްސަލަޖައްސާ. ރަށެއް ކުއްޔަށް ދީގެން އެ ރަށަކުން ދަނޑުވެރިން ހައްދާ އުޅޭތީވެ؛ ގޮނޑުދޮށަށް ބޮޑުކުރާ ކައިރިނުކުރެވޭ ރަށްރަށް ވެސް އެބަ ހުރި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެ ރަށްރަށަށް އުސޫލުގެ ގޮތުން ފަސޭހަކަމާ އެކީގައި އެ މީހާ އިންވެސްޓްކޮށްފައިގެން އެކަން ކުރެވޭނެ ގޮތެއް ވެސް އޮންނަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ދިނުމަށްފަހު ފަހަރު އިންވެސްޓްކޮށްފައި ހުންނަ މިހާރު ސަރުކާރު ފަރާތުން އެ ސަރުކާރުން ޢަމަލުކުރުމަށް، އަނެއްކާ އެމީހާ މިދިރީ ކާބަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ކާބަން ދިރިއުޅުމަ މި ވާ ގޮތަކީ، އެ މީހާއަށް ބަދަލުދޭން އެބަ ޖެހޭ ދިރިއުޅޭ ދަރުމަވަމުން. ދިރިއުޅޭ ދަރުމަވަމުން ކަނޑު ކަމެއް؛ ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް އެ މިހާރަން ނުހިނގާނީމާ ކާބަން ދިރިއުޅުމާ ބަދަލުދޭ ގޮތަށް މިއަދުގެ ދަރުމަވަމް އެހެން ކަމަށް ވަންޏާ، ދަރުމަވަންތަކަން އާމްދަނީ އިތުރުވެގެންދާނެ ގޮތެއް ނުވެސްނުވާނެ. އެހެންވީމާ، އެއަށް ފުރިން ލިބޭ ހިސާބަކުން ތިބި ބޭނުމެން ވެސް ގޮތްތަކާއި އިޖުތިމާޢީ ސަލާމަތެއް ދިނުމަށް ދަރުމަވަތްކަމާއި ފާހަގަ، ފައިސާއެއް އިތުރުވެ، އަދި އެ ރަށްތަކެއް ބޭނުންކުރެވޭނެ ގޮތެއް ހުރިން އެއީ އެކުއެކި ދަށުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިއަދު ކުރަންފެށިޖެ ކަމެއް ކަންނޭނގެ. ދެން ކަންކަން އަދި ގޮތްތަކުން ހަމަޖެހިގެންދާނެ، ދަރުމަވަތުގެ އެ ފުރުސަތުތަކުން މިކަން ކުރަނީ އެކަމާ ރަނގަޅަށް ބީލަން މައްސަލަ އެ ބާރު ބަލަހައްޓާ މީހުން ބަލަހައްޓާ ސުމާރަކުން، ނުވަތަ އަހަރަކު ދީ ފަރާތް ސަމާލުވެސް މިކަން އެބަ ބޭނުއްތަން. ކަންބޮޑުވާ އެއްގޮތަކާ އެ ބަދަލުދިނުމުގައި؛ އެންމެފަހު ވަގުތު ގޮސް އަހަރު، ދެ އަހަރު ފަހަކަށް ވާއިރުގައި މައްސަލަ މިހާރު ކުންފުނީގެ ބަލައިގަތުމަށް ބާއިރުގައި އެ މީހާ އެއްކަލަ ވެސް ބަލަހައްޓާ ނުކުރޭ. ދެން އަންނަނީ މި ޖަހާފައި އެބާ ބޭސް ގޮއްސަ ސަރަހައްދުގެ ކޯޓުކަރަނގެނަރުގެން. އެހެންވީމާ، އެންމެ ފުރުސަތަ ގޮތުގައި އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އަދި ދިވެހި ދައުލަތަށްވެސް އެންމެ ފައިދާހުރި ގޮތަކަށް ދޫކުރުން ރަށްތައް މިއަދު ދޫކުރުމުގައި ވެސް އެކުރި އަދި ބަހާލިކާ ކުރިއަށްދާނެ ވެސް ދަރިޔާ. އެހެންވީމާ، މި ގޮތުން ކޯޑިޖީ މަޝްރޫޢުގައި ހުރި އިސްލާހުކުރެވެންޖެހޭ، ތަފަސީލާ ހިނގަމުން ދިއުމަށް ގޮތެއްގެ މައްސަލަ، ކޮބާ ރައްޔިތުގެ ރައްޔިތުންނަށް، ކޮބާ ދިވެހި ދައުލަތަށް އަންނަ ފައިދާތައް ހުރި ގޮތް މުއައްސަސާތައް ވެސް ވަޒީފާތަކުން މި ބަހު ފުރިހަމަކޮށްގެން އަޅުގަނޑު އިތުރަށް އެދެން ކަމުގައި ދަންނަވަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް.

މަޑުއްވަރީ ދާއިރާގެ މެންބަރު އާދަމް ޝަރީފް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ޤަޢުރަންތަކާ ބެހޭ ގާނޫނަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ މި ބިލު ހުށަހަޅާފައި އޮތީއިރު، ބިލު ކިޔާހައިލީމަ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުގެ ގޮތަށް އަންނަނީ ހިނި. އަޅުގަނޑު އެބަ ހިތަށްއަރާ، ބަރުލަމާނީ ނިޒާމުގެ ވާހަކަ ދައްކައިގެން މި ހިސާބަށް އައިއްސަވާ ޕާޓީއެއް ވެރިއްސަވާ، މިހާރު އެއީ ނުރައްކާ ވާހަކައަކަށް، ހުރިހާ ބާރުތަކެއް މަރުކަޒީކޮށްގެން އަރިސް އެންމެ ފަރުން ވަގުތުން ހަމަ ގޮތް ވެސް ހަމަ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަތްދަށަށް ނިސްބަތް ހިސާބަށް މި ދިޔައީ، އެހެން ގިނަ ވެސް އަދި ސަރުކާރު ހިންގާ ކޮމިޝަނުގެ ވެސް، އެ މީހުންގެ ގޮތުގައި އޮތް ބާރުތަކުގެ ހަމަ ވެސް އެއްކޮށް ކަމަކީ ބުނެދޭ ކަމުގައި، އަސާސީކޮށް ހަމަ ކަމެއް އެއީ ފާސްކުރެވިފައިވާ ގާނޫނުއަސާސީގެ ބަދަލު. އަޅުގަނޑުމެން؛ އެއްގޮތްވާނެ އަރިސް މިހާ ދިގު މީހުން ފަރުމާކުރި ކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުން މި ދަނީ، އަޅުގަނޑުމެން ނިސްބަތްވާ ޕާޓީން ވެސް، ދުރު ރާއްޖޭއަށް ވެސް ފާހަގަކުރަމުން ބަރުލަމާނީ ނިޒާމުގެ ސަބަބުން ހަމަ ބަދަލުވެގެން އަންނަނީ ވިސްނުމުގައި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ބަދަލުވެގެން ގެންގުޅޭ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އެ ރަނގަޅަށް އާދޭސްކޮށް ބިލެއް، ކުރިއަށްގެންދަވާ ބިލެއް ގެނެސްދޭ ފަދަ. ރައްޔިތުންގެ އެގޮތަށް ވަސީލަތްތަކެއް އޮތީ ރަނގަޅު ކުރިއަށް ކަނޑައަޅަން ދޭ ކަމުގައި. އެ ރަނގަޅު ފަރާތްތަކުން ބޭނުންވާ ވިސްނުމުގެ ތެރެއިން ގެނެސްދޭ ސަބަބުން އިތުރަށް ހަމަ ރަނގަޅު މަގުފަހިކޮށްދިނުމުގެ ކަމުގައި ވެސް ކުރަމުން ގެންދާ ފާރަވެރިކަމެއް، ވަރަށް ގިނަ ކަންކަމުގައި އެކަން ރަނގަޅު ގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރަމުން ކަމަށް މި ބުނެދިނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ކަންކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރިން ދެކެވުނު ފަދަ ބާރުތައް ސަރުކާރުގެ ވެރިކަމުގައި ހިމެނިގެން، މި ބަދަލު ގެނައުމަށް ވަކި ގޮތަކަށް ކުރެވޭ ގާނޫނުގެ މަސައްކަތް ނިންމާ ކަންތައް ފާހަގަކޮށްލަން. މިހާރު މި ޤާނޫނު ހުރި ގޮތުން ފާހަގަކުރަނީ ވަރަށް ގިނަ ވަސީލަތްތަކެއް ދެވޭ ކަމަށް ވިދާޅުވި ކަމަށް ވެސް ރަނގަޅު އޮތް ބަދަލުތަކުގެ ތެރެއިން، މި މުއައްސަސާ ތަފާތު އިދާރާތަކުން ބޭނުންވާ އެ ކަމުގެ އަމަލުތައް ގެނެސްދޭ ހިސާބަށް ކަމަށް ވަނީ، ކަނޑައެޅުމާއި ގުޅޭ ގާނޫނުގެ ސިޔާސަތުގެ ކަންކަން ވަކިން ބަލާފައި ރަނގަޅުކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް. އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެކެވުނު ގޮތަށް 7 ވަނަ މާއްދާގައި އެބަ ބުނޭ، ރައްޔިތުން ބަލަހައްޓާ ނުވަތަ ކަމަކީ ކުރިން ވަކިކުރާ އެކަން ރަނގަޅުކޮށް ފާހަގަ ކުރިމަތިލާ ރައްޔިތުންގެ ބަލައިން މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރެއިން ކުރިން. އިޤްތިޞާދު މިހާރު އަންނަނީ މި ގެދޮރު ނުނިމި. އެހެންނަމަވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މިހާރުވެސް ކަންކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތަށް ބަލާއިރު ރަނގަޅުވާނީ ހުރިހާ ބާރެއް ހޯދުން، ނިޔަމަސް ފަދަ ސަރުކާރުން ހިންގާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބާރުގެ ބައިގައި ތަނަވަސް ހުރި ހަމަ ބާރު ހަމައަށް ދޭން ފަރާތަކުން އެބަ ދެކޭ. ސަރުކާރުންނާ ގުޅުންހުރި ފިޔަވަޅުތަކެއް ޢަމަލުކުރާތީ ނުކުޅެ. އަޅުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ، މިއަދު ކަނޑައަޅާ ބާރު ސަރުކާރު ވެސް ސަރުކާރު ފުރިހަމަ ކުރާ އެކަން ހަމަ. ސަރުކާރުގެ ބާރުގެ މިއަދު

އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ނުފެނޭ ގާނޫނުތަކަށް ތަންފީޛުކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ތަނެއް. މިއީ ވަރަށް ކަންބޮޑުވާންޖެހޭ ކަމެއް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއާއެކީގައި މި އިސްލާހުގައި، 14 ވަނަ އިސްލާހުގައި ބުނެފައި އެބަވޭ، އެކްސްޓްރަޑިޝަނުގެ ކަންތައްތަކުގައި ހިމަނަންވާނެ ކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، އެކަންކަން ތަފްސީލުކޮށް ބަޔާންކޮށްފައި ނެތް. އަދި ހަމަ އެއާއެކީގައި ޑިސްކްރިޝަނަރީ ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ގާނޫނުން ބާރު ލިބިދޭ ގޮތަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދެކެނީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ކަންކަން މިހެން ހުރިއިރު، ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންގެ އިހުސާސްތަކާއި އެ މީހުންގެ ވިސްނުންތެރި ގޮތުން ވެސް؛ އަޅުގަނޑަށް ހީވަނީ މިތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ ވާހަކަ ދައްކަވައިދެއްވަނީ. އިއްޔެ އަޅުގަނޑު މި އައީ އައްޑޫ ސިޓީގެ ހުޅުމީދޫގައި އެ 2 ރަށުގެ ރައްޔިތުންނާއެކު ވަރަށް ގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކޮށްފިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެ 2 ރަށުގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޭރަށް ބޭނުންވާ ކައިރީގައި ހުރި ރަށްރަށުން އެ ރަށަށް އަރައިގެން ދިޔާން ޖެހޭނީ ވެސް. ކައިރީގައި ހަމަޖެހި ހުރި ރިސޯޓުތަކަށް ހިނގާފައި ގޮތް ވެސް. ރަށްރަށުގެ ވެރިން ވަރަށް ނިސްބަތުން ފަސޭހަ ގޮތުގައި. މި ކަންކަން ހުރިހެން މިރަށްރަށުގެ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ މިކަހަލަ ދުއްވާފަހަރު ބޮޑުވެއް ނަޑީ ފާރަވާ ވެސް ރަސްމިއްޔާތުތަކަށް އަހުގެ އެތެރޭގައި ވަލެއިދަން އެހެންގެ ބޮޑުތޮރު ޗާ ފިރިދޮގޮއިއުވާނަސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ރައްޔިތުންގެ ވޯޓުދީގެ ނުލިބުން. ރައްޔިތުން މިއަދު މިވީ މި ސަރުކާރު ދެކެ އިންތިހާއަށް މާޔޫސްވެފަ. ރައްޔިތުންނަން އެބަ އެނގޭ، މިއަދު އެއްވެސް ނަތީޖާއެއް ސަރުކާރުން ދެއްކޭކަށް ނުލިބޭ. މިހާރު މި ހުޅުމީދޫ ބޮޑުތަނާ ހުރިހާ އެސްޓޭޓުތަކުން ބަލަހައްޓާފައި ވެސް ވަރަށް ރަނގަޅަށް ރައްޔިތުންނަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެބަ ދޭ، މިކަންކަމުގެ ހާލަތު ގޮތް. ސަރުކާރު ފުއްދުމުން، ފުރިހަމަކުރުމުގައި އެންމެ ފަހުން ހިނގާ ކަންކުރުމަށް ވެސް މިއަދު މި ހިނދު ވަރަށް ނިކަމެތި ހާލަތަކަށް ގޮސް. އިއްޔެ އަޅުގަނޑުމެން މާލެ އަންނަން ފްލައިޓު 1 ގަޑިއިރު ފަސްވެގެންދިޔައީ ވަންދެން އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޫނޭ. ފްލައިޓުގެ އަދަދު މާލެ އަރައިގަތީ ފްލައިޓު ޖަހައިލާފައި، ބޮލޯ އެ ބަޔަކު އައިސްގެން 15 މިނެޓުކޮޅު ދިޔައީ ވެއިޓްކުރަން؛ އެއާ ވަރަށް ހާލު ބޮޑު ބަލިމީހަކު ވެސް އޮތީ. މި ހުރިހާ ކަމަކުން އަޅުގަނޑުމެން އެނގިގެންދިޔަ ސަރުކާރު ވެސް، ދައުލަތް ވެސް ހިނގަމުންދާ ޚިދުމަތް ކަން. މިރޭ ހޮސްޕިޓަލްގެ ދުވަހުވީތީ އެކި ބޮޑު ސަރަހައްދުން ބަރުދާސްތަރާ ހަމަޔަށް، މި ހުރިހާ ކަމަކުން ހަމަ ބާރު ސަރުކާރުން ސަރަހައްދު މި ތަނު ބަޔަކު ވެސް ސަރުކާރު ހުރިހާ ކަމަކުން އަޅުގަނޑުމެން ހާހިސާބު، ވަރަށް ރިޔާ މިސާލެއް ދެވޭނެ. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން، ކުރިއަރުވާ ހަމަހަމަކަމާ މިހާރަށް ފުޅު ހަރަކާތްތެރިވުމަށް. އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ދަންނަވަން، މިކަން ހަމަހަމަ ބަލައިލުމަށް ވެސް ބޭނުން ގޮތަށް ބޭނުން ބަލަހައްޓާ މާ ގިނަ ބަދަލުތަކެއް ފެށޭނެ ބޮޑެތި ރިޢާޔަތްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ފުރުޞަތު ދެއްވީ ކަމަށް ބަލާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަހީމް.

ބިލެތްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝަހީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް މި ހުށަހެޅިފައި އޮތް ބިލާ ދޭތެރޭ ވިސްނައިލާއިރު އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މިއީ ވަރަށް މުހިންމު އިސްލާޙެއް ހުށަހެޅިފައި މި ވަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ފުލުހުންތަކުގެ ވާހަކައިގެ ޖަވާބުދާރީސުވާލު އަޅުގަނޑުމެންގެ ތަޖުރިބާގައި ދައުލަތުން އަނބުރާ ވާހަކައެއް. އަބަދުވެސް މި ރާއްޖޭގެ ފުލުހުންނަކީ ވަރަށް ބޮޑަށް ކައިރިގައި އޮންނަ ރަށްއެއްގެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ވާހަކަ ދައްކަމުން އައީ. އެހެންނަމަވެސް، ޖަވާބުދާރީވުން އޮންނަ ގޮތަކީ، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ކޮންމެ ފަސް ބޮޑު ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި ޖަލުތަކުގައި އޮންނަނީ، ނޫނީ އަތޮޅުގެ ވެސް ކޮންމެވެސް ބޮޑު ބޭފުޅުންގެ ނަޒަރުގައި ރަށްރަށް ޖަލުތަކުގައި އޮންނަނީ. ދެން އެ ރަށްތަކަކީ އެ ރިސޯޓުގަނޑުގައި އަސަރުކުރުން ފިރިކަމެއް ދިރިއުޅެން ކަމަކީ ކަލޭ، ފުލުހުންތަކާއި ދިގުލައި އޮތީ. އެހެންވީމާ، ވަރަށް ގިނަ ފުލުހުންތަކުގެ އޮފީހެއް ވަރަކަށް ސަރަހައްދެއްގެން އޭގެ މިހާ ބޮޑަށް ފަރުވާލުމުގައި، ކާކުމެވެސް މިހާރު ހާލަތުގައި އެކަށީގެން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ފާސްވުމަށް ދޭން މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން ކުރަމުން މި އެއް ކުރެވޭ ބަދަލުތަކެއްގައި ފުލުހުން ޓްރޭނިންގ ޒާތުގެ ރަނގަޅު ރަނގަޅުކަން. ރަނގަޅުކޮށް ބަލައި އެކަން ކުރުމަށް، އެ ރަށްރަށުގެ އިންތިޒާމުގެ ތަންތަނުގައި ހުރި ތަފާތުތައް އެ ރަނގަޅަށް ރަނގަޅުކުރުން. އަޅުގަނޑު ދޭ ބިލުން ނުފެނޭ ސަރުކާރު ބަޔަކަށް އެގޭ ދޭން. އަޅުގަނޑުމެން ފެންނަނީ، ހަމަ ޤާނޫނުތަކުން އެ ބާވަތުގެ ކަމަށް ފެނިގެން މި ބިލު. އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަރަށް ގިނަ ފަރާތްތަކުން އެ ފެނުނީ، ޚާއްސަކޮށް އިސްތިސްނާ އެއްވެސް ކަމެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަން ނުޖެހޭ ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މި ޚާއްސަކޮށް ޤާނޫނީ ފަރާތެއް، ޚާއްސަކޮށް މި ބަދަލު ފުލުހުން އެމް.ޑީ.ޕީން ވުޖޫދަށް ގެނައި އެއްޗެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ ކުރީގެ ސަރުކާރުން، 2008 ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑުމެން މި މަސައްކަތް ފެށީ. އެހެންނަމަވެސް، އެކަމާ ވަރަށް ބިރުއްޖެހި ބަޔަކު މިދިޔަ ހަތަރު އަހަރު ފުލުހުންތަކުގެ ސަބަބުން ފުލުހުންނަށް ހިނގާވިސް އެއްކޮށް އޭގެ ގޮތެއް. އަޅުގަނޑުމެން އަނބުރާ އެކަން އަވަހަށް އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް މި ފެށީ. އިންތިޚާބުވެގެން އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު އެ ރިފޯމުން. ޕޮލިސިސްތަކާއި އަދި މާ ބޮޑަށް ރައްކާތެރިކުރުމަށް ބަލަހައްޓާ ފުލުހުން މި ކުރާ ބަލަހައްޓުމުގެ ގަވާއިދު. އެކަން އަޅުގަނޑުމެން އިއްޔެ ފަށައިގެން. އެ މަސައްކަތްކުރުމުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަ ބުނެ، ރަށްރަށުގެ ރައްޔިތުން ކިބައިގައި ފުލުހުން ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ބަލަހައްޓާ ބޭނުންވާގޮތަށް ދިރިއުޅުމަށް ހިތްހަމަޖެހުން ފުލުހުންގެ ކިބައިން އެކަން. އެއީ ބަލަހައްޓާނެ ވެސް ނުހިނގާނެ އަޅުގަނޑުމެން ބަލަހައްޓާ ކުރާނީ. ދެން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދިމާވާނެ އަޅުގަނޑުމެން

ވަސްވުން. ދެން އަޅުގަނޑު ވެސް އިހަށްދުވަހު ކުރައިބަށްގައި މާލެއަށް އައިސް ޖައްސަން ވެސް އަޅުގަނޑަށް ގޮތްގަނޑެއްނު ބޭބެ މަތީގައި ވެސް އޮންނަންޖެހުން 1 ގަޑިއިރު. އެހެންނަމަވެސް، ދެން އަޅުގަނޑުމެންގެ ޓޫރިސްޓުން ރަނގަޅުކުރުން މިހާރުގެ އަވަހަށް ހުޅުވައިލުމާއި، އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުވެގެން އަސްލު ކުރުގެ ވަރަށް ބޭރު ހުއްޓުމުގެ، ތަރުޖަމާ އެ ފުރިގެންނުދިޔައީ. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އެތާ ހުސްނަގަނޑުހުރި، ދެން އަޅުގަނޑުމެން ނުލާހިކު މުހިންމު މަސައްކަތްތަކެއްގައި 2008 ވަނަ އަހަރު އުފެދުނު ސަރުކާރުން މި ޤައުމުގެ އެއަރޕޯޓު ކުރެވުނުގޮތް ވާނީ އެއަރޕޯޓް ނުކިޔަ ޖީ.އެމް.އާރަ އޮޅިގައި އަޅުގަނޑުމެން ހުރި އެކުލަވާލެވުނު 25 އަހަރަށް ކުއްޔަށް ދޭން. 25 އަހަރަށް ދިނުމަކީ ސަރުކާރާއި ދިމާއަށް ޒުވާނުން އިންވެސްޓްކުރެވެން ދިނުމުގެ ފުރުޞަތުގެ އެއަރޕޯޓް ހުޅުވާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް 15 މިނިޓުން އައިސް ބޭސް ޖައްސަވައި ކުރިއަށްދެވޭން ހިނގާފައިވާގޮތުގެ އެއަރޕޯޓް ހުރަސް އަޅުގަނޑުމެން ނިންމީ. އެހެންނަމަވެސް، ހަމަ މި ބޮޑުކުރެން އެ އެއަރޕޯޓު އެއީ މިހާރު އިންޑިޔާއަށް ގެންދާ އެއްޗެއް ކަމަށް ހަދައި، ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރާނި ފިއްލައިދީ ކަމަށް ކިޔައިގެންގޮސް އަވަހަށް އެތެރެކުރިއިރު، އަޅުގަނޑުމެން މި ބިލެއް 400 މިލިއަން ޑޮލަރު އަނބުރާ ބަދަލުގެ ގޮވައި ދިނުމައި، އެއަރޕޯޓު އެ އޮތީ އޮތް ގޮތް. އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނުވެސް. ނޫނީމާ. ދެން ކަހަލަ ހާލުގައި ސަރުކާރުގައި އެއަރޕޯޓު ހުރިހާގެ މަސައްކަތު ވެސ. ފެނަވައިގެން އަހަރެސް އެއްފަހަރު ދެން ކުރަމުގެ ބޭންކުތަކުގެ އަސްއަލާ ފެށި ނަގައިގެން ވެސް އެކަން ނުވެ އައިމާ އަޅުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު އަހަރުސް މިހާރު އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެކަމުގެ ނުނިންމާ. އެހެންމިހާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިހާރު އިނީ 3 ބިލިއަން. އެ 3 ބިލިއަން ދިރާސާކުރެ އަހަރުސް ފަސޭހަފާގައި ބޭސް ޖައްސަން ވެރިމާ އުނދަގޫވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން ދިރާސާކުރަނިވި މިކަން؛ ރަނގަޅުކުރެއް މި އޮތީ ތިބެނުވައި، އަޅުގަނޑުމެންގެ ރަނގަޅު މިނުން އަންނަނިވިއް ދިނަކުން. އަޅުގަނޑު މިދަންނަވައިން އިންޑިޔާގެ ކުރި ދަތުރުކުރުމެގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދިހާވި ބަޔެއް އިންޑިޔާގެ މިނުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ތަޢުރީފުކުރި. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފުރުޞަތަކު އަޅުގަނޑުމެން މުސްތަޤްބަލުގައި އޮތްތަކެއް ރަނގަޅުކުރުމަކީ މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ފުރުއިން އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ހުރިހާ ބަޔަކީ ކުރިޔަން ތަނަވަސްކޮށް ދިވެހިރާއްޖޭ ބަލައި މިހާރު ގަވާއިދުގައި ތަނަވަސްކުރެވިފައި އޮތްތަކެއް ބޭނުންކުރާން. އެހެން ދިރާސާ އަޅުގަނޑުމެން ވަކިވަކި ތަނަވަސްކޮށްފައި އޮތްތަކެއް ބޭނުންކުރުން. މި އެއަރޕޯޓު ބޭނުންކުރަ އަދިވެސް ކުރިއަށް ގެންދަން ހިނގައްޖެ މިނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ އެހެންވީމާ، މިއަދު ކަންބޮޑުވާނީ އެ ބޭރުގެ ބޭންކުތަކުގައި ވެސް އަދިވެސް 2 ގަޑިއިރު، 3 ގަޑިއިރު ތިބެންޖެހުނީމާ ކަންބޮޑުވާނީ. މިއަދު ބައްލަވާ! ކޮންމެ 3 މިނިޓަކުން، 4 މިނިޓުން އެއަރޕޯޓުން އުދުހޭ ފުލައިޓުތަކުން ޖައްސަވަން. ދެން އެންމެ ނުކުމެ އެތަނުގައި އެކަން ކުރިއްވާފައި ހުންނަ ހެދުމުގެ ނަތީޖާ. ބަލައިގެން މިފަހުން ނަތީޖާ. އެހެންވީމާ، 2008 ވަނަ އަހަރު ރައީސް ނަޝީދުގެ އިންވެސްޓްމަންޓްގެ، މިޙާއްޤުގައި އެންމެ މުހިންމު ވޭހިނދު އެއަރޕޯޓްކަން. ހަނގުރާމަ

ބައިނަލްއަގުވާމީ އެއަރޕޯޓެއްކަން. އެހެންނަމަވެސް، އެ އެއަރޕޯޓު ހިދުމަތް ބަލައި އަޅުގަނޑުމެން އަތުގައި ހުރިހާ ނިޒާމަ އަޅުގަނޑުމެން ޖީ.އެމް.އާރު އެކުގައި އެ މަސައްކަތް ފުރިހާ އާދޭ ހަވާލުކޮށްފައި މިއަދު އައިސް މި ބަނދަރީ؛ ބައްލަވާ! އެއަރޕޯޓަށް އައިއްސަ ބަޔަކު ވެސް ނުފެނޭ އަންނާކަން. އެހާއިރު ފެއް. ތެދެއް! ވަރަށް ދިނައިރުވެސް. ވަކިގައި އިންޓަރނޭޝަނަލް އޮވް ޓްރާންސިޓް ނުޖެއްސުވައި ބަރާބަރުން ގަދަނުވެގެން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދު ރަނގަޅުކުރުން އަންނަނީ ވަރަށް ހަލުވިކަމާ އެކުގައި، ވަރަށް ބޮޑަށް މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، އެހެން ދިމާވާން. ދެން އަޅުގަނޑު އައްޑު އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނާ ދޮރުތަކުގައި މިއަދު މި ތަނުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ފުށްބަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ވާދަވެރި އިޤްތިޞާދީ މުސްތަޤްބަލު އެ ވިސްނުމުގައި ވާހަކަދައްކަން އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ ކަނޑައެޅިގެން އިސްލާހުކުރަން. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންގެ މާއްދީ ނުވާން. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑު ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު ފުރުޞަތު ވަރަށް އަވަހަށް ފުރިހަމަކުރުން. އެ ބޮޑުބޮޑު ފުރުޞަތު ވަރަށް އަވަހަށް އެބަ ފެނޭކަން. އެ ފުރުޞަތާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް ދާ ބޭރު ކުރިއަރުވައިގެން މިއޮތީ. އަޅުގަނޑު މި ވަގުތު ވެސް ދަންނަވަން ބޭނުން؛ އަޅުގަނޑު އަރިހުގައި މިހާރު އެއްވަރު ރަނގަޅު ވަޒީފާތަކެއް ދިނުމަށް ރައީސް ނަޝީދުގެ ވިޔަފާރީގެ ދުވަސްވަރުގައި. އަޅުގަނޑު ބަލައިގަންނަވައިވާން. އެ ބަލައިގަތުމަށް އެދިފައިވާ އެމް.ޑީ.ޕީގައި އެބައޮތް. އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ އަޅުގަނޑު އަބަދުވެސް އަޑުއުފުލާ ބަޔެއް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެމް.ޑީ.ޕީގެ ދުސްތޫރުގައި އަދި ޤާނޫނުގައި ވެސް ނުހުރެ. ބަހާއި ތަރުހީބު، މިހާރު ކުރަމުންއައިސް އަޅުގަނޑުމެންގެ އިދިކޮޅު ވާދަވެރި ފަރާތްތަކުން ވަރަށް ނުރަނގަޅު ބާރުގެ ބަލާއި ކުރިން ހަރަދުތަކުގައި ވެސް ސިޔާސީކޮށްފައި، އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަރަށް ވަރުގަދަ، ވަރަށް ބޮޑު ބޭފުޅުންގެ ކުރިމަތީގައި. އެކަމަކު އަޅުގަނޑު، މިފަދަ ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީގެ ވަރަށް ގިނަ؛ އިސްތިއުފާ ވެސް އަޅުގަނޑުގެ ބޭފުޅުން ވެސް ސިޔާސީ ފަރާތަށް ދަތިކަމަށް، އެއީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ މާ ވަރުގަދަ ބޮޑު ކަމެއް. އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑު ހިތާމަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާއަށް އަސަރުކުރާ ކަމަކީ އަދިވެސް، ދަންނަވަންޖެހޭ އެ ކުރިޔާ. އަސަރުކުރާ ވިޔަފާރި، އަޅުގަނޑުމެން އަދި ދުވަހަކު ވެސް އެ ކުއްޖާއަށް ނުދެކެނު. ދެން އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުގައި ނުލިބެން، އަޅުގަނޑު އަޅުގަނޑުމެންގެ އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާ އަސަރުކުރަން ނުވާނެ ވަކިވަރަކު އެމް.ޑީ.ޕީ ދެބަސްވާ ހިސާބުގައި ހުރިހާ ކަމެއްގައި. އެހެންވީމާ، ކަންކަން ކުރެވޭނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ޤައުމަށް ފަހިވާ ގޮތަށް. ޕްރޮޖެކްޓު ހިންގުމުގައި ގެނެސްދޭން ކަންކަން. އެކަމަކު، ކަނޑައެޅިފައިވާ ދުވަހު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ޖީ.އެމް.އާރު ދަންނަވައިގެން ބޮޑު ކޮންޓްރެކްޓުން ވާން، ކާމިޔާބު ނާދިރު، ރިޕޯޓް ބޭނުމެއް އަޅުގަނޑު ފަހަރަކު އެއީ އިންޑިޔާގެ ކުންފުނިތަކަށް ވާން. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ރާއްޖޭން ވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވެސް ވާ ގޮތަށް ޖީ.އެމް.އާރުގެ މުޅިން އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން. ކުންފުނި ނަހަމަ ގޮތުން ފިޔަވަޅުތަކެއް އެޅި، ހަމަ އެހެން މުޅިން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ސަރުކާރަށް ގެއްލުމެއް ނުވާނެ. ކޮންމެ މުޅިން ފިޔަވަޅު އަޅައިގެން އެ ބޮޑު ހާލަތުގެ. އެހެންނަމަވެސް، ޖީ.އެމް.އާރު މުޅިން ހަމަ ބާރުގެ ސަރުކާރުން ދެން. އެ ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަޅުގަނޑު

ގަބޫލުކުރަން ޖުމްހޫރީ ޕާޓީއާއި ޕީ.ޕީ.އެމާ. އަޅުގަނޑު ވެސް އެކަމާ ދޭތެރޭގައި ކަންބޮޑުވޭ. އަޅުގަނޑު ވެސް ބޭނުމެއް ނޫން، ސާލިހުގެ ޕާޓީ ވުޖޫދުވެގެން ދާ ބޮޑުކަން އަންނާކަން. އަޅުގަނޑު ބޭނުންވަނީ، މި ކޯއެލިޝަނުގައި ޕީ.ޕީ.އެމާއި އަޅުގަނޑުމެންނާ ރަނގަޅަށް ހަމަޖެހިގެން އޮތީމަ. އެއީ މި ކޯއެލިޝަން އޮތް ރަނގަޅު ގޮތް ކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިޚްތިލާފުވެއްޖާ ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އާދަމް ޝަރީފް އުމަރުމެން ކަހަލަ އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް އަޅުގަނޑުމެންގެ މި ބަރުލަމާނީއާ ގުޅޭން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި އަޅުގަނޑު ގޮވައި ވެސް ދަން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް، ބަރުލަމާނީ ނިޒާމާ އެކުގައި ކުރިއަށް ދިއުމަށް ބާކައި މަސައްކަތްކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

7. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު މަސައްކަތް މި ފަށަނީ ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތުން. އަދި މި ބިލުތަކުގެ ބަހުސް މިއަދު ނިމިއްޖެ ނަމަ، އަޅުގަނޑުމެން 1 ޖަހާއިރު އެންމެ ވޯޓު ގަޑީގައި ވޯޓަށް އެހޭނެ ވާހަކަ ދަންނަވަން.

{7.1}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 4/93 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި ދެމެހެއްޓުމާ ބެހޭ ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. މި ބިލަށް ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ އިތުރު މެންބަރަކު މި ވަގުތު ވަޑައިގެން ނުވޭ.

{7.2}- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، އުފަންވުމާއި މަރުވުން ރަޖިސްޓަރީކުރުމާއި އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓު އަދި ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެދުމާ ބެހޭ ބިލުގެ ބަހުސް ކުރިއަށް ގެންދިއުން. މި ބިލަށް ވެސް ވާހަކަފުޅުދައްކަވަން އެދިވަޑައިގެންފައިވާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ނުވޭ. އެދިވަޑައިގެންނަވާ ނަމަ؛ އާދެ! މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު.

މާފަންނު ދެކުނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތަކަށް މި އެދުނީ، މި ބިލުގެ؛ އުފަންވުމާއި މަރުވުމުގެ ރަޖިސްޓްރީކުރުން، އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓު އަދި ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެދުމާ ބެހޭ ބިލުގެ ބައެއް މާއްދާތަށް، އަޅުގަނޑަށް މިގައި ބައެއްކަންކަން [illegible] [illegible] މިކަމަށް [illegible] [illegible] ނިޒާމުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ މިގައި އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ 13 ވަނަ މާއްދާގައި، ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި އުފަންވާ ކުއްޖަކީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރުގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތަކަށް އުފަންވި ކުއްޖެއް ކަމުގައި ވާނަމަ، އެ ކުއްޖާގެ އުފަންވުން އެ ކުއްޖާ އުފަންވާ ޤައުމެއްގައި ރަޖިސްޓްރީކުރާ ތާރީޚުން ފެށިގެން 6 މަސް ތެރޭ އެ ކުއްޖާގެ އުފަންވުން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ރަޖިސްޓްރީކުރުމަށް ޖެހޭ އެ ގާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާ ގަވާއިދުގެ މަތިން ކުއްޖާގެ މަންމައާއި ބައްޕަ ހުށަހަޅަންވާނެއެވެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް؛ ހަމަގައިމު ދިމާވާނެ. މިހާރު މިގައި، ބިލުގައި މި ބުނަނީ، ބައްޕަ މި ކުރިން، މަންމައާއި ބައްޕާ ހުށަހަޅަންޖެހޭނީ [illegible] އިނގޭތޯ. އެކަމަކު މަންމައާއި ބައްޕަ ނެތް ކުއްޖެއް [illegible] ހަދާނީ؟ މިހާރު އަޅުގަނޑުމެންނަށް [illegible] ވެސް ދިމާވެސް، ގާނޫނުގެ ތެރޭގައި؛ ދުސްތޫރާ ގާނޫނުގެ [illegible] [illegible] މި [illegible] ހަމަ މި ޤައުމު، މަންމަ ނުވަތަ ބައްޕަ ހުށަހަޅަންވާނީ ކަމަށް. [illegible] މަންމަ، ބައްޕަ ނިޔާވެފައި ހުރި ކުއްޖެއް [illegible] [illegible] ބެލެނިވެރިޔާއަށް، ވާރުތަވެރިޔާއަށް. އެހެންވީމާ، އެ ހާލަތަކަށް ފުރުޞަތު [illegible] އޮންނަންޖެހޭނެ. ދެން މިއަދުވެސް އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރެވޭ، އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓު [illegible] [illegible] ވެސް ގަވާއިދު އިނގޭތޯ، ގަވާއިދުގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން [illegible] [illegible] [illegible] އަދި ރަޖިސްޓްރޭޝަން ފޯމު ހުށަހަޅަން. މިހާރު ގަވާއިދުގެ؛ ކޮންމެ [illegible] [illegible] [illegible]، މި [illegible] 3 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި ފޯމު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ގަވާއިދު ނުހަދާކަން، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގަވާއިދު ނުހެދުމުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑު ގެއްލުމެއް އަދި ޕްރޮސެސްތަކުގައި [illegible]، އަދި އެ ގާނޫނު [illegible]، [illegible] މިއަށް [illegible]. އިދާރާތަކުން ޚިދުމަތްކުރުމުގެ ސަރަހައްދުން އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް [illegible] [illegible] ވާތީ. ހަމަ [illegible] ނޫނީ، މިކަން ނުކުރެވި ހުންނަކަން. ދެން [illegible]؛ އެހެންވީމާ، ކޮމިޓީ މަރުޙަލާގައި އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން ކޮމިޓީން ތައްޔާރުކުރަން، މި ގަވާއިދުތައް ވަކި މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ހަދައި ނިންމަން. މިސާލަކަށް 3 މަސް؛ ކުރިން ތަސްދީޤުކުރާތާ 3 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައި ގަވާއިދުތައް ހަދައި ނިންމަން. ދެން ތާރީޚުން ފެށިގެން އުފަންވާ ކުދިން ވެސް ދިވެހިރާއްޖެއަށް [illegible] މުއްދަތު، ނުވަތަ 6 މަސް؛ ތާރީޚުން [illegible] 6 މަސް ފަހުން ނަމަވެސް، އަހަރެއް އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި؛ ނަމަވެސް މިހާރު އެބަ ހުރި [illegible] ރަޖިސްޓްރީ ވެސް ކުރުމުން. އެހެންވީމާ، އިންތިޒާމް ކުރުން [illegible]؛ މި [illegible] ރާއްޖެ ބޭރުގައި ހުރި ސަފާރަތްތަކުން ވެސް އެކަ ކުރޭ. އެހެންވީމާ، [illegible] [illegible] އެކަ [illegible] [illegible] އިނގޭތޯ، [illegible] [illegible]

ފަސޭހަކަމެއް މިކަން ކުރެވޭނެ ގޮތަކަށް. ދެން މީގެއިތުރުން އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ، ވަރަށް ބޮޑު ޖޫރިމަނާކުރަން އެބަ ހުރި. މިހާރު އާންމުކޮށް މި ހަދާ ގާނޫނުގައި، އާއްމުކޮށް ހުރި ރާއްޖޭއަށް؛ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރައްޔިތުންނަށް މުއައްސަސާތަކުން ވެސް ނޫން އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، ދިހައި ތަޖުރިބާ އަދިވެސް. އެހެންވީމާ، މިކަމަ ރަޖިސްޓްރީކުރުން؛ އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީކުރުންތަކާ ހާލަތް ދިމާވެއްޖެ ކަމަށް ވަކިން ނުވަތަ އެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި އެބަ ހުރި 15 ހާހާއި، 25 ހާހާއި، ދިހަ ހާސް ޖޫރިމަނާ. މިއީ ދުނިޔޭގެ އަދަދުތަކަކަށް ބަލާއިރު، ދުނިޔޭގެ ތަރައްގީވާ ޤައުމުތަކުގެ ބަލާއިރު ވެސް އެންމެ ޖޫރިމަނާއަށް ނުވަތަ އެންމެ ދެވޭ ގާނޫނީ ހިސާބުގައި މިފަދަ ކަމެއް؛ ކުއްޖަކު ވިޔަސް އުފަންވުމުން ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ ގާތްގަނޑަކަށް ދިމާވާ ކަމެއްގެ ސަބަބުން މިފަދަ ބޮޑު ޖޫރިމަނާކަމެއް ނުވެސް. އެހެންވީމާ، މި ޖޫރިމަނާކަމެއް ކުޑަކުރަންޖެހޭ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިންތިހާއަށް ކުޑަކުރަންޖެހޭ. މި ޖޫރިމަނާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަދަދު؛ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެކަނި ގޮތުން، ފަސޭހަގޮތުން ކުރިޔާން ވެސް؛ ކުރިމަތި ވެސް އެންނަނީ ފަސޭހަސް ކުރުމަށް ކުޑަކުރާ؛ އެގޮތަށް މި އެންނަނީ ޖޫރިމަނާކުރަން. އެއީ އަދަދުތައް ބޮޑުން ނަމަވެސް. އެހެންވީމާ، 25 ހާހަކަށް ނަގައިފިއްޔާ، އެއީ އެންމެ އުމުރުގައި 25 ހާސް ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، އެ އަދަދުން އެއްކޮށްލައި ހުރި ހުރިހާ ޖަރީމާތަކުގެ ދަށުން ހަމަ އެކަނި ދަރަނިވެރިވާނެ ނުނިމޭ. އެހެންވީމާ، ތަންތަން ކުއްލިއަކު ހިފެހެއްޓި ނުހިފާ. އެހެންވީމާ، އަނެއްކާ ޖޫރިމަނާކުރެވޭ އެކަމު ހާސް ބަދަލު ފުރުޖަހާފައި ދިރުވައި ޚަރަދުވާ. ކުރިއަދުކަން ނޫނީ މުޖުތަމަޢުގެ ތަރުތީބުން 25 ހާސް ރުފިޔާ، 10 ހާސް ރުފިޔާ ޖޫރިމަނާއަކީ ދައުލަތުން ޖަހާފައިވާ މިވީ ބޮޑު ޖޫރިމަނާއެއް. އެހެންވީމާ، ކާމިޔާބު ވަރުގަދަކަމާ މި 50 ރުފިޔާއަށް، އަޅުގަނޑު ހުށަހަޅަން އެއްކޮށްލަނީ ބޮޑު އަދަދެއް ނުނަގަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

{7.3}- އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7.3- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ކެނދިކުޅުދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަރީފް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޖަނަވާރުގެ ސިއްޙަތާ ބެހޭ ބިލުގެ ބަހުސްކުރުމަށް އިތުރު މެންބަރަކު އެދިވަޑައިގެންފައި ނެތް.

{7.4}- އެޖެންޑާ ނަންބަރު 7.4- ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ގާނދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ހަރުޖުބް އަބްދުﷲ ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 3/2006 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ގާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލަށް ވާހަކަދެއްކެވުމަށް އިތުރު މެންބަރަކު ފުރުސަތަކަށް އެދިވަޑައިގެންފައި ނެތް. މި ވަގުތު ވަޑައިގެން

އިންނެވި އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގަންނަވާނަމަ، މި ވަގުތު އެދިވަޑައިގެންނެވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) މި ވަގުތު މިއީ ދުރުކަނޑައިރާ ވަގުތު. 1 ޖަހާއިރު ދެން މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތް ފަށާނީ މިއަދުގެ ވޯޓުން. ޝުކުރިއްޔާ.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:22 އިން 13:05 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަފުޅުދެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. މިއަދުގެ ވޯޓު ގަޑީގައި ވޯޓަށް އެހުމަށް 4 ވޯޓެއް ހަމަޖެހިފައިވޭ. އިދާރީ ބޭބުން ވޯޓު ރަނގަބީލު ޖައްސަވައިދެއްވުން އެދެން. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ ކާޑު ޗެކުކޮށްލެއްވުން އެދެން. ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ގާނޫނު ނަންބަރު 4/93 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތިމާވެށި ރައްކާތެރިކުރުމާއި ދެމެހެއްޓުމުގެ ގާނޫނު)އަށް އިޞްލާޙުގެނައުމުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާމެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ރުހިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: އިހަވަންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ޝިފާޒު

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	46
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	44
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ފަރާތަކަށް ވޯޓުދިނުން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	44
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	23

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 46. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 23. ފާސްވެއްޖެ. އެހެންކަމުން، މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވިއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ބަހުސްކޮށް އަދި ނިންމަމުން މި ގެންދަނީ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނަށް އިސްލާހާ ގުޅިގެން އެހެން ގާނޫނުތަކަށް ވެސް ގެނެސްދޭންޖެހޭ ބަދަލުތަކެއް. އެގޮތުން މި ބިލު ވެސް މިއީ އޭގެ ބަދަލެއް؛ ލާމަރުކަޒީ ގާނޫނާ ގުޅިގެން ގެނެސްދޭންޖެހޭ ބަދަލުތަކުގެ ބިލުތައް އަޅުގަނޑުމެން ފޮނުވަމުން މި ގެންދަނީ، ލާމަރުކަޒީ ކޮމިޓީއަށް [illegible] [illegible]، ދިރާސާކުރުމަށް.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، އުފަންވުމާއި މަރުވުން ރަޖިސްޓަރީކުރުމާއި، އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް އަދި ދިވެހި ރައްޔިތެއްކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެއްދުމާ ބެހޭ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާމެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް މުޢިއްޒު

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87

ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 46

ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 45

ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00
ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	45
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	23
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 46. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 45. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 45. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 23. މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ޤައުމީ ތަރައްޤީއާއި ތަރިކައިގެ ކޮމިޓީ އަދި އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީގެ ޖޮއިންޓް ކޮމިޓީއަކަށް ފޮނުވުމަށް ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

މިއަދުގެ 3 ވަނަ ވޯޓު؛ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަހީމް އަބްދުލްޙަކީމް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޖަނަވާރުގެ ސިއްޙަތާ ބެހޭ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދުން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ކަނޑިތީމު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝަހީމް އަބްދުލްޙަކީމް

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު:	87
ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	46
ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	44
ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު:	00

ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00

ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 44

ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު: 23

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ: ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 46. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 44. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 23. ފާސްވެއްޖެ. އެހެންކަމުން، މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް އިޖްތިމާޢީ ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވިއްޖެ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މިއަދުގެ ފަހު ވޯޓު؛ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން، ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، ޤާނޫނު ނަންބަރު 3/2006 (ދައުލަތުގެ މާލިއްޔަތު ޤާނޫނު)އަށް އިސްލާހުގެނައުމުގެ ބިލު މަޖިލީހުން ބަލައިގަތުމާ މެދު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން، ރުހިވަޑައިގަންނަވާ ގޮތަކަށް ވޯޓުދެއްވުން އެދެން.

[ވޯޓުދެއްވުން]

ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:

ހުށަހެޅުއްވި މެންބަރު: ދާންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޔަޢުޤޫބް ޢަބްދުالله

މަޖިލީހުގެ ޖުމްލަ މެންބަރުންގެ އަދަދު: 87

ހާޒިރުވެ ތިބި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 46

ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 45

ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދިން މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00

ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު: 00

ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު:	45
ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު:	23
ވޯޓުގެ ނަތީޖާ:	ފާސް

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ހާޒިރުވެ ތިއްބެވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 46. ފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 45. ނުފެންނަ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވަކި ގޮތަކަށް ވޯޓުދޭން ބޭނުންނުވާ ކަމަށް ވޯޓުދެއްވި މެންބަރަކު ނެތް. ވޯޓުގައި ބައިވެރިވި މެންބަރުންގެ އަދަދު؛ 45. ފާސްވުމަށް ބޭނުންވާ އަދަދު؛ 23. ފާސްވެއްޖެ. އެހެންކަމުން، މި ބިލު ދިރާސާކުރުމަށް ފާމަރުކަޖީ ކޮމިޓީ އަދި މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީގެ ޖޮއިންޓް ކޮމިޓީއަށް ފޮނުވުނީ ކަމުގައި ދަންނަވަން.

ނިންމުން

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން؛ މިއަދުގެ ވޯޓަށް އެހުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ހުރިހާ ވޯޓެއް މިއަދަށް ނިމުނީ. މިއަދުގެ ކޮމިޓީ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތް ދަންނަވާލާނަން. 10 ޖެހިއިރު، ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިޒަސް ކޮމިޓީ އަދި އެންވަޔަރަމަންޓް އެންޑް ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް ސަބް ކޮމިޓީ. 10 ޖެހިއިރު، ހިއުމަން ރައިޓްސް އެންޑް ޖެންޑަރ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، މިނިވަން މުއައްސަސާތަކުގެ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިޒަސް ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، ޚާރިޖީ ގުޅުންތަކުގެ ކޮމިޓީ. 11 ޖެހިއިރު، އާންމު ކޮމިޓީ. 11:30 ގައި، ޖުޑީޝަލް ކޮމިޓީ. 12:30 ގައި، މާލިއްޔަތު ކޮމިޓީ. 1 ޖަހާއިރު، ސަލާމަތީ ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ކޮމިޓީ. 2 ޖަހާއިރު، ސްޓޭޓް އޯންޑް އެންޓަރޕްރައިޒަސް ކޮމިޓީ އަދި އެންވަޔަރަމަންޓް އެންޑް ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް ކޮމިޓީގެ ޖޮއިންޓް ސަބް ކޮމިޓީ. 2 ޖަހާއިރު، އެންވަޔަރަމަންޓް އެންޑް ކްލައިމެޓް ޗޭންޖް ކޮމިޓީ. ދެން، މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއެއް އޮންނާނީ 24 އޯގަސްޓު 2021 ވާ އަންގާރަ ދުވަހު ހެނދުނު 9 ޖަހާއިރު.

والحمد لله ربّ العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.